ЗАТВЕРДЖУЮ
Директор
_____І.О.Лапіка
_____2019р.

ОСВІТНЯ ПРОГРАМА
спеціалізованої школи І-ІІІ ступенів №307
з поглибленим вивченням природничих наук
Деснянського району міста Києва

НА 2019-2020 НАВЧАЛЬНИЙ РІК

1-2 класи

Схвалено
на засіданні
педагогічної ради
(протокол №9
від 20 червня 2019р.)

ОСВІТНЯ ПРОГРАМА
для 1-2 класів

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Освітню програму для 1-2 класів спеціалізованої школи №307 розроблено відповідно до Закону України «Про освіту», Державного стандарту початкової освіти. У програмі визначено вимоги до конкретних очікуваних результатів навчання; коротко вказано відповідний зміст кожного навчального предмета чи інтегрованого курсу.

Програму побудовано із врахуванням таких принципів:

- дитиноцентрованості і природовідповідності;
- узгодження цілей, змісту і очікуваних результатів навчання;
- науковості, доступності і практичної спрямованості змісту;
- наступності і перспективності навчання;
- взаємозв'язаного формування ключових і предметних компетентностей;
- логічної послідовності і достатності засвоєння учнями предметних компетентностей;
- можливостей реалізації змісту освіти через предмети або інтегровані курси;
- творчого використання вчителем програми залежно від умов навчання;
- адаптації до індивідуальних особливостей, інтелектуальних і фізичних можливостей, потреб та інтересів дітей.

Зміст програми має потенціал для формування у здобувачів таких **ключових компетентностей**:

1) вільне володіння державною мовою, що передбачає уміння усно і письмово висловлювати свої думки, почуття, чітко та аргументовано пояснювати факти, а також любов до читання, відчуття краси слова, усвідомлення ролі мови для ефективного спілкування та культурного самовираження, готовність вживати українську мову як рідну в різних життєвих ситуаціях;

2) здатність спілкуватися рідною (у разі відмінності від державної) та іноземними мовами, що передбачає активне використання рідної мови в різних комунікативних ситуаціях, зокрема в побуті, освітньому процесі, культурному житті громади, можливість розуміти прості висловлювання іноземною мовою, спілкуватися нею у відповідних ситуаціях, оволодіння навичками міжкультурного спілкування;

3) математична компетентність, що передбачає виявлення простих математичних залежностей в навколишньому світі, моделювання процесів та ситуацій із застосуванням математичних відношень та вимірювань,

усвідомлення ролі математичних знань та вмінь в особистому і суспільному житті людини;

4) компетентності у галузі природничих наук, техніки і технологій, що передбачають формування допитливості, прагнення шукати і пропонувати нові ідеї, самостійно чи в групі спостерігати та досліджувати, формулювати припущення і робити висновки на основі проведених дослідів, пізнавати себе і навколишній світ шляхом спостереження та дослідження;

5) інноваційність, що передбачає відкритість до нових ідей, ініціювання змін у близькому середовищі (клас, школа, громада тощо), формування знань, умінь, ставлень, що є основою компетентнісного підходу, забезпечують подальшу здатність успішно навчатися, провадити професійну діяльність, відчувати себе частиною спільноти і брати участь у справах громади;

6) екологічна компетентність, що передбачає усвідомлення основи екологічного природокористування, дотримання правил природоохоронної поведінки, ощадного використання природних ресурсів, розуміючи важливість збереження природи для сталого розвитку суспільства;

7) інформаційно-комунікаційна компетентність, що передбачає опанування основою цифрової грамотності для розвитку і спілкування, здатність безпечного та етичного використання засобів інформаційно-комунікаційної компетентності у навчанні та інших життєвих ситуаціях;

8) навчання впродовж життя, що передбачає опанування уміннями і навичками, необхідними для подальшого навчання, організацію власного навчального середовища, отримання нової інформації з метою застосування її для оцінювання навчальних потреб, визначення власних навчальних цілей та способів їх досягнення, навчання працювати самостійно і в групі;

9) громадянські та соціальні компетентності, пов’язані з ідеями демократії, справедливості, рівності, прав людини, добробуту та здорового способу життя, усвідомленням рівних прав і можливостей, що передбачають співпрацю з іншими особами для досягнення спільної мети, активність в житті класу і школи, повагу до прав інших осіб, уміння діяти в конфліктних ситуаціях, пов’язаних з різними проявами дискримінації, цінувати культурне розмаїття різних народів та ідентифікацію себе як громадянина України, дбайливе ставлення до власного здоров’я і збереження здоров’я інших людей, дотримання здорового способу життя;

10) культурна компетентність, що передбачає залучення до різних видів мистецької творчості (образотворче, музичне та інші види мистецтв) шляхом розкриття і розвитку природних здібностей, творчого вираження особистості;

11) підприємливість та фінансова грамотність, що передбачають ініціативність, готовність брати відповідальність за власні рішення, вміння

організовувати свою діяльність для досягнення цілей, усвідомлення етичних цінностей ефективної співпраці, готовність до втілення в життя ініційованих ідей, прийняття власних рішень.

Спільними для всіх ключових компетентностей є такі **вміння**: читання з розумінням, уміння висловлювати власну думку усно і письмово, критичне та системне мислення, творчість, ініціативність, здатність логічно обґрунтовувати позицію, вміння конструктивно керувати емоціями, оцінювати ризики, приймати рішення, розв'язувати проблеми, співпрацювати з іншими особами.

Контроль і оцінювання навчальних досягнень здобувачів здійснюються на суб'єкт-суб'єктних засадах, що передбачає систематичне відстеження їхнього індивідуального розвитку у процесі навчання. За цих умов контрольно-оцінювальна діяльність набуває для здобувачів формувального характеру. Контроль спрямований на пошук ефективних шляхів поступу кожного здобувача у навчанні, а визначення особистих результатів здобувачів не передбачає порівняння із досягненнями інших і не підлягає статистичному обліку з боку адміністративних органів.

Навчальні досягнення здобувачів у 1-2 класів підлягають вербальному, формувальному оцінюванню.

Формувальне оцінювання має на меті: підтримати навчальний розвиток дітей; вибудовувати індивідуальну траєкторію їхнього розвитку; діагностувати досягнення на кожному з етапів процесу навчання; вчасно виявляти проблеми й запобігати їх нашаруванню; аналізувати хід реалізації навчальної програми й ухвалювати рішення щодо корегування програми і методів навчання відповідно до індивідуальних потреб дитини; мотивувати прагнення здобути максимально можливі результати; виховувати ціннісні якості особистості, бажання навчатися, не боятися помилок, переконання у власних можливостях і здібностях.

Робочий навчальний план

<table>
<tr><td rowspan="2">Назва освітньої галузі

Клас</td><td colspan="2">Кількість годин</td><td colspan="2">Кількість годин</td></tr>
<tr><td>1-А,Б,В,Г</td><td>1-А,Б,В,Г</td><td>2-Б,В,Г,Д</td><td>2-Б,В,Г,Д</td></tr>
<tr><td colspan="3">Інваріантний складник</td><td colspan="2"></td></tr>
<tr><td>Мовно-літературна</td><td rowspan="3">315+35 =350
255+35 =290

70</td><td rowspan="3">7+1=8

2</td><td>350</td><td rowspan="2">7

3</td></tr>
<tr><td>Українська мова і літературне читання</td><td>245</td></tr>
<tr><td>Іншомовна</td><td>105</td></tr>
</table>

Математична	140	4	140+35 =175	4+1=5
Я досліджую світ (природнича, громадянська й історична, соціальна, здоров'язбережувальна галузі)	105	3	175	5
Технологічна	35	1	-	-
Інформатична	-	-	-	-
Мистецька	70	2	70	2
Фізкультурна*	105	3	105	3
Усього	770	23	840	25
Додаткові години для вивчення предметів освітніх галузей, проведення індивідуальних консультацій та групових занять	-	-	-	-
Загальнорічна кількість навчальних годин	805		875	
Гранично допустиме тижневе/ річне навчальне навантаження учня	20/700		22/770	
Сумарна кількість навчальних годин, що фінансуються з бюджету (без урахування поділу на групи)	805		875	

* Години, передбачені для фізичної культури, не враховуються під час визначення гранично допустимого навантаження учнів.

МОВНО-ЛІТЕРАТУРНА ОСВІТНЯ ГАЛУЗЬ
УКРАЇНСЬКА МОВА І ЛІТЕРАТУРНЕ ЧИТАННЯ
Пояснювальна записка

Метою початкового курсу мовно-літературної освіти є розвиток особистості дитини засобами різних видів мовленнєвої діяльності, формування ключових, комунікативної та читацької компетентностей; розвиток здатності спілкуватися українською мовою для духовного, культурного й національного самовияву, послуговуватися нею в особистому й суспільному житті, у міжкультурному діалозі; збагачення емоційно-чуттєвого досвіду, розвиток мовленнєво-творчих здібностей.

Досягнення поставленої мети передбачає виконання таких **завдань**:

– виховання в учнів позитивного емоційно-ціннісного ставлення до української мови, читання, дитячої книжки, формування пізнавального інтересу до рідного слова, прагнення вдосконалювати своє мовлення;

– розвиток мислення, мовлення, уяви, пізнавальних і літературно-творчих здібностей школярів;

– формування повноцінних навичок читання і письма, уміння брати участь у діалозі, інсценізаціях, створювати короткі усні й письмові монологічні висловлення;

– формування вмінь працювати з різними видами та джерелами інформації;

– ознайомлення учнів з дитячою літературою різної тематики й жанрів, формування прийомів самостійної роботи з дитячими книжками;

– формування умінь опрацьовувати тексти різних видів (художні, науково-популярні, навчальні, медіатексти);

– дослідження мовних одиниць і явищ з метою опанування початкових лінгвістичних знань і норм української мови;

– залучення молодших школярів до практичного застосування умінь з різних видів мовленнєвої діяльності в навчальних і життєвих ситуаціях.

Відповідно до зазначених мети і завдань у початковому курсі мовно-літературної освіти виділено такі **змістові лінії**: «Взаємодіємо усно», «Читаємо», «Взаємодіємо письмово», «Досліджуємо медіа», «Досліджуємо мовні явища».

Змістова лінія **«Взаємодіємо усно»** спрямована на формування в молодших школярів умінь сприймати, аналізувати, інтерпретувати й оцінювати усну інформацію та використовувати її в різних комунікативних ситуаціях, спілкуватися усно з іншими людьми в діалогічній і монологічній формах заради досягнення певних життєвих цілей.

Змістова лінія **«Читаємо»** передбачає формування в учнів повноцінної навички читання, умінь самостійно вибирати й опрацьовувати літературні тексти різних видів, дитячі книжки, висловлювати своє ставлення до прочитаного, сприймати художній текст як засіб збагачення особистого емоційно-чуттєвого, соціального досвіду, користуватися раціональними прийомами пошуку потрібної інформації в різних джерелах, працювати з інформацією в різних форматах, застосовувати її в навчально-пізнавальних, комунікативних ситуаціях, практичному досвіді.

Змістова лінія **«Взаємодіємо письмово»** спрямована на формування в молодших школярів повноцінної навички письма, умінь висловлювати свої думки, почуття, ставлення та взаємодіяти з іншими людьми в письмовій формі, виявляти себе в різних видах мовленнєво-творчої діяльності.

Змістова лінія **«Досліджуємо медіа»** передбачає формування в учнів умінь аналізувати, інтерпретувати, критично оцінювати інформацію в медіатекстах та використовувати її для збагачення власного досвіду, створювати прості медіапродукти.

Змістова лінія **«Досліджуємо мовні явища»** спрямована на дослідження учнями мовних одиниць і явищ з метою опанування початкових лінгвістичних знань, норм літературної вимови та правил українського правопису, формування в молодших школярів умінь послуговуватися українською мовою в усіх сферах життя.

Змістові лінії реалізуються через такі інтегровані курси і навчальні предмети:

1 клас – інтегрований курс «Навчання грамоти»;

2 клас – навчальні предмети «Українська мова», «Читання».

2 клас

Очікувані результати навчання здобувачів освіти	**Зміст навчання**
Змістова лінія «Взаємодіємо усно»	
з увагою *сприймає* усні репліки співрозмовника, *перепитує*, *доречно реагує* на них; *виконує* сприйняті на слух інструкції щодо виконання поставлених учителем навчальних завдань; *сприймає* монологічне висловлення й *використовує* усну інформацію з конкретною метою; *відповідає на запитання* за змістом прослуханого *і ставить* запитання до усного повідомлення; *відтворює* основний зміст усного повідомлення; *вибирає* інформацію з почутого і *пояснює*, чому вона зацікавила, *обговорює* її з іншими особами; *висловлює* своє ставлення до почутого: до подій, персонажів тексту; *розповідає* про власні почуття, які викликав прослуханий текст; *пояснює*, чому щось подобається, а щось ні; *бере участь* у розігруванні діалогів за змістом малих фольклорних форм, казок, віршів, *використовує* доречно силу голосу, темп мовлення, міміку, жести, рухи; *вступає* в діалог, *підтримує* й *ініціює* діалог на добре відому тему та на теми, які викликають зацікавлення; *користується* формулами мовленнєвого етикету (ввічливими словами); *дотримується* правил спілкування; *використовує* відповідно до ситуації спілкування несловесні засоби (жести, міміка тощо); *регулює* дихання, силу голосу і темп мовлення у процесі спілкування; *усно переказує* текст з опорою на допоміжні матеріали (ілюстрація, план, опорні слова, словосполучення); *створює* власне висловлення за ілюстраціями; *розповідає* про свої спостереження, враження, події з	Сприймання усної інформації. Аналіз та інтерпретація (розкриття змісту) почутого. Оцінювання усної інформації. Практичне оволодіння діалогічною формою мовлення, етикетними нормами культури спілкування.

власного життя; *впевнено висловлює* свої думки	Створення усних монологічних висловлень
Змістова лінія «Читаємо»	
читає вголос правильно, свідомо, плавно, цілими словами нескладні за змістом і формою тексти; *виявляє початкові уміння* читати мовчки; *пояснює* значення більшості слів, ужитих у прямому та переносному значеннях; *знаходить у тексті* незнайомі слова, з'ясовує їх значення, користуючись виносками, тлумачним словником, а також через контекст (з допомогою вчителя); *правильно інтонує* прості речення будь-якого виду; *користується* найпростішими прийомами регулювання темпу читання, сили голосу, дихання залежно від змісту тексту (самостійно та за завданням учителя);	Формування і розвиток навички читання.
самостійно читає, практично розрізняє з опорою на найпростіші жанрові особливості тексти малих фольклорних форм, що опрацьовувалися під час навчання, а також літературних жанрів (казка, вірш, оповідання, уривки з повістей-казок), *правильно їх називає, визначає* емоційний настрій; *самостійно читає та розрізняє* нехудожні тексти за відсутністю у їх змісті діалогів, яскравих образних висловів, наявністю наукових понять, фактів, історичних дат, передачі інформації;	Сприймання і практичне розрізнення текстів різних видів.
виділяє в структурі художнього і нехудожнього текстів заголовок, ілюстрації, схеми, таблиці, *використовує їх* для прогнозування орієнтовного змісту тексту та кращого його розуміння; *виявляє розуміння* фактичного змісту тексту та основних думок художніх і нехудожніх текстів (з допомого вчителя); *пояснює*, які, де, коли відбулися події; *визначає, правильно називає* персонажів художнього твору, *виділяє* серед них головного; *перераховує* цікаві факти, важливі ідеї в інформаційному тексті; *встановлює зв'язки* між подіями, дійовими особами; *ставить запитання* за фактичним змістом прочитаного з метою уточнення свого розуміння; *розпізнає, називає* в тексті яскраві, образні слова, вислови, пояснює їх роль у творі (з допомогою	Аналіз та інтерпретація змісту текстів.

вчителя); *передає зміст* (детально або вибірково) твору чи окремих епізодів з дотриманням логіки викладу, а також з урахуванням структурних елементів тексту: зачину, основної частини, кінцівки; *пояснює вчинки* персонажів у творі, висловлює щодо них найпростіші оцінні судження; *обґрунтовує* свої висновки (з допомогою вчителя); *розповідає* про свої загальні враження, почуття від прочитаного, (що саме сподобалося / не сподобалося, що було цікаво / нецікаво, що нового дізнався / дізналась), *підтверджує* свої думки фактами з тексту; *пов'язує* зміст прочитаного зі своїми знаннями, попереднім читацьким, а також власним життєвим емоційно-чуттєвим досвідом; *передає* власне ставлення до подій, вчинків персонажів через ілюстрування, декламацію, рольові ігри, інсценізацію твору чи окремих його епізодів (з використанням вербальних і невербальних засобів художньої виразності); *імпровізує* з репліками, відтворюючи діалоги з казок, віршів, оповідань; *бере участь* у колективному обговоренні прочитаного: *зацікавлено й уважно слухає* співрозмовників, *толерантно ставиться* до їхніх думок, *пояснює своє розуміння* дискусійних питань; *знає і називає* найважливіші інформаційні ресурси: бібліотека, Інтернет, телебачення, дитячі газети, журнали, книжки, довідкові видання; *знаходить* у нехудожніх і навчальних текстах відповіді на запитання, поставлені вчителем; *здійснює пошук* потрібної інформації у дитячих довідкових виданнях; *виявляє* в тексті і *пояснює* зміст графічної інформації (таблиця, схема, емотикони тощо); *аналізує* одержану інформацію, звертається до дорослих (коли є сумнів) за підтвердженням її правдивості, достовірності; *застосовує* одержану інформацію в навчальній діяльності та практичному досвіді; *перетворює* вербальну інформацію із суцільного тексту у візуальну (малюнок, кадри до мультфільму, таблиця, схема тощо); *розпочинає ознайомлення* з новою дитячою книжкою з розглядання її структурних елементів: обкладинки, титульного аркуша, ілюстрацій, змісту	Формування рефлексивного досвіду за змістом прочитаного. Робота з різними джерелами і видами інформації. Робота з дитячою книжкою. Орієнтовний зміст

(переліку)творів, *правильно їх називає*; *передбачає* орієнтовний зміст твору, дитячої книжки за вказаними елементами; *розрізняє* дитячі книжки за типом видання: книжка-твір, книжка-збірка, енциклопедія, дитячий журнал, словник; *добирає* для читання дитячі книжки на відповідну тему: казки про тварин, пригоди, фантастика та ін.; *визначає* мету свого читання (для проведення цікавого дозвілля, знаходження потрібної інформації та ін.), *обирає, читає* відповідні книжки, *пояснює* свій вибір; *перечитує* книжки, окремі їх епізоди для кращого розуміння змісту та вдосконалення навички читання; *має уявлення* про жанри й теми дитячого читання; *називає* твори, дитячі книжки, що сподобалися, *розповідає*, які епізоди справили найбільше враження; *називає* кілька прізвищ авторів прочитаних творів; *називає* державні символи України й окремі національні символи, традиції українського народу	літературного матеріалу: *дитяча література в авторській, жанрово-тематичній різноманітності:* – твори усної народної творчості, дитячий фольклор; – твори відомих письменників-класиків України та зарубіжжя на актуальні теми для дітей; – художня вітчизняна і зарубіжна література сучасних письменників: казки, легенди, оповідання, вірші, повісті-казки, комікси; – науково-пізнавальна література для дітей: книжки, енциклопедії, довідники; – дитяча періодика; *теми дитячого читання:* про Батьківщину, сім'ю, на героїко-патріотичну тематику, про живу й неживу природу, дітей, дружбу, шкільне життя, пригоди, фантастика, дитячі детективи, винаходи, відкриття, сучасні технології та ін.
Змістова лінія «Взаємодіємо письмово»	
пише розбірливо, охайно з однаковим нахилом букв; *дотримується* свідомо гігієнічних правил письма; *дотримується* культури оформлення письмових робіт: *розташовує* самостійно заголовок у рядку, *дотримується* поля, правого і лівого краю сторінки, абзаців, *робить* акуратні виправлення; *розташовує* слова й віршові строфи в колонку; *записує* слова в таблицю; *обмінюється* елементарними письмовими повідомленнями (записка, лист, вітальна листівка та ін.); *обирає* для написання повідомлення відповідне оформлення (шрифт, розмір, колір тощо); *відновлює* деформований текст з 3-4 речень; *створює і записує* коротке зв'язне висловлення на добре відому та цікаву тему;	Формування і розвиток навички письма. Створення власних письмових висловлень.

перевіряє (з допомогою вчителя), чи грамотно написаний власний текст; *виправляє* орфографічні й пунктуаційні помилки на вивчені правила (самостійно і з допомогою вчителя); *удосконалює* текст із часто повторюваними словами шляхом заміни їх синонімами та займенниками (без уживання термінів)	Перевірка й редагування текстів
Змістова лінія «Досліджуємо медіа»	
сприймає й обговорює прості медіапродукти; *обговорює* зміст і форму простих медіапродуктів, *розповідає*, про що в них ідеться; *визначає,* кому і для чого призначений медіапродукт; *пояснює* зміст вербальної і невербальної інформації в медіапродуктах; *висловлює* свої думки і почуття з приводу прослуханих / переглянутих медіапродуктів (коміксів, дитячих журналів, реклами); *створює* прості медіапродукти (листівка, sms-повідомлення, фотоколаж тощо) з допомогою інших осіб	Робота з медіапродукцією
Змістова лінія «Досліджуємо мовні явища»	
аналізує звуко-буквений склад слова; *експериментує* зі словами: змінює, додає, вилучає один звук (букву), склад у словах так, щоб вийшло інше слово; *правильно вимовляє* слова з дзвінкими приголосними звуками в кінці слова і складу перед глухим; *правильно вимовляє* й *записує* слова з апострофом; *правильно наголошує* загальновживані слова; *експериментує* з наголосом: *порівнює і пояснює* значення слів, які відрізняються лише наголосом;	Дослідження звуко-буквеного складу слів, правильна їх вимова і написання.
ділить слова на склади; *переносить* слова з рядка в рядок складами; *не відриває* при переносі від слова склад, позначений однією буквою; *правильно переносить* слова зі збігом приголосних, з літерами *ь, й*, буквосполученнями *дж, дз, йо, ьо*, апострофом;	Користування правилами переносу слів.
правильно читає (напам’ять або із запису) український алфавіт; *розташовує* 5-6 слів за алфавітом з орієнтацією на першу літеру; *користується* алфавітом у роботі з навчальними	Користування алфавітом.

словниками; *розпізнає* слова, близькі і протилежні за значенням; *розрізняє* пряме й переносне значення слів; *пояснює* різні значення багатозначних слів (з допомогою вчителя); *розподіляє* ряд слів на 2 групи за смисловою ознакою; *доповнює* кожну групу 2-3 словами; *доречно вживає* слова різних лексичних груп у власному мовленні; *розрізняє* слова, які відповідають на питання *хто?* і *що?;* *правильно вживає* велику / малу літери у власних / загальних назвах; *змінює* іменники за числами (один – багато); *впізнає* слова, які відповідають на питання *який? яка? яке? які?* окремо та в реченнях, у тексті; *утворює* словосполучення іменників з прикметниками; *добирає* до відомого предмета відповідні ознаки; *впізнає* слова-назви дій, *ставить* до них питання; *добирає* влучно дієслова для висловлення власних думок; *розрізняє* слова, які називають числа, ставить до них питання *скільки?*; *утворює* словосполучення числівників з іменниками; *розрізняє* слова, що називають предмети, ознаки, дії, числа, *ставить* до них питання; *добирає* самостійно 4-6 слів, які відповідають на питання *хто? що? який? яка? яке? які? що робить? що роблять? скільки?*; *розподіляє* слова на групи за значенням та питаннями (за частинами мови); *упізнає* в реченні службові слова; *пише* їх окремо від інших слів; *пов'язує* між собою слова за допомогою службових слів; *розпізнає* речення за його основними ознаками; *пояснює* роль різних видів речень для досягнення мети спілкування; *правильно відтворює* інтонацію розповідних, питальних і спонукальних, окличних та неокличних	Дослідження лексичного значення слова. Використання лексичного багатства української мови у власному мовленні. Дослідження ролі іменників у мовленні і використання їх у власних висловленнях. Дослідження виражальних можливостей прикметників, використання їх з метою увиразнення мовлення. Спостереження за роллю дієслів у мовленні і застосування їх у власних висловленнях. Дослідження числівників і використання їх у мовленні. Спостереження за словами, які служать для назви предметів, ознак, дій, чисел. Дослідження значення в мовленні службових слів і використання їх для зв'язку слів у реченні. Дослідження і конструювання речень.

речень; *використовує* відповідні розділові знаки в кінці речень під час письма; *поширює* речення словами за поданими питаннями; *складає і записує* речення за малюнком, на задану тему; *розпізнає* текст за основними ознаками; *розрізняє* текст-розповідь і текст-опис та *пояснює* їх призначення; *добирає* заголовок до тексту; *визначає* в тексті зачин, основну частину, кінцівку; *знаходить* у художніх текстах виражальні засоби мови, *пояснює* їх роль; *складає і записує* невеликий текст (3-4 речення) за ілюстрацією, серією малюнків, про події з власного життя; *використовує* займенники, прислівники, контекстні синоніми (без уживання термінів) для зв'язку речень у тексті та уникнення повторів; *перевіряє і вдосконалює* власні тексти, усуваючи лексичні повтори	Дослідження і складання текстів. Удосконалення текстів

МАТЕМАТИЧНА ГАЛУЗЬ
МАТЕМАТИКА
Пояснювальна записка

Метою навчання математики є різнобічний розвиток особистості дитини та її світоглядних орієнтацій засобами математичної діяльності, формування математичної й інших ключових компетентностей, необхідних їй для життя та продовження навчання.

Досягнення поставленої мети передбачає виконання таких **завдань**:

- формування в учнів розуміння ролі математики в пізнанні явищ і закономірностей навколишнього світу;
- формування у дітей досвіду використання математичних знань та способів дій для розв'язування навчальних і практичних задач;
- розвиток математичного мовлення учнів, необхідного для опису математичних фактів, відношень і закономірностей;
- формування в учнів здатності міркувати логічно, оцінювати коректність і достатність даних для розв'язування навчальних і практичних задач.

Реалізація мети і завдань **початкового курсу математики** здійснюється за такими **змістовими лініями**: «Числа, дії з числами. Величини», «Геометричні фігури», «Вирази, рівності, нерівності», «Робота з даними», «Математичні задачі і дослідження».

Змістова лінія **«Числа, дії з числами. Величини»** охоплює вивчення питань нумерації цілих невід'ємних чисел; формування навичок виконання

арифметичних дій додавання і віднімання, множення і ділення; вимірювання величин; оперування величинами.

Змістова лінія **«Вирази, рівності, нерівності»** спрямована на формування в учнів уявлень про математичні вирази – числові та зі змінною; рівності і рівняння; числові нерівності та нерівності зі змінною; про залежність результату арифметичної дії від зміни одного з її компонентів. Ця змістова лінія є пропедевтичною до вивчення алгебраїчного матеріалу.

Змістова лінія **«Геометричні фігури»** націлена на розвиток в учнів просторових уявлень; формування здатності розрізняти геометричні фігури за їх істотними ознаками; формування практичних умінь будувати, креслити, моделювати й конструювати геометричні фігури від руки та за допомогою простих креслярських інструментів. Ця змістова лінія має пропедевтичний характер.

Змістова лінія **«Робота з даними»** передбачає ознайомлення учнів на практичному рівні з найпростішими способами виділення і впорядкування даних за певною ознакою.

Змістова лінія «**Математичні задачі і дослідження**» спрямована на формування в учнів здатності розпізнавати практичні проблеми, що розв'язуються із застосуванням математичних методів, на матеріалі сюжетних, геометричних і практичних задач, а також у процесі виконання найпростіших навчальних досліджень.

2 клас

Очікувані результати навчання здобувачів освіти	**Зміст навчання**
Числа, дії з числами. Величини	
відтворює послідовність чисел у межах сотні; *читає* і *записує* числа, утворює числа різними способами; *порівнює* числа різними способами; *визначає* розрядний склад двоцифрового числа; *подає* числа у вигляді суми розрядних доданків; *виконує* додавання та віднімання на основі нумерації чисел; *володіє* навичками додавання і віднімання чисел у межах 100; *обчислює* усно зручним для себе способом; *прогнозує* результат додавання та віднімання; *перевіряє* правильність обчислень;	Нумерація чисел першої сотні Додавання і віднімання чисел у межах 100. Знаходження невідомого компонента дії віднімання Арифметичні дії множення і ділення. Назви компонентів та результатів множення і ділення.

визначає невідомий компонент дії віднімання і *знаходить* його значення; *коментує* виконання обчислень; *розуміє* сутність дій множення і ділення; *використовує* у мовленні назви компонентів та результатів дій множення і ділення; *використовує* в обчисленнях взаємозв'язок між множенням і діленням *використовує* в обчисленнях переставний закон множення, взаємозв'язок між множенням і діленням, правила множення і ділення з числами 1 і 0, ділення рівних чисел; *розуміє* неможливість ділення на нуль; *застосовує* в обчисленнях знання таблиць множення чисел 2 і 3 та відповідних випадків ділення; *обчислює* значення виразів, що містять інші табличні випадки множення і ділення, з опорою на таблиці; *прогнозує* результат множення і ділення, *перевіряє* правильність обчислень; *знаходить* число, яке у кілька разів більше (менше) за дане; *розуміє* сутність кратного порівняння чисел; *обчислює* результат кратного порівняння чисел; *визначає* невідомий компонент дій множення і ділення, *обчислює* його значення; *коментує* виконувані дії; *вимірює* і *порівнює* величини: довжину, масу, місткість, час, *використовує* їх короткі позначення (міліметр – мм, сантиметр – см, дециметр – дм, метр – м); маси (кілограм – кг, центнер – ц); місткості (літр – л); часу (хвилина – хв, година – год, доба, тиждень); *користується* інструментами для вимірювання величин; *користується* годинником і календарем для визначення часу та планування своєї діяльності, спостережень за явищами природи тощо; *оперує* грошима в уявному процесі купівлі-продажу та в практичній діяльності, *використовує* їх короткі позначення	Взаємозв'язок між множенням і діленням. Переставний закон множення. Особливі випадки множення і ділення. Табличне множення і ділення. Збільшення або зменшення числа у кілька разів. Відношення кратного порівняння. Знаходження невідомого компонента дій множення і ділення Величини: довжина, маса, місткість, час. Гроші

Вирази, рівності, нерівності	
записує математичні твердження, подані в текстовій формі, з використанням математичних символів; *встановлює* відношення рівності й нерівності між числами й числовими виразами; *знаходить* значення числового виразу та буквеного виразу із заданим значенням букви; *встановлює* залежності між компонентами і результатом арифметично дії; *застосовує* правило порядку виконання дій у виразах без дужок та з дужками	Числові вирази. Буквені вирази. Числові рівності. Числові нерівності
Геометричні фігури	
розпізнає і *класифікує* геометричні фігури за істотними ознаками; *співвідносить* реальні об'єкти з моделями геометричних фігур; *називає* елементи геометричних фігур; *моделює* геометричні фігури; *креслить* відрізки заданої довжини; *будує* прямокутник (квадрат) на аркуші в клітинку; *розрізняє* круг і коло; *вимірює* сторони геометричних фігур; *обчислює* довжину ламаної, периметр многокутника	Геометричні фігури об'ємні та плоскі. Прямокутник. Квадрат. Круг. Коло.
Математичні задачі і дослідження	
розв'язує прості і складені сюжетні задачі, у тому числі задачі з геометричним змістом; *створює* допоміжну модель задачі різними способами; *обирає* числові дані, необхідні і достатні для відповіді на запитання; *планує* розв'язування (розв'язання) сюжетної задачі; *створює* математичну модель задачі; *оцінює* з допомогою вчителя правильність розв'язку задачі; *шукає* різні способи розв'язування (розв'язання задачі);	Прості та складені сюжетні задачі, в тому числі геометричні, компетентнісно-зорієнтовані.

складає сюжетні задачі на одну і дві дії; *виконує* елементарні дослідження математичних закономірностей і залежностей з допомогою вчителя	Навчальні дослідження
Робота з даними	
виділяє дані, вміщені в таблицях, графах, на схемах, лінійних діаграмах; *вносить* дані до таблиць; *визначає,* чи достатньо даних для розв'язання проблемної ситуації; *користується* даними під час розв'язування практично зорієнтованих задач, в інших життєвих ситуаціях.	Виділення і впорядкування даних за певною ознакою
Додаткові теми: Раціональні способи додавання і віднімання (порозрядне додавання кількох чисел, прийом округлення кількох доданків тощо). Таблиця Піфагора. Подвійні числові нерівності. Рівняння з одним невідомим. Нестандартні задачі, які розв'язуються способом міркувань без виконання арифметичних дій; способом добору; процесуальні задачі; задачі на опрацювання даних, отриманих у процесі спостережень подій навколишнього світу (в житті суспільства, школи, природні явища). «Магічні фігури». Математичні ребуси. Моделювання описаної в задачі ситуації за допомогою графів або таблиць	

ГРОМАДЯНСЬКА ТА ІСТОРИЧНА, СОЦІАЛЬНА ТА ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНА, ПРИРОДНИЧА ОСВІТНІ ГАЛУЗІ «Я ДОСЛІДЖУЮ СВІТ»

Пояснювальна записка

Зазначені освітні галузі можуть реалізовуватись окремими предметами або в інтегрованому курсі за різними видами інтеграції (тематична, процесуальна, міжгалузева; в межах однієї галузі; на інтегрованих уроках, під час тематичних днів, в процесі проектної діяльності) за активного використання міжпредметних зв'язків, організації різних форм взаємодії учнів. Для розв'язання учнями практичних завдань у життєвих ситуаціях залучаються навчальні результати з інших освітніх галузей.

Метою навчальної програми «Я досліджую світ» є особистісний розвиток молодших школярів на основі формування цілісного образу світу в процесі засвоєння різних видів соціального досвіду, який охоплює систему інтегрованих знань про природу і суспільство, ціннісні орієнтації в різних

сферах життєдіяльності та соціальної практики, способи дослідницької поведінки, які характеризують здатність учнів розв'язувати практичні задачі.

Досягнення поставленої мети передбачає розв’язання таких **завдань**:

- формування дослідницьких умінь, опанування доступних способів пізнання себе, предметів і явищ природи і суспільного життя (спостереження, обстеження, дослід, практична робота, вимірювання, систематизація, класифікація, встановлення логічної та часової послідовності подій, критична оцінка побаченого (почутого), встановлення зв'язків і залежностей в природі і суспільстві, між станом довкілля і діяльністю людини, впливу поведінки на здоров'я та безпеку, залежності результату від докладених зусиль, аналіз наслідків ризикованої поведінки);
- виховання активної позиції щодо громадянської і соціально-культурної належності себе і своєї родини до України, інтересу до пізнання історії та природи свого краю і країни; пошани до символів держави, ініціативної поведінки у громадських акціях, у відзначенні пам'ятних дат і подій;
- розвиток толерантності у соціальній комунікації, ціннісного ставлення до природи та її пізнання, до приватного життя інших людей, усвідомлення правової відповідальності у ситуаціях застосування норм і правил життя в суспільстві, інші соціальні навички щодо взаємодії і співпраці в різних видах діяльності;
- створення умов для самовираження учнів у різних видах діяльності, становлення екологічно грамотної та соціально адаптованої особистості.

Тематичну основу курсу складають змістові лінії, які визначені Державним стандартом початкової освіти і охоплюють складники названих вище галузей в їх інтегрованій суті, а саме:

«Людина» (пізнання себе, своїх можливостей; здорова і безпечна поведінка);

«Людина серед людей» (стандарти поведінки в сім'ї, в суспільстві; моральні норми; навички співжиття і співпраці);

«Людина в суспільстві» (громадянські права та обов'язки як члена суспільства. Пізнання свого краю, історії, символів держави. Внесок українців у світові досягнення);

«Людина і світ» (толерантне ставлення до різноманітності світу людей, культур, звичаїв);

«Людина і природа» (пізнання природи; взаємозв'язок об'єктів і явищ природи; рукотворний світ людини; відповідальна діяльність людини у природі; роль природничих знань і технологій у житті людини; залежність між діяльністю людини і станом довкілля).

Навчальна програма дає змогу вчителеві самостійно обирати й формувати інтегрований та автономний спосіб подання змісту із освітніх галузей Стандарту, добирати дидактичний інструментарій, орієнтуючись на індивідуальні пізнавальні запити і можливості учнів (рівень навченості, актуальні стани потреб, мотивів, цілей, сенсорного та емоційно-вольового розвитку). Особливого значення у дидактико-методичній організації навчання надається його зв'язку з життям, з практикою застосування

здобутих уявлень, знань, навичок поведінки в життєвих ситуаціях. Обмеженість відповідного досвіду учнів потребує постійного залучення й аналізу їхніх вражень, чуттєвої опори на результати дослідження об'єктів і явищ навколишнього світу.

Можливі засоби інтеграції в процесі реалізації програми «Я досліджую світ» передбачають включення учнів в практику виконання різноманітних завдань дослідницького характеру, як от:

- дослідження-розпізнавання (Що це? Яке воно? Обстеження за допомогою органів чуття, опис, порівняння з іншими предметами, явищами; спільне – відмінне, до якого цілого воно належить);
- дослідження-спостереження (Як воно діє? Що з ним відбувається? Для чого призначене?);
- дослідження-пошук (запитування, передбачення, встановлення часової і логічної послідовності явищ, подій; встановлення причинно – наслідкових зв'язків (Чому? Яким чином? Від чого залежить? З чим пов'язано?), догадка, висновок-узагальнення).

2 клас

Очікувані результати навчання здобувачів освіти	**Зміст навчання**
Людина	
розповідає про себе та інших, висловлює свої вподобання; *описує* себе, свій характер, захоплення, що відрізняють від інших; *розпізнає* та описує небезпеку вдома або в школі; *ухвалює* рішення щодо простих побутових ситуацій з користю для здоров'я і безпеки; *пояснює*, від чого залежить безпека на вулиці, вдома, у школі; *визначає* здорові та шкідливі звички, правила догляду за органами тіла; *досліджує* зміни, що відбуваються; *досліджує* позитивні і негативні впливи на вибір здорової та безпечної поведінки; *досліджує* зміни, що відбуваються з людиною	Пізнання себе, своїх можливостей, здорова і безпечна поведінка. Частини тіла людини та їх функції. Турбота про здоров'я. Організація досліджень.
Людина серед людей	
пояснює, що може робити в сім'ї, серед однолітків, в школі; *дотримується* правил поведінки, що засвідчують повагу до інших; *доречно вживає* слова чемності; *надає допомогу*, коли просять та звертаються по неї; *висловлює* оцінні судження щодо вчинку, події, явищ;	Стандарти поведінки в суспільстві. Моральні норми. Навички співжиття і співпраці.

добирає докази до своїх висновків; *не порушує права* інших дітей, виявляє і засуджує вчинки, які ображають або принижують інших; *співпрацює* в групах для досягнення спільних цілей	
Людина в суспільстві	
розпізнає державні символи України, шанобливо ставиться до них; *розпитує і збирає* інформацію про свій край і державу, історичні події, відомих осіб; *розпитує* старших про минуле, бере активну участь у спільних заходах державного значення; *дотримується* встановлених правил поведінки під час державних свят, класних, шкільних і громадських заходів	Громадянські права та обов'язки як члена суспільства. Пізнання свого краю, історії, і символів держави. Внесок українців у світові досягнення. Славетні українці. Спостереження в довкіллі. Організація досліджень.
Людина і світ	
має уявлення про різноманітність людей у світі, називає деякі країни; *усвідомлює* необхідність толерантного ставлення до інших країн і народів, цікавиться відповідною інформацією; *виявляє* інтерес до інформації про інші країни і народи; на конкретних прикладах *доводить* важливість взаємозв'язків і взаємодії між країнами; *виявляє* доброзичливе ставлення до людей інших національностей, до їхніх культур і звичаїв	Толерантне ставлення до різноманітності культур, звичаїв. Внесок українців у світові досягнення. Історичні події. Видатні історичні постаті. Розв'язання ситуацій морального вибору.
Людина і природа	
має уявлення про форму Землі, вплив Сонця на сезонні явища в природі, причини змін пір року; *називає* пори року та відповідні їм місяці, явища в живій та неживій природі у різні пори року, умови вирощування рослин; *наводить приклади* зв'язку людини і природи; *розпізнає* зміни в живій та неживій природі; органи рослин; тварин різних груп; *розрізняє* форми земної поверхні; *класифікує* за певними ознаками рослини і тварин своєї місцевості, тіла неживої природи; *визначає мету* досліження, *обирає*	Повітря. Вода. Водойми рідного краю. Форми земної поверхні. Гірські породи. Ґрунт, його властивості і значення. Будова і різноманітність рослин. Умови вирощування рослин. Тварини дикі та свійські. Спостереження за тваринами. Земля та її форма. Обертання Землі. Рік. Місяць. Доба. Вплив Сонця на сезонні явища в природі Пори року та їх ознаки. Особливості життя рослин та тварин у різні пори року. Спостереження за добовими і сезонним змінами у природі. Охорона природи. Зв'язок людини і природи. Червона книга України.

послідовність дій і обладнання для його виконання; *виконує дослідницькі завдання:* досліджує властивості повітря, води, ґрунту, гірські породи, рослини своєї місцевості; вимірює температуру повітря, води; спостерігає за тваринами, добовими і сезонними змінами у природі; визначає суттєві ознаки об'єктів неживої та живої природи на основі проведених досліджень; *фіксує результати* досліджень доступними способами і *робить висновки;* *дізнається* про природу, використовуючи різні джерела інформації; *застосовує знання* про природу в навчальних і життєвих ситуаціях; *наводить приклади* виробів, які допомагають людині у побуті; *розповідає* про використання матеріалів на основі їх властивостей; *знаходить* інформацію про найважливіші винаходи людства, використовуючи різноманітні джерела; *робить висновок*: природа потребує охорони; *бере посильну участь* в природоохоронній діяльності.	Рукотворні тіла та матеріали, їх властивості. Використання рукотворних матеріалів у побуті. Винаходи людства та їх вплив на життєдіяльність людини.

ІНФОРМАТИЧНА ОСВІТНЯ ГАЛУЗЬ
ІНФОРМАТИКА
Пояснювальна записка

Метою навчання інформатиці є різнобічний розвиток особистості дитини та її світоглядних орієнтацій, формування інформатичної й інших ключових компетентностей, необхідних їй для життя та продовження навчання.

Досягнення поставленої мети передбачає виконання таких **завдань**:

- формування в учнів уявлення про роль інформаційно-комунікаційних технологій у житті людини;
- формування вмінь описувати об'єкти реальної та віртуальної дійсності різноманітними засобами подання інформації;
- формування початкових навичок інформаційної діяльності, зокрема вмінь опрацьовувати текстову та графічну інформацію;
- формування у дітей початкового досвіду використання комп'ютерної техніки для розв'язування навчальних, творчих і практичних задач;
- розвиток логічного, алгоритмічного, творчого та об'єктно-орієнтованого мислення учнів.

За результатами формування предметної компетентність випускники початкової школи повинні використовувати початкові знання вміння та навички для:

доступу до інформації (знання де шукати і як отримувати інформацію);

опрацювання інформації;

перетворення інформації із однієї форми в іншу;

створення інформаційних моделей;

оцінки інформації за її властивостями.

2 клас

Програмне забезпечення, яке використовується: графічний редактор (офлайн та онлайн версії), зокрема графічний редактор середовища Scratch

Очікувані результати навчання здобувачів освіти	**Зміст навчання**
Інформація. Дії з інформацією	
пояснює значення інформації для життя людини, наводить приклади із власного досвіду; *наводить приклади* значення інформації для себе особисто; *називає* органи чуття, якими людина отримує інформацію із навколишнього середовища; *наводить приклади* інформації у різних видах: текстовій, графічні, звуковій тощо; *розрізняє* правдиву і неправдиву інформацію, припущення і фантазію; *використовує* мережі для отримання інформації та спілкування під контролем дорослих; *оцінює* результати своїх навчальних досягнень	Навколишній світ та інформація. Види інформації за способом подання.
Комп'ютерні пристрої для здійснення дій із інформацією	
розуміє, що комп'ютер та інші комп'ютерні пристрої це інструменти для виконання дій з інформацією; *наводить приклади* технічних засобів, що допомагають передавати інформацію, поширювати інформацію; *використовує* цифрові пристрої у близькому для себе середовищі; *пояснює,* чому і як потрібно захищати себе і цифрові пристрої;	Комп'ютерна техніка, як засіб здійснення дій з інформацією.

звертається за допомогою у випадку наявності проблем та збоїв у роботі комп'ютера; *оцінює* результати своїх навчальних досягнень	
Об'єкт. Властивості об'єкта	
Учень/учениця: *називає* об'єкти навколишнього світу, властивості конкретних об'єктів та значення властивостей; *описує* об'єкт називаючи його властивості та їх значення; *порівнює* об'єкти за значеннями властивостей; *спостерігає* за об'єктами, *визначає* спільні та відмінні ознаки/властивості; *наводить приклади* об'єктів, що відповідають заданим властивостям *оцінює* результати своїх навчальних досягнень	Створення простих геометричних моделей об'єктів за описом їх властивостей. Зміна значень властивостей об'єкта (колір контуру, колір фону, форма об'єкта)
Комп'ютерні програми. Меню та інструменти	
запускає знайомі програми; *завершує* роботу з програмою; *називає* інструменти малювання у графічному редакторі; *обирає* інструмент малювання для досягнення конкретного результату; *створює* не складні малюнки за зразком; *створює* зображення об'єктів що складаються з геометричних фігур та *змінює* значення властивостей; *вміє* змінити колір контуру або тла об'єкта обравши зразком колір іншого об'єкта за допомогою відповідних інструментів графічного редактора; *виконує* завдання із розфарбування або перефарбування малюнків; *пропонує* власні кольорові рішення малюнка; *пояснює* добір кольорів;	Меню комп'ютерної програми. Огляд різних прикладів меню. Інструменти комп'ютерних програм. Графічний редактор. Інструменти графічного редактора та їх налаштування. Створення та редагування не складних малюнків. Добір кольорової гами малюнка Збереження малюнків

оцінює результати своїх навчальних досягнень	
Створення інформаційних моделей. Змінення готових. Використання	
об'єднує об'єкти за їх властивостями або значеннями властивостей; *створює* візуальну відповідь простих та складених геометричних задач; *виділяє* та *переносить* фрагменти малюнка; *створює* графічні відповіді до навчальних завдань; *знаходить* приклади повторення і послідовності дій у повсякденній діяльності, близькому для себе середовищі; *визначає* закономірність об'єктів; *відтворює* послідовність об'єктів із заданою закономірністю; *оцінює* результати своїх навчальних досягнень	Перенесення фрагментів малюнка. Виділення і впорядкування даних за певною ознакою. Прості та складені сюжетні геометричні задачі. Копіювання фрагментів малюнку.
Лінійні алгоритми	
Учень/учениця: *визначає* послідовність кроків для виконавців; *знаходить помилки* у алгоритмах; *визначає* результат виконання лінійного алгоритму побудови простого геометричного зображення; *створює* малюнок за лінійним алгоритмом; *пропонує* власні алгоритми створення не складних геометричних зображень; *оцінює* результати своїх навчальних досягнень	Створення малюнків за готовими алгоритмами Складання власних графічних алгоритмів
Додаткові теми: онлайн графічні редактори, редагування малюнків за допомогою програмного забезпечення смартфонів.	

ТЕХНОЛОГІЧНА ОСВІТНЯ ГАЛУЗЬ
ДИЗАЙН І ТЕХНОЛОГІЇ
Пояснювальна записка

Зміст технологічної освітньої галузі реалізовується через навчальний предмет «Дизайн і технології».

Метою навчання дизайну і технологій є розвиток особистості дитини засобами предметно-перетворювальної діяльності, формування ключових та

предметної проектно-технологічної компетентностей, необхідних для розв'язання життєвих проблем у взаємодії з іншими, культурного й національного самовираження.

Досягнення поставленої мети передбачає виконання таких **завдань**:

- формування допитливості, цілісного уявлення про матеріальне і нематеріальне виробництво;
- виховання естетично-ціннісного ставлення до традицій українського народу в праці, декоративно-прикладному мистецтві;
- набуття досвіду поетапного створення корисних і естетичних виробів у партнерській взаємодії: від задуму до його втілення в матеріалах;
- вироблення навичок застосовувати традиційні та сучасні технології, раціонально використовувати матеріали;
- формування культури праці, прагнення удосконалювати процес і результати проектно-технологічної діяльності, свій життєвий простір.

Реалізація мети і завдань навчального предмета здійснюється за такими **змістовими лініями**: «Інформаційно-комунікаційне середовище», «Середовище проектування», «Середовище техніки і технологій», «Середовище соціалізації».

Змістова лінія «**Інформаційно-комунікаційне середовище**» охоплює вивчення питань гармонійного поєднання функціональності та естетичності у виробах; пошук та опрацювання тематичної інформації у взаємодії з іншими; дослідження природних, штучних і синтетичних матеріалів; розрізнення та читання графічних зображень; конструювання виробів з готових деталей.

Змістова лінія «**Середовище проектування**» спрямована на реалізацію творчого потенціалу учнів, створення умов для продукування ідей, вибору особисто привабливих об'єктів праці; дизайнерське проектування – моделювання і конструювання; виконання елементарних графічних зображень; добір матеріалів за їх властивостями; читання інструкційних карток із зображеннями для поетапного виготовлення виробу.

Змістова лінія «**Середовище техніки і технологій**» передбачає формування навичок організації робочого місця, безпечної праці з ручними інструментами та пристосуваннями; поетапне виготовлення виробів з використанням традиційних та сучасних технологій; раціональне використання матеріалів.

Змістова лінія «**Середовище соціалізації**» спрямована на формування здатності оцінювати та презентувати результати проектно-технологічної діяльності, обговорювати їх з іншими; ефективно використовувати створені вироби; долучатися до благочинної діяльності; виконувати трудові дії в побуті для самообслуговування та якісного облаштування життєвого простору.

Розподіл навчальних годин за темами, добір об'єктів праці вчитель визначає самостійно, враховуючи умови навчання та педагогічну доцільність.

2 клас

Очікувані результати навчання здобувачів освіти	Зміст освіти
Інформаційно-комунікаційне середовище	
досліджує природні матеріали за формою, кольорами, властивостями (візуально, на дотик); *порівнює* природні і рукотворні форми; *дотримується* правил внутрішнього розпорядку, безпеки праці та санітарних норм під час занять; *організовує* робоче місце; *створює* поетапно композицію та вироби з природних матеріалів за зображеннями, зразком або власним задумом; *порівнює* традиційні і сучасні вироби декоративно-прикладного мистецтва за матеріалами, техніками виконання, функціональними та естетичними властивостями; *розрізняє* основні види народних декоративних візерунків, орнаментів; *виявляє* емоційно-ціннісне ставлення до виробів декоративно-прикладного мистецтва; *розрізняє* види матеріалів та називає сфери їх використання; *досліджує* властивості матеріалів візуально та на дотик; *аргументує* доцільність використання вторинних матеріалів для збереження навколишнього середовища; *моделює* виріб з деталей конструктора за графічними зображеннями або власним задумом (самостійно, в парі або в групі)	Природне і штучне середовище. Матеріали. Спостереження, імітація, фантазування. Правила внутрішнього розпорядку, безпеки праці та санітарних норм під час занять. Організація робочого місця. Інструменти та пристосування. Моделі-аналоги. Характеристики традиційних і сучасних виробів декоративно-прикладного мистецтва, знайомство з народними умільцями свого краю (реально або віртуально). Властивості матеріалів (природні матеріали, папір, картон, пластилін, полімерна глина, солене тісто, тканина, нитки, шнури, дріт, пластик, пінопласт та ін.). Конструктори, навчальні набори з графічними зображеннями, інструкційними картками
Середовище проектування	
продукує ідеї для вибору об’єкта праці та обговорює їх з іншими; *оцінює* проектні ідеї – власні та інших; *пояснює* вибір особисто привабливого об’єкта праці, відповідаючи на запитання дорослих; *обдумує* план реалізації задуму в матеріалі; *прогнозує*, яким має бути виріб, його функціональну і естетичну цінність; *порівнює* моделі, подібні обраному виробу (моделі-аналоги); *моделює* виріб з елементами фантазування; *описує* модель свого виробу; *пояснює* способи та види оздоблення власного виробу (стрічками, тасьмою, мереживом, лелітками, ґудзиками, намистинами тощо); *добирає* матеріали для виготовлення виробу, застосовує вторинні матеріали;	Виявлення проблеми. Вибір об’єкта праці для його проектування і виготовлення. Дизайн-проектування – моделювання та конструювання, зокрема з використанням макетних матеріалів (картон, пінопласт та ін.). Графічні зображення для послідовного виготовлення виробу пласкої та об’ємної форми.

використовує традиційні та сучасні технології виготовлення виробів (комбінована аплікація, оригамі, кірігамі, квілінг, витинанка тощо); *пояснює* визначену послідовність виготовлення спроектованого виробу за зображеннями	Поетапне проектування технології виготовлення виробу
Середовище техніки і технологій	
працює з ручними інструментами та пристосуваннями, дотримуючись безпечних прийомів праці та норм санітарії; *виготовляє* поетапно виріб за визначеною послідовністю; *здійснює* розмічання ліній на папері і картоні *розмічає* деталі на матеріалі за допомогою шаблонів або трафаретів; *з'єднує* деталі та *оздоблює* їх з використанням традиційних та сучасних технологій; *дотримується* послідовності виготовлення виробу з допомогою вчителя; *раціонально* використовує матеріали, зокрема і вторинні	Ручні інструменти та пристосування. Виготовлення виробу за графічними зображеннями. Технологічні операції з матеріалами (згинання, складання, скручування, рвання, зібгання, різання, склеювання, зв'язування, ліплення тощо). Раціональне використання матеріалів
Середовище соціалізації	
обґрунтовує соціальну, функціональну та естетичну цінність створеного виробу; *оцінює* та *презентує* результати власної проектно-технологічної діяльності; *обговорює* результати з іншими; *долучається* до благочинної діяльності в групах з власноруч створеними виробами; *умотивовує* необхідність робити подарунки, допомагати іншим, бережливо ставитися до природного середовища; *висловлює* емоційно-ціннісне ставлення до професій дорослих у сім'ї та родині своїх друзів, однокласників; *виконує* трудові дії в побуті: дрібний ремонт, доглядає за одягом та взуттям (упорядкування, чищення, пришивання ґудзика та ін.), засобами гігієни, іграшками, домашніми тваринами, рослинами, готує та сервірує нескладні страви за наочним прикладом з допомогою дорослих або спільно із старшими учнями, дотримується культури поведінки за столом, гостинно пригощає батьків, друзів тощо	Цінність виконаного проекту для соціальної сфери. Презентабельність та реклама. Благочинна та природоохоронна діяльність в групах та середовищі. Світ професій соціальної сфери. Побутове самообслуговування

МИСТЕЦЬКА ОСВІТНЯ ГАЛУЗЬ
МИСТЕЦТВО
Пояснювальна записка

Метою навчання мистецтва у школі є всебічний художньо-естетичний розвиток особистості дитини, освоєння нею культурних цінностей у процесі пізнання мистецтва; плекання пошани до вітчизняної та зарубіжної мистецької спадщини; формування ключових, мистецьких предметних та міжпредметних компетентностей, необхідних для художньо-творчого

самовираження в особистому та суспільному житті.

Реалізація поставленої мети здійснюється за **змістовими лініями**: «художньо-творча діяльність», «сприймання та інтерпретація мистецтва», «комунікація через мистецтво», які окреслюють одну з моделей досягнення загальних цілей освітньої галузі та розкривають основну місію загальної мистецької освіти.

Змістова лінія **«Художньо-творча діяльність»** націлює на розвиток креативності та мистецьких здібностей учнів через практичне освоєння основ художньої мови різних видів мистецтва та способів художньо-творчого самовираження. Ця змістова лінія реалізується через формування в учнів умінь застосовувати різні виразні засоби творення художніх образів, імпровізування та естетичного перетворення довкілля.

Змістова лінія **«Сприймання та інтерпретація мистецтва»** спрямована на пізнання цінностей, що відображають твори мистецтва. Її реалізація передбачає розвиток емоційної сфери учнів, збагачення естетичного досвіду, формування в них умінь сприймати, аналізувати, інтерпретувати, оцінювати мистецтво, виявляючи до нього емоційно-ціннісне ставлення.

Реалізація змістової лінії **«Комунікація через мистецтво»** націлена на соціалізацію учнів через мистецтво, усвідомлення ними свого «Я» (своїх мистецьких досягнень і можливостей). Змістова лінія передбачає формування в учнів умінь презентувати себе і свої досягнення, критично їх оцінювати, взаємодіяти з іншими через мистецтво у середовищі, зокрема у різних культурно-мистецьких заходах, обговореннях тощо, а також формування уявлень про можливість і способи регулювати свій емоційний стан завдяки мистецтву.

Опанування учнями мистецтва у початковій школі ґрунтується на засадах компетентнісного, особистісно зорієнтованого, діяльнісного, ігрового та інтегративного підходів.

Мистецтво сприяє формуванню *ключових компетентностей*, зокрема, у процесі:

- усного висловлювання своїх вражень від мистецтва; за допомогою коментування дорослого й оцінювання власної художньо-творчої діяльності *(вільне володіння державною мовою/ здатність спілкуватися рідною)*.
- здійснення елементарних розрахунків (наприклад, для встановлення пропорцій, визначення метру, запису ритму тощо) *(математична компетентність)*.
- спостереження, дослідження і відтворення довкілля та явищ природи засобами мистецтва *(компетентності у галузі природничих наук, техніки і технологій, екологічна компетентність);*
- самостійного (чи за допомогою дорослого) використання інформаційних технологій для отримання мистецької інформації, художнього творення *(інформаційно-комунікаційна компетентність);*
- формування уміння визначати власні художні інтереси, досягнення і потреби; прагнення доцільно використовувати свій час для пізнання, сприймання, творення мистецтва (*навчання впродовж життя*);

- співпраці з іншими, зокрема участі у мистецьких заходах, прикрашенні середовища для друзів, сусідів; прояву відповідальності за особистий і колективний результат; використання мистецтва для отримання задоволення (впливу на власний емоційний стан) *(громадянські та соціальні компетентності, пов'язані з ідеями демократії, справедливості, рівності, прав людини, добробуту та здорового способу життя, з усвідомленням рівних прав і можливостей);*
- опанування народних традицій, мистецтва рідного краю; толерантного ставлення до мистецтва різних народів *(культурна компетентність)*
- проявів творчої ініціативи та намагання її реалізовувати, зокрема через втілення у практичній художньо-творчій діяльності (індивідуальній і колективній); презентації результатів власних мистецьких досягнень *(підприємливість та фінансова грамотність);*
- виявлення бажання впроваджувати нові ідеї *(інноваційність).*

2 клас

Очікувані результати навчання здобувачів освіти	**Зміст навчання**
Художньо-творча діяльність	
співає вокальні вправи, дитячі пісні (зокрема музичний фольклор) у відповідному настрої, характері, темпі, динаміці; *дотримується* правил співу (постава, дихання, інтонація) *виконує* пісні «у ролях», відтворюючи образ мімікою, пластикою, виразним інтонуванням; добирає реквізит; *створює* варіанти ритмічного супроводу до пісні;	Спів (співацька постава, дихання, інтонація, дикція).
відтворює прості ритмічні послідовності (створені з половинних, четвертних та восьмих тривалостей), зокрема у різних темпах; *обирає* тембр інструменту (трикутники, бубни, барабан, сопілка, ксилофон тощо) для передачі відповідного образу; *грає* в ансамблі прості композиції (трикутники, бубни, барабан, сопілка (за умови дотримання гігієни користування), ксилофон тощо); *придумує* образи і *створює* їх знайомими засобами музичної виразності;	Гра на музичних інструментах: створення варіантів ритмічного супроводу до пісні, ритмічних послідовностей тощо.
імпровізує голосом (музичні, мовленнєві інтонації), на музичних інструментах; *орієнтується* в поняттях музичної грамоти (нота, нотний стан, звук, тривалості (ціла, половинна, чверть, восьма), метр, розмір), має уявлення про запис нотного тексту);	Імпровізації голосом, пластикою, на музичних інструментах Відтворення рухами характеру, темпу, ритму музики. Інсценізація пісень, створення театралізованих образів. Знайомство з нотною грамотою (нотний стан, скрипковий ключ, ноти в межах І октави, тривалості

	звуків – ціла, половинна, чверть, восьма).
проявляє інтерес до творів мистецтва та мистецької діяльності*;* *виконує* прості живописні, графічні, декоративні, пластичні композиції;	Малювання графічними матеріалами, фарбами.
складає та розташовує на площині (в просторі) окремі елементи зображень (форм) в просту композицію (графічну, живописну, декоративну, об'ємну, просторову); відповідно задуму*, обирає* формат (вертикальний, горизонтальний) композиції; *використовує* всю площину аркуша; *використовує* основні, похідні, ахроматичні, теплі й холодні кольори; *утворює* відтінки кольорів; *експериментує* з кольорами, лініями, формами тощо; *користується* художніми та природними матеріалами, палітрою, пензлями, стеками, ножицями тощо;	Розміщення зображень на аркуші, у просторі, компонування елементів композиції (площинна, об'ємна). Дослідження довкілля, виявлення цікавих, незвичайних об'єктів для створення художніх образів. Використання різних ліній, плям, форм, кольорів та їх відтінків для створення візуальних образів.
працює (вирізує, конструює) з папером, з природними матеріалами; *дотримується* правил техніки безпеки; *бере участь у прикрашенні* середовища, в якому живе і навчається; *виконує* нескладні ролі, етюди-наслідування; *вправляється* над інтонацією мовлення, чіткістю дикції, виразністю міміки і жесту, перевтілюючись у різних персонажів; *рухається* в ритмі і темпі музики, *узгоджує* свої рухи з музичним супроводом (співом); *орієнтується* у просторі; *дотримується* правил поведінки в театрі; *імпровізує* засобами пантоміми (міміка, жести); *вирізняє* види мистецької діяльності, звернення до яких поліпшує його/ її настрій	Вирізування, конструювання з паперу. Робота з природними матеріалами. Елементарна стилізація форм оздоблювальних елементів. різних видів декоративно-прикладного мистецтва (народна іграшка, розпис, витинанка, писанка тощо). Ліплення з пластичних матеріалів різними прийомами і способами. Прикрашення місця, де навчається, живе. Організація робочого місця. Дотримання охайності та правил техніки безпеки. Інсценізація (виконання нескладних ролей), етюди-наслідування. Відтворення елементарних танцювальних елементів. Імпровізації засобами пантоміми (міміка, жести). Використання видів мистецької діяльності для задоволення та поліпшення емоційного стану.
Сприймання та інтерпретація мистецтва	
сприймає твір мистецтва та *висловлює* враження, добираючи із запропонованих слова, які співзвучні особистим емоціям; *визначає* темп (повільно, помірно, швидко); регістр (високий, середній, низький), динаміку (гучно, тихо),	Сприймання творів різних видів мистецтва. Обговорення вражень, емоцій, які вони викликали. Добір із запропонованих слів-характеристик, що співзвучні

тембр (звучання хору та оркестру, окремих музичних інструментів (сопілка, бубон, барабан, скрипка, бандура, фортепіано тощо)), характеризує мелодію; *визначає* колорит (теплий, холодний) творів мистецтва та учнівських робіт; *порівнює* музичні та візуальні образи, твори мистецтва та явища довкілля; *розрізняє* види театру (ляльковий, музичний, драматичний) та кінематографу (кінофільм, мультфільм); *використовує* театральну термінологію (сцена, актор, костюм, декорація); *виявляє* твори мистецтва, що змінюють або передають його/її настрій	особистим емоціям та враженням. Визначення засобів виразності твору. Порівняння природних форм, образів довкілля з їх художнім (декоративним) трактуванням. Знайомство з деякими видами театру (ляльковий, музичний, драматичний), кіномистецтва (кінофільм, мультфільм (графічна, пластична, лялькова анімація). Використання творів різних видів мистецтва для отримання задоволення та поліпшення емоційного стану.
Комунікація через мистецтво	
виявляє (з допомогою вчителя) та бере участь в обговореннях інформації, отриманої з творів мистецтва; *презентує* результати власної творчості (співає пісні, виконує танцювальні рухи, демонструє власні роботи з образотворчого мистецтва тощо); *вербально описує* свій творчий задум; *визначає*, що вдалося, чи не вдалося у виконанні того, що було задумано; *готовий / -а* до того, що може не вийти з першого разу так, як задумав / -ла; *виявляє* досягнення у художньо-творчій діяльності однолітків; *бере участь* у колективному виконанні творчого задуму; у шкільних мистецьких заходах (концертах, виставках, інсценізаціях тощо), в обговореннях власних вражень від творів різних видів мистецтва; *обговорює* з однолітками свої враження від творів різних видів мистецтва відомих митців, від дитячої творчості; *дотримується* правил взаємодії і творчої співпраці.	Виховні ситуації: обговорення (з допомогою вчителя) інформації – сюжетів, характерів персонажів тощо, отриманої з творів мистецтва. Презентація та характеристика власних творчих досягнень. Колективне виконання творчого задуму (оформлення класної кімнати, створення колективних художніх композицій, флеш-моби тощо); Проведення шкільних мистецьких заходів (концертів, виставок, інсценізацій тощо) Ознайомлення і упровадження правил творчої співпраці, взаємодії, комунікації.

ФІЗКУЛЬТУРНА ОСВІТНЯ ГАЛУЗЬ
ФІЗИЧНА КУЛЬТУРА
Пояснювальна записка

Метою навчання фізичної культури є всебічний фізичний розвиток особистості учня засобами фізкультурної та ігрової діяльності, формування в молодших школярів ключових фізкультурних компетентностей, ціннісного ставлення до фізичної культури, спорту, фізкультурно-оздоровчих занять та

виховання фізично загартованих і патріотично налаштованих громадян України.

Досягнення поставленої мети передбачає виконання таких **завдань**:

– виховання в молодших школярів розуміння значущості занять фізичними вправами, спортивними іграми як важливого засобу зміцнення здоров'я, отримання задоволення, гартування тіла та характеру, самовираження, соціальної взаємодії у процесі фізкультурно-оздоровчої діяльності;

– формування в учнів здатності володіння різними способами рухової діяльності, виконання фізичних вправ; уміння грати в рухливі та спортивні ігри за спрощеними правилами;

– розвиток в молодших школярів здатності встановлювати причинно-наслідкові зв'язки позитивних та негативних чинників щодо стану свого здоров'я та фізичного розвитку;

– використовувати різні способи пошуку корисної інформації у довідникових джерелах, у тому числі за допомогою інформаційно-комунікативних технологій і критичного мислення;

– формування в учнів здатності творчо застосовувати набутий досвід з фізичної культури, використовувати сили природи для зміцнення здоров'я та фізичного вдосконалення;

– розвиток в молодших школярів здатності використовувати навички самоконтролю і самооцінювання свого фізичного стану, дотримуватися санітарно-гігієнічних правил та безпечної поведінки в процесі фізкультурно-оздоровчої діяльності;

– розвиток в учнів здатності спілкуватися і взаємодіяти з дорослими й однолітками, співпрацювати та досягати спільних командних цілей у процесі спортивно-ігрової діяльності, використовувати термінологічний апарат з фізичної культури рідною мовою під час фізкультурно-оздоровчої діяльності;

– виховання в молодших школярів емоційно-ціннісного ставлення до занять фізичною культурою та спортом, здатності добирати фізичні вправи для розвитку фізичних якостей з урахуванням індивідуальних можливостей, бажання керуватися правилами безпечної і чесної гри, уміння боротися, вигравати і програвати; формування зацікавленості досягненнями українських спортсменів на Олімпійських іграх та інших спортивних змаганнях.

Зазначена мета і завдання реалізуються за такими **змістовими лініями**: «Рухова діяльність», «Ігрова та змагальна діяльність».

Змістова лінія **«Рухова діяльність»** передбачає формування в молодших школярів уявлення про фізичну культуру як сукупність різноманітних фізичних вправ, способів рухової та ігрової діяльності, спрямованих на фізичний розвиток, зміцнення здоров'я та формування в молодших школярів умінь і навичок володіння різними способами рухової діяльності; здатності виконання вправ основної гімнастики, організуючих вправ, елементів акробатики, вправ корегувальної спрямованості та тих, що пов'язані з незвичним положенням тіла у просторі, ходьбою, бігом, танцювальними кроками, лазінням і перелізанням, стрибками; навичок володіння м'ячем;

розвиток фізичних якостей; формування правильної постави й профілактику плоскостопості.

Змістова лінія **«Ігрова та змагальна діяльність»** передбачає виховання в молодших школярів ініціативності, активності та відповідальності у процесі рухливих і спортивних ігор за спрощеними правилами; забезпечення усвідомлення важливості співпраці під час ігрових ситуацій; формування уміння боротися, здобувати чесну перемогу та з гідністю сприймати поразку, контролювати свої емоції, організовувати свій час і мобілізувати ресурси, оцінювати власні можливості в процесі ігрової та змагальної діяльності, виконувати різні ролі в ігрових ситуаціях, відповідати за власні рішення користуватися власними перевагами і визнавати недоліки в тактичних діях у різних видах спорту, планувати та реалізувати спортивні проекти (турніри, змагання тощо); формування в молодших школярів умінь і навичок виконання естафет.

2 клас

Очікувані результати навчання здобувачів освіти	**Зміст навчання**
Рухова діяльність	
розуміє значущість рухового режиму для зміцнення здоров'я та фізичного розвитку;	Руховий режим дня молодшого школяра.
пояснює значення і правила ранкової гігієнічної гімнастики, фізкультурних хвилинок та фізкультурних пауз для фізичного розвитку та здоров'я людини; значущість загартування як засобу зміцнення здоров'я;	Значення і правила виконання ранкової гігієнічної гімнастики, фізкультурної хвилинки та фізкультурної паузи.
дотримується рухового режиму протягом дня;	Рухова активність протягом дня.
називає основні фізичні якості людини, фізичні вправи та їх вплив на формування фізичних якостей;	Фізичні вправи та їх вплив на формування фізичних якостей.
дотримується правил особистої гігієни в режимі дня;	Правила особистої гігієни молодшого школяра.
виконує організовуючі вправи команди на розмикання й змикання приставними кроками, перешикування із колони по одному в колону по три (чотири);	Культура рухів з елементами гімнастики: організовуючі вправи:

добирає та виконує загальнорозвивальні вправи: комплекси вправ ранкової гімнастики без предмета (імітаційного характеру), з м'ячем, скакалкою; комплекси фізкультурних пауз та фізкультурних хвилинок; виконує присідання; виси; підтягування у висі (хлопці), у висі лежачи (дівчата); елементи акробатики; володіє навичками пересувань: ходьба широкими кроками, зі зміною частоти кроку; ходьба із пришвидшенням та уповільненням, приставним кроком правим і лівим боком; біг; біг почергово з ходьбою; танцювальні кроки; лазіння; подолання штучних перешкод; володіє навичками виконання вправ з малим м'ячем: метання малого м'яча у щит; метання малого м'яча у горизонтальну ціль; метання малого м'яча з-за голови на дальність; виконує вправи з великим м'ячем: кидки м'яча знизу із положення сидячи та стоячи, передавання і ловіння м'яча двома руками від грудей (у колі, парах, трійках), передача м'яча двома руками з ударом об підлогу; ведення м'яча правою та лівою рукою з одночасними кроками; зупинки м'яча, що котиться, підошвою та внутрішньою стороною ступні, удари внутрішньою стороною ступні по м'ячу, що котиться; ведення м'яча внутрішньою та зовнішньою частинами підйому (по прямій, по дузі, між стійками); виконує стрибки на місці з поворотами на 45, 90, 180 градусів по «купинах»; стрибки зі скакалкою; стрибки через довгу скакалку, яка обертається вперед; стрибки у глибину з висоти до 80 см з м'яким приземленням; стрибки у висоту; стрибки через перешкоди висотою до 50 см поштовхом однією та двома ногами; стрибки у висоту з прямого розбігу (через гумову мотузку); стрибки у довжину тощо; виконує фізичні вправи для розвитку фізичних якостей: сили – загальнорозвивальні вправи з гімнастичними палицями; кидки баскетбольного м'яча з-за голови із різних положень; лазіння по горизонтальній гімнастичній лаві однойменним та різнойменним способами (без допомоги ніг); багатоскоки; стрибки через перешкоди; підтягування у висі та у висі лежачи (хлопці); пересування у положенні сіду, зігнувши ноги (у різних напрямах); швидкості – пришвидшення з різних вихідних положень, повторний біг 3–10 м, біг із	а) загальнорозвивальні вправи; б) положення тіла у просторі: сіди, упори, виси, елементи акробатики. Вправи для оволодіння навичками пересувань. Вправи для опанування навичок володіння малим м'ячем. Вправи з великим м'ячем. Вправи для оволодіння навичками стрибків. Вправи для розвитку фізичних якостей.

пришвидшеннями за сигналом; стрибки зі скакалкою; витривалості – біг у чергуванні з ходьбою до 1000 м, біг на дистанцію до 500 м малої інтенсивності; гнучкості – махові рухи правою і лівою ногою у бічній і лицьовій площині, стоячи біля опори та під час ходьби; прогинання та вигинання тулуба у положенні упору стоячи на колінах; пружні похитування у положенні випаду; прогинання тулуба у положенні лежачи на животі; координації – подолання перешкод, ходьбу на носках, ходьба по підвищеній і обмеженій за площиною опорі з різними положеннями рук; пересування із підкиданням дрібних предметів; вправи зі зміною положення тіла у просторі; розслаблення м'язів рук, ніг, тулуба у різних положеннях; добирає та виконує фізичні вправи для формування правильної постави і профілактики плоскостопості: загальнорозвивальні вправи на місці без предметів; вправи для м'язів шиї, нахили та повороти голови; вправи для верхніх кінцівок і плечового поясу: згинання та розгинання верхніх кінцівок, кругові рухи руками, нахили в сторони, пружні рухи; виконує загальнорозвивальні вправи в русі: ходьба, біг, стрибки, випади, повороти тулуба під час бігу, ходьба з різними положеннями рук; вправи на координацію; загальнорозвивальні вправи з предметами: з гімнастичними палицями, м'ячами, зі скакалками, обручами, мішечками піску на голові під час ходьби; загальнорозвивальні вправи на відчуття правильної постави; володіє навичками пересувань на лижах: лижні ходи, повороти, спуски, підйоми, гальмування; виконує вправи у воді: багаторазові видихи у воду; вправи для оволодіння рухами ногами у плаванні стилями кроль на грудях та кроль на спині; вправи для оволодіння рухами руками як у плаванні стилем кроль на грудях; плавання; дотримується правил безпечної поведінки для себе та однокласників у воді.	Вправи для формування постави і профілактики плоскостопості. Загальнорозвивальні вправи в русі, з предметами, вправи на відчуття правильної постави; вправи для профілактики плоскостопості. Вправи для оволодіння навичками пересувань на лижах. Вправи для оволодіння навичками плавання. Правила безпечної поведінки на воді.
Ігрова та змагальна діяльність	
бере участь у рухливих іграх та естафетах, виконуючи різні ролі в процесі рухливих ігор; *дотримується правил* безпечної поведінки для себе та однокласників у процесі рухової та змагальної діяльності.	Рухливі ігри та естафети. Правила безпечної поведінки в процесі рухової та змагальної діяльності.

Освітня технологія «Росток»

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Освітня програма початкової школи №307 за освітньою технологією «Росток» передбачає планування й організацію єдиного комплексу освітніх компонентів початкової освіти, визначених Законом України «Про освіту», Державним стандартом початкової освіти, розробленою під керівництвом О. Я. Савченко. Метою початкової освіти є всебічний розвиток дитини, її талантів, здібностей, компетентностей та наскрізних умінь. Враховуючи інтегрований характер компетентності, в процесі реалізації Освітньої програми за педагогічною технологією «Росток» використовуються внутрішньопредметні та міжпредметні зв'язки, які сприяють цілісності результатів початкової освіти та переносу вмінь у нові ситуації.

Програму побудовано на засадах діяльнісного та компетентнісного підходів, ідей інтегрованого навчання. Вектор діяльнісного підходу спрямований на організацію процесу навчання, а компетентнісний – на досягнення певних результатів, формування компетентностей (тобто компетентності формуються в процесі діяльності, компетентнісний і діяльнісний підходи нерозривно пов'язані між собою).

Реалізація змісту освітньої програми з урахуванням особистісного, компетентнісного та діяльнісного підходів, ідей інтегрованого навчання є можливою на основі технологічного підходу, що включає систему дій учителя й учнів, спрямованих на досягнення наперед визначеної мети шляхом послідовного та неухильного виконання певних навчальних завдань в умовах оперативного зворотного зв'язку. Вибір форм і методів навчання вчитель визначає самостійно, враховуючи конкретні умови роботи, забезпечуючи водночас досягнення конкретних очікуваних результатів, зазначених у програмі.

Контроль і оцінювання навчальних досягнень учнів здійснюється на суб'єктних засадах, що передбачає систематичне відстеження індивідуального розвитку учнів у процесі навчання. За цих умов контрольно-оцінювальна діяльність набуває для здобувачів освіти формувального характеру. Контроль спрямований на пошук ефективних шляхів просування конкретного учня у навчанні, а визначення особистих результатів учнів не передбачає порівняння із досягненнями інших і не підлягає статистичному обліку з боку адміністративних органів.

Навчальні досягнення учнів у 1-2 класів підлягають формувальному (вербальному) оцінюванню. Формувальне оцінювання має на меті: підтримати навчальний розвиток учнів; вибудовувати індивідуальну траєкторію розвитку дитини; діагностувати досягнення на кожному з етапів процесу навчання; вчасно виявляти проблеми й запобігати їх нашаруванню; аналізувати хід реалізації навчальної програми й ухвалювати рішення щодо

корегування програми і методів навчання відповідно до індивідуальних потреб здобувача освіти; мотивувати до прагнення здобути максимально можливі результати; виховувати ціннісні якості особистості, бажання навчатися, відсутність побоювання помилитися, переконання у власних можливостях і здібностях.

Робочий навчальний план

Освітні галузі	**Навчальні предмети**	**К-сть годин на тиждень** / **2-А клас**
Мовно-літературна (українська мова та література)	Українська мова	7
Мовно-літературна	Іноземна мова	2+1=3
Математична	Математика	5
Природнича	Навколишній світ	4
Громадянська та історична		
Соціальна і здоров'язбережувальна, технологічна		
Мистецька	Мистецтво	2
Інформатична		1
Фізкультурна	Фізична культура**	3
Разом		**21+3**
Додаткові години на вивчення предметів інваріантної складової, курсів за вибором, проведення індивідуальних консультацій та групових занять ***		**-**
Гранично допустиме тижневе навчальне навантаження на учня (за санітарними нормами)		**22**
Сумарна кількість навчальних годин інваріантної і варіативної складових, що фінансується з бюджету (без урахування поділу класів на групи)		**25**

** Години фізичної культури не враховуються при визначені гранично допустимого навантаження учнів, але обов'язково фінансуються.

Робочий навчальний план

Назва освітньої галузі / Класи	**2-А клас**
Мовно-літературна	315+35=350
Іншомовна	
Математична	175
Я досліджую світ (природнича, громадянська й історична, соціальна, технологічна, здоров'язбережувальна галузі)	140
	35
Інформатична	
Мистецька	70
Фізкультурна*	105
Усього	875
Додаткові години для вивчення предметів освітніх галузей, проведення індивідуальних консультацій та групових занять**	-
Загальнорічна кількість навчальних годин	805
Гранично допустиме тижневе/ річне навчальне навантаження учня	22/770
Сумарна кількість навчальних годин, що фінансуються з бюджету (без урахування поділу на групи)	875

* Години, передбачені для фізичної культури, не враховуються під час визначення гранично допустимого навантаження учнів.

МОВНО-ЛІТЕРАТУРНА ОСВІТНЯ ГАЛУЗЬ
УКРАЇНСЬКА МОВА І ЧИТАННЯ
2 клас
Пояснювальна записка

Освітня програма мовно-літературної галузі «Українська мова і читання» для 2 класу спеціалізованої школи №307 за **педагогічною технологією «Росток»** створена на основі Державного стандарту початкової освіти[1].

Метою початкового курсу мовно-літературної освіти є розвиток особистості дитини засобами різних видів мовленнєвої діяльності, формування ключових, комунікативної та читацької компетентностей;

розвиток здатності спілкуватися українською мовою для духовного, культурного й національного самовияву, послуговуватися нею в особистому й суспільному житті, у міжкультурному діалозі; збагачення емоційно-чуттєвого досвіду, розвиток мовленнєво-творчих здібностей.

Відповідно до зазначених мети і завдань освітньої програми мовно-літературної галузі «Українська мова і читання)» для 2 класів педагогічної технології «Росток» виділено такі змістові лінії: «Взаємодіємо усно»,«Читаємо», «Пишемо. Взаємодіємо письмово», «Досліджуємо медіа», «Досліджуємо мовні явища».

Змістова лінія **«Взаємодіємо усно»** спрямована на формування в молодших школярів умінь сприймати, аналізувати, оцінювати, перетворювати, інтерпретувати й оцінювати усну інформацію та використовувати її в різних комунікативних ситуаціях, спілкуватися усно з іншими людьми в діалогічній і монологічній формах заради досягнення певних життєвих цілей.

 Навчання за цією лінією спрямоване на розвиток умінь здійснювати такі види мовленнєвої діяльності, як **слухання-розуміння (аудіювання)** та **говоріння** (що, у свою чергу, є чинниками формування таких видів мовленнєвої діяльності, як читання та письмо, а також інформаційно-комунікаційної, громадянської, соціальної, культурної та інших компетентностей). Для цього використовуються різноманітні методи та прийоми, забезпечується систематичний контроль за сформованістю відповідних умінь.

Передбачено збільшення лексичного запасу, ускладнюється граматичний лад мовлення, розширюється тематика й поглиблюється логіка міркувань у висловлюваннях, що пропонуються для слухання. Відповідно поступово підвищуються вимоги до швидкості, точності сприйняття усного мовлення, розуміння прослуханого, уміння зосереджувати довільну увагу протягом більш тривалого часу. Усе це обумовлює необхідність постійно удосконалювати навичку аудіювання. Здобувачі освіти вчаться стежити за розвитком думки: помічати в тексті слова, найбільш важливі для розуміння висловлювання, усвідомлювати значення загального тону, тембру, темпу, сили голосу.

Робота над побудовою діалогічних і монологічних висловлювань здійснюється на основі побаченого або почутого. Необхідною умовою навчання побудови висловлювань є наявність комунікативного мотиву. Мовленнєвий розвиток здобувачів освіти відбувається під керівництвом учителя (робота у парі з однокласником або в малій групі), а також самостійно, що залежить від мети уроку, навчального завдання, інтересу та ступеня підготовленості молодших школярів. З метою створення мовленнєвих ситуацій, які спонукають їх до говоріння, під час організації мовленнєвої діяльності широко застосовуються дидактичні казки, використовуються сюжетно-рольові ігри.

Специфіка роботи з казками (слухання, переказування, інсценізація, складання власних казок) створює сприятливі умови для розвитку усного

мовлення, а спілкування здобувачів освіти у процесі підготовки до інсценізації казок виробляє культуру спілкування.

Змістова лінія **«Читаємо»** передбачає формування в молодших школярів повноцінної навички читання, умінь самостійно вибирати й опрацьовувати літературні тексти різних видів, дитячі книжки, висловлювати своє ставлення до прочитаного, сприймати художній текст як засіб збагачення особистого емоційно-чуттєвого, соціального досвіду, користуватися раціональними прийомами пошуку потрібної інформації в різних джерелах, працювати з інформацією в різних форматах, застосовувати її в навчально-пізнавальних, комунікативних ситуаціях, практичному досвіді.

Проводячи роботу з формування писемного мовлення в здобувачів освіти, здійснюється заохочення їх записувати свої думки та враження в доступній формі, створюючи творчий продукт (наприклад: власні міні-книжечки тощо).

Змістова лінія **«Досліджуємо медіа»** передбачає формування в них умінь аналізувати, інтерпретувати, критично оцінювати інформацію в медіатекстах та використовувати її, створювати прості медіапродукти.

Змістова лінія **«Досліджуємо мовні явища»** спрямована на аналіз молодшими школярами мовних одиниць і явищ з метою опанування початкових лінгвістичних понять, норм літературної вимови та правил українського правопису, на формування в них умінь послуговуватися українською мовою в усіх сферах життя.

Здобувачі освіти одержують початкові уявлення про мову як засіб спілкування, пізнання, впливу; про існування у світі різних мов, про державну мову та інші мови, якими послуговуються в Україні.

Важливою складовою навчання мови *є формування навичок письма.* Необхідно навчати писати охайно та розбірливо; швидкість письма має задовольняти навчальні потреби здобувачів освіти з урахуванням їхніх індивідуальних особливостей. Робота з навчання письма передбачає формування у них культури оформлення письмових робіт (відступ від попередньої роботи чи від верхнього краю сторінки, розташування на рядку заголовка, дотримання абзаців, полів, охайність підкреслень, виправлень та ін.).

Змістові лінії реалізуються через – навчальні предмети "Українська мова", "Читання".

2 клас

Очікувані результати навчання здобувачів освіти	**Зміст навчання**
Змістова лінія «Взаємодіємо усно»	
Здобувач освіти: з увагою *сприймає* усні репліки співрозмовника, *перепитує*, *доречно реагує* на них;	Сприймання й оцінювання усної інформації.

виконує сприйняті на слух інструкції щодо виконання поставлених учителем навчальних завдань; *сприймає* монологічне висловлення й *використовує* усну інформацію з конкретною метою; *відповідає на запитання* за змістом прослуханого *і ставить* запитання до усного повідомлення; *відтворює* основний зміст усного повідомлення; *передає інформацію в малюнках, схемах із допомогою вчителя/ вчительки;* *вибирає* інформацію з почутого і *пояснює*, чому вона зацікавила, *обговорює* її з іншими; *висловлює* своє ставлення до почутого: до подій, персонажів тексту; *розповідає* про власні почуття, які викликав прослуханий текст; *пояснює*, чому щось подобається, а щось ні; *бере участь* у розігруванні діалогів за змістом малих фольклорних форм, казок, віршів, *використовує* доречно силу голосу, темп мовлення, міміку, жести, рухи; *вступає* в діалог, *підтримує* й *ініціює* діалог на добре відому тему та на теми, які викликають зацікавлення; *користується* формулами мовленнєвого етикету (ввічливими словами); *дотримується* правил спілкування; *використовує* відповідно до ситуації спілкування несловесні засоби (жести, міміка тощо); *регулює* дихання, силу голосу і темп мовлення у процесі спілкування; *усно переказує* текст із опорою на допоміжні матеріали (ілюстрація, план, опорні слова, словосполучення); *створює* власне висловлення за ілюстраціями; *розповідає* про свої спостереження, враження, події з власного життя; *впевнено висловлює* свої думки.	Відтворення інформації. Аналіз та інтерпретація (розкриття змісту) почутого. Оцінювання усної інформації. Висловлення та захист власних поглядів. Регулювання власного емоційного стану. Практичне оволодіння діалогічною формою мовлення, етикетними нормами культури спілкування. Використання словесних і несловесних засобів під час представлення своїх думок. Практичне оволодіння діалогічною формою мовлення, етикетними нормами культури спілкування. Перетворення текстової інформації. Створення усних монологічних висловлювань. Збагачення естетичного та емоційно-чуттєвого досвіду. Висловлення та захист власних поглядів.

Змістова лінія «Читаємо»	
Здобувач освіти: *читає вголос* правильно, свідомо, плавно, цілими словами нескладні за змістом і формою тексти; *виявляє початкові уміння* читати мовчки; *пояснює* значення більшості слів, ужитих у прямому та переносному значеннях; *знаходить у тексті* незнайомі слова, з'ясовує їх значення, користуючись виносками, тлумачним словником, а також через контекст (з допомогою вчителя); *правильно інтонує* прості речення будь-якого виду; *користується* найпростішими прийомами регулювання темпу читання, сили голосу, дихання залежно від змісту тексту (самостійно та за завданням учителя); *самостійно читає, практично розрізнює* з опорою на найпростіші жанрові особливості тексти малих фольклорних форм, що опрацьовувалися під час навчання, а також літературних жанрів (казка, вірш, оповідання, уривки з повістей-казок), *правильно їх називає, визначає* емоційний настрій; *самостійно читає та розрізнює* нехудожні тексти за відсутністю у їх змісті діалогів, яскравих образних висловів, наявністю наукових понять, фактів, історичних дат, передачі інформації; *виділяє* в структурі художнього і нехудожнього текстів заголовок, ілюстрації, схеми, таблиці, *використовує їх* для прогнозування орієнтовного змісту тексту та кращого його розуміння; *виявляє розуміння* фактичного змісту тексту та основних думок (з допомого вчителя) художніх і нехудожніх текстів: *пояснює*, які, де, коли відбулися події; *визначає, правильно називає* персонажів художнього твору, *виділяє* серед них головного; *перераховує* цікаві факти, важливі ідеї в інформаційному тексті; *встановлює зв'язки* між подіями, дійовими особами;	Формування і розвиток навички читання. Розвиток уміння працювати з різними джерелами інформації. Оцінювання тексту. Перетворення інформації. Знайомство із різними жанрами фольклорних і літературних творів. Ознайомлення з різними джерелами та видами інформації. Практичне використання різних джерел інформації. Сприйняття, оцінювання, аналіз та інтерпретація тексту. Висловлення й захист власних поглядів. Прогнозування змісту художнього й нехудожнього текстів. Аналіз засобів художньої виразності.

ставить запитання за фактичним змістом прочитаного з метою уточнення свого розуміння; *розпізнає, називає* в тексті яскраві, образні слова, вислови, пояснює їх роль у творі (з допомогою вчителя); *передає зміст* (детально або вибірково) твору чи окремих епізодів з дотриманням логіки викладу, а також з урахуванням структурних елементів тексту: зачину, основної частини, кінцівки; *пояснює вчинки* персонажів у творі, висловлює щодо них найпростіші оцінні судження; *обґрунтовує* свої висновки (з допомогою вчителя); *розповідає* про свої загальні враження, почуття від прочитаного, (що саме сподобалося / не сподобалося, що було цікаво / нецікаво, що нового дізнався / дізналась), *підтверджує* свої думки фактами з тексту; *пов'язує* зміст прочитаного зі своїми знаннями, попереднім читацьким, а також власним життєвим емоційно-чуттєвим досвідом; *передає* власне ставлення до подій, вчинків персонажів через ілюстрування, декламацію, рольові ігри, інсценізацію твору чи окремих його епізодів (з використанням вербальних і невербальних засобів художньої виразності); *імпровізує* з репліками, відтворюючи діалоги з казок, віршів, оповідань; *бере участь* у колективному обговоренні прочитаного: *зацікавлено й уважно слухає* співрозмовників, *толерантно ставиться* до їхніх думок, *пояснює своє розуміння* дискусійних питань; *знає і називає* найважливіші інформаційні ресурси: бібліотека, Інтернет, телебачення, дитячі газети, журнали, книжки, довідкові видання; *знаходить* у нехудожніх і навчальних текстах відповіді на запитання, поставлені вчителем; *здійснює пошук* потрібної інформації у дитячих довідкових виданнях; *виявляє* в тексті і *пояснює* зміст графічної інформації (таблиця, схема, емотикони тощо); *аналізує* одержану інформацію, звертається до дорослих (коли є сумнів) за підтвердженням її правдивості, достовірності;	Сприймання і практичне розрізнення текстів різних видів. Творча діяльність за змістом прочитаного. Сприймання й оцінювання інформації. Висловлення та захист власних поглядів. Використання словесних і несловесних засобів під час представлення своїх думок.

застосовує одержану інформацію в навчальній діяльності та практичному досвіді; *перетворює* вербальну інформацію із суцільного тексту у візуальну (малюнок, кадри до мультфільму, таблиця тощо); *розпочинає ознайомлення* з новою дитячою книжкою з розглядання її структурних елементів: обкладинки, титульного аркуша, ілюстрацій, змісту (переліку)творів, *правильно їх називає*; *передбачає* орієнтовний зміст твору, дитячої книжки за вказаними елементами; *розрізнює* дитячі книжки за типом видання: книжка-твір, книжка-збірка, енциклопедія, дитячий журнал, словник; *добирає* для читання дитячі книжки на відповідну тему: казки про тварин, пригоди, фантастика та ін.; *визначає* мету свого читання (для проведення цікавого дозвілля, знаходження потрібної інформації та ін.), *обирає, читає* відповідні книжки, *пояснює* свій вибір; *перечитує* книжки, окремі їх епізоди для кращого розуміння змісту та вдосконалення навички читання; *має уявлення* про жанри й теми дитячого читання; *називає* твори, дитячі книжки, що сподобалися, *розповідає*, які епізоди справили найбільше враження; *називає* кілька прізвищ авторів прочитаних творів.	Регулювання власного емоційного стану. Творча діяльність за змістом прочитаного. Перетворення інформації. Розвиток читацької самостійності. Розвиток читацької самостійності й активності. Розширення читацького кругозору. Формування літературної картини світу. Висловлення та захист власних поглядів. Прогнозування змісту художнього та нехудожнього тексту. Формування рефлексивного досвіду за змістом прочитаного. Аналіз та інтерпретація змісту текстів. Формування рефлексивного досвіду за змістом прочитаного. Робота з різними джерелами і видами інформації. Робота з дитячою книжкою **Орієнтовний зміст літературного матеріалу:** *дитяча література в авторській жанрово-тематичній різноманітності:* – твори усної народної творчості, дитячий фольклор; – твори відомих письменників-класиків України та зарубіжжя на актуальні теми для дітей; – художня вітчизняна і зарубіжна література сучасних письменників: казки, легенди, оповідання, вірші, п’єси, повісті-казки, комікси; – науково-пізнавальна література для дітей: книжки, енциклопедії, довідники; – дитяча періодика; ***теми дитячого читання:*** про Батьківщину, сім’ю, на героїко-патріотичну тематику, про живу й неживу природу, дітей, дружбу, шкільне життя, пригоди, фантастика, дитячі детективи, історії винаходів, відкриттів, сучасні технології та ін.

Змістова лінія «Пишемо. Взаємодіємо письмово»	
Здобувач освіти: *пише* правильно, розбірливо, охайно, з однаковим нахилом букв; *дотримується* свідомо гігієнічних правил письма; *дотримується* культури оформлення письмових робіт: *розташовує* самостійно заголовок у рядку, *дотримується* поля, правого і лівого краю сторінки, абзаців, *робить* акуратні виправлення; *розташовує* слова й віршові строфи в колонку; *записує* слова в таблицю; *обмінюється* елементарними письмовими повідомленнями (записка, лист, вітальна листівка та ін.); *обирає* для написання повідомлення відповідне оформлення (шрифт, розмір, колір тощо); *відновлює* деформований текст з 3-4 речень; *створює і записує* коротке зв'язне висловлення на добре відому та цікаву тему; *перевіряє* (з допомогою вчителя), чи грамотно написаний власний текст; *виправляє* орфографічні й пунктуаційні помилки на вивчені правила (самостійно і з допомогою вчителя); *удосконалює* текст із часто повторюваними словами шляхом заміни їх синонімами та займенниками (без уживання термінів)	Формування і розвиток навички письма. Створення власних письмових висловлень. Перевірка й редагування текстів
Змістова лінія «Досліджуємо медіа»	
Здобувач освіти: *сприймає* прості медіапродукти; *обговорює* зміст і форму простих медіатекстів, *розповідає*, про що в них ідеться; *визначає,* кому і для чого призначений медіатекст; *пояснює* зміст вербальної і невербальної інформації в медіапродуктах; *висловлює* свої враження від змісту і форми медіапродукту; *створює* прості медіапродукти (листівка, sms-повідомлення, фото, колаж, комікс тощо) з допомогою інших	Робота з медіа продукцією.

Змістова лінія «Досліджуємо мовні явища»	
Здобувач освіти:	
усвідомлює значимість мови як засобу людського спілкування;	Формування поняття про мову як найважливіший засіб людського спілкування.
розуміє роль української мови як державної мови України;	Усвідомлення значення української мови як державної.
застосовує в процесі спілкування слова ввічливості;	Дослідження культури усного та писемного мовлення.
правильно читає (напам'ять або із запису) український алфавіт;	Користування алфавітом.
розташовує 5-6 слів за алфавітом з орієнтацією на першу літеру;	
користується алфавітом у роботі з навчальними словниками;	
розрізняє звуки і букви;	
називає голосні і приголосні звуки;	
розрізняє дзвінкі та глухі, тверді та м'які приголосні звуки;	Дослідження звуко-буквеного складу слів, правильна їх вимова і написання.
уміє позначати звуки буквами;	
експериментує зі словами: змінює, додає, вилучає один звук (букву), склад в словах так, щоб вийшло інше слово;	
правильно вимовляє слова з дзвінкими приголосними звуками в кінці слова і складу перед глухим;	
правильно наголошує загальновживані слова та *уміє* ставити наголос *у них;*	
експериментує з наголосом: *порівнює і пояснює* значення слів, які відрізняються лише наголосом;	Вправляння у визначені наголосу в словах.
знає такі основні правила орфографії: велика буква на початку речення, в іменах людей,	
кличках тварин, географічних назвах; позначення м'якості приголосних, правопис слів з апострофом; подовження приголосних звуків; написання букв, що позначають два звуки; перенос слів (з рядка в рядок складами, зі збігом приголосних, з літерами *ь, й*, буквосполученнями *дж, дз, йо, ьо*, апострофом, подовженими приголосними;	Засвоєння основних правил правопису слів.

уміє записувати слова під диктування; *правильно* записує найуживаніші словникові слова; *має* уявлення про слово як одиницю мови і мовлення; *уміє* користуватися тлумачним словником; *розпізнає* слова, близькі і протилежні за значенням; *розрізнює* пряме й переносне значення слів; *намагається пояснювати* різні значення багатозначних слів; *розрізнює* слова, що називають предмети, ознаки, дії; *добирає* самостійно 4-6 слів, які відповідають на питання *хто? що? який? яка? яке? які? що робить? що роблять?* *розрізнює* слова, які відповідають на питання *хто?* і *що?;* *правильно вживає* велику / малу літери у власних / загальних назвах; *змінює* іменники за числами (один – багато); *впізнає* слова, які відповідають на питання *який? яка? яке? які?*, окремо та в реченнях, у тексті; *утворює* словосполучення іменників з прикметниками; *добирає* до відомого предмета відповідні ознаки; *впізнає* слова-назви дій, *ставить* до них питання; *добирає* влучно дієслова для висловлення власних думок; *упізнає* в реченні прийменники; *пише* їх окремо від інших слів; *пов'язує* між собою слова за допомогою прийменників; *пояснює* роль речень у мовленні; *досліджує, аналізує* зміст речень у прочитаних творах та головних і другорядних слів (членів речення); *поширює* речення словами; *розрізняє* різні види речень для досягнення мети	Письмо слів під диктування. Знає правопис найуживаніших слів, які потрібно запам'ятати. Практичне користування орфографічним словником. Практичне користування тлумачним словником. Дослідження лексичного значення слова. Використання лексичного багатства української мови у власному мовленні. Спостереження за словами, які служать для назви предметів, ознак, дій. Дослідження ролі іменників у мовленні і використання їх у власних висловленнях. Дослідження виражальних можливостей прикметників, використання їх з метою увиразнення мовлення. Спостереження за роллю дієслів у мовленні і застосування їх у власних висловленнях. Дослідження значення в мовленні прийменників і використання їх для зв'язку слів у реченні.

спілкування; *правильно відтворює* інтонацію розповідних, питальних і спонукальних, окличних та неокличних речень; *використовує* відповідні розділові знаки в кінці речень під час письма; *складає* речення за малюнком, на задану тему; *розпізнає* текст за основними ознаками; *розрізнює* текст-розповідь і текст-опис та *пояснює* їх призначення; *добирає* заголовок до тексту; *визначає* в тексті зачин, основну частину, кінцівку; *пояснює* роль виражальних засобів у тексті; *складає і записує* невеликий текст (3-4 речення) за ілюстрацією, серією малюнків, про події з власного життя; *дотримується* абзаців у процесі записування текстів; *перевіряє і вдосконалює* власні тексти, усуваючи лексичні повтори.	Дослідження і конструювання речень. Спостереження за вживанням слів у них. Поширення речень. Спостереження за видами речень. Інтонаційно правильне читання розповідних, питальних і спонукальних, окличних та неокличних речень. Спостереження за ознаками тексту. Дослідження текстів Складання текстів. Удосконалення текстів.

МАТЕМАТИЧНА ОСВІТНЯ ГАЛУЗЬ
Математика
2 клас
Пояснювальна записка

Початковий курс математики є складовою у системі неперервної математичної освіти, яка узгоджується з дошкільною освітою та курсом математики основної школи.

Програма з математики розроблена відповідно до змісту і вимог математичної освітньої галузі Державного стандарту початкової освіти.

Навчання математики спрямоване на формування та розвиток ключових компетенцій та предметної математичної компетентності молодших школярів, зокрема таких цілей і реалізації відповідних завдань:

• розвиток особистості учня на засадах створення цікавої, змістовної та значущої з позицій загальних уявлень про навколишній світ системи математичних понять;

• навчання молодших школярів побудови, дослідження та застосування математичних моделей світу;

• формування в учнів спеціальних умінь і навичок, необхідних у повсякденному житті, а також для оволодіння систематичними курсами алгебри та геометрії.

Зазначені цілі реалізуються через виконання головних завдань вивчення початкового курсу математики:

• уточнення, поглиблення та розвиток сенсорних умінь молодших школярів;

• формування уявлень про натуральне число, обчислювальних навичок з натуральними числами і нулем;

• розв'язування задач, які розкривають зміст арифметичних дій і відношень «менше на», «більше на», «менше в», «більше в»; «на скільки більше», «на скільки менше»;

• формування уявлень про основні геометричні фігури й тіла, початкового досвіду вимірювань та обчислень геометричних величин, вироблення необхідних графічних умінь;

• формування початкових умінь та здатності доказово міркувати й пояснювати свої дії та розвиток відповідних мовленнєвих умінь, пов'язаних із використанням математичних термінів і символів;

• розвиток логічного мислення.

Характеристика навчального змісту та особливостей його реалізації

Початковий курс математики відповідно до Державного стандарту початкової освіти реалізується через змістові лінії: числа, дії з числами, величини; математичні вирази, рівності, нерівності; сюжетні задачі; просторові відношення, геометричні фігури; робота з даними.

Властивості та співвідношення предметів. Ця змістова лінія розкривається через втілення в зміст програми правил лічби, способів порівняння кількості предметів і вмінь ними користуватися; методів формування в учнів умінь показувати й називати предмети, за певними ознаками і властивостями виділяти з групи один чи кілька предметів із певними ознаками, порівнювати їх, вживати відповідну термінологію, зокрема терміни «стільки само », «більше», «менше», вживати кількісні та порядкові числівники.

Змістова лінія **«Числа. Дії з числами»** розкривається протягом вивчення всього початкового курсу математики і реалізується в програмі при формуванні уявлень про натуральний ряд та порядок чисел у ньому, цифру і число, помісцеве значення цифр при позначенні на письмі натурального числа в межах мільйона; про утворення дробу, чисельник, знаменник. Зміст програми включає наступні знання: нуль не належить до натуральних чисел; розрядний та класовий склад чисел, таблицю класів та розрядів і співвідношення між розрядними одиницями кожного класу; таблицю додавання і множення натуральних чисел та відповідні табличні випадки

віднімання й ділення; назви компонентів і результатів арифметичних дій і порядок їх виконання.

У програмі змістова лінія **«Математичні вирази»** представлена матеріалом, який дає учням уявлення про числовий вираз та його значення, про буквений вираз, а також сприяє формуванню вмінь обчислювати значення числового виразу за заданими числовими значеннями букв, які входять до нього.

В 2 класі програмою передбачено формування найпростіших просторових понять: куб, паралелепіпед, циліндр, піраміда, куля, конус, а також умінь розв'язувати задачі на обчислення площі поверхні та об'єму паралелепіпеда, що супроводжується кресленням розгорток, склеюванням фігур за їх розгортками. Подібні задачі не тільки розвивають просторові уявлення і формують практичні навички, але є також засобом наочної інтерпретації досліджуваних арифметичних фактів. Наприклад, обчислення площі прямокутника є наочною моделлю дії множення, а обчислення об'єму паралелепіпеда обґрунтовує сполучну властивість цієї арифметичної дії.

Сформовані уявлення і навички створюють базу для дослідження і «відкриття» властивостей геометричних фігур.

Розкриття змістової лінії **«Просторові відношення. Геометричні фігури»** забезпечується включенням у програму понять довжини відрізка, периметра та площі многокутника і реалізацією вмінь будувати й вимірювати, виявляти різні геометричні закономірності, формулювати припущення, гіпотези, логічно обґрунтовувати, доводити. Усе це формує необхідні практичні навички для повноцінного вивчення систематичного курсу геометрії, мотивує аксіоматичну побудову даного курсу, допомагає учням усвідомити зміст їхньої діяльності на уроках геометрії в старших класах.

Досить серйозна увага приділяється в програмі розкриттю змістової лінії **«Величини»**. До таких величин, необхідних для вивчення в початковому курсі математики, віднесені: довжина, час, швидкість, маса, об'єм, вартість. У змісті програми також закладені форми й методи формування знань про співвідношення і залежність між величинами, одиниці їх вимірювання, а також умінь скорочено записувати величини, розв'язувати задачі на визначення швидкості, часу, відстані, ціни, кількості та вартості.

Важливим засобом навчання математики є змістовна лінія **«Сюжетні задачі»**. Задачі виступають засобом і ціллю навчання. За допомогою задач відбувається ілюстрування застосування математичного матеріалу для розв’язання конкретних життєвих ситуацій, процесів, операцій, дій. По-друге, розв’язання практичних задач спонукає учня до міркування, розвитку мислительських процесів, уміння будувати судження, аналізувати, порівнювати, робити висновки. Розв’язання сюжетних задач забезпечує взаємозв’язок теорії математики та реального життя учня, вирішує завдання

формування громадянської та ключової компетентності. У програмі подано вимоги щодо формування умінь розв’язувати сюжетні задачі, задачі різних типів на арифметичні дії (додавання, віднімання, множення й ділення).

Особлива увага приділяється формуванню та розвитку уміння учня переходити від текстової моделі задачі до її схематичного моделювання (таблиця, короткий запис, графічне зображення у вигляді числових відрізків тощо); уміння записувати розв’язання задачі математичним виразом чи рівнянням.

Основне завдання змістовної лінії **«Робота з даними»** – формування умінь учнів працювати з інформацією, поданою в різних формах: блок-схеми, «квадратна» таблиця додавання, графічні схеми до задач; ілюстрування зв’язків та залежностей між компонентами та результатами арифметичних дій; взаємозв’язку між парами дій; залежності і зв’язку трійки взаємопов’язаних величин (час, швидкість при прямолінійному русі і відстань; ціна одного предмета, їх кількість і вартість тощо); трикутної таблиці додавання для знаходження результатів дій додавання й віднімання.

Реалізація завдань змісту та вимог змістової лінії «Робота з даними» здійснюється в темах:

- Мережі ліній. Читання графів (2 клас).
- Програма дій. Алгоритми (2 клас).
- Програми із запитаннями (2 клас).

У 2 класі при вивченні загального поняття операції розглядаються такі питання: над якими об'єктами виконується операція, у чому полягає суть операції, який результат операції. При цьому операції можуть бути як абстрактними (додавання чи віднімання чисел, множення на дане число тощо), так і конкретними (розбирання і збирання іграшки, готування їжі тощо). При обговоренні будь-яких операцій ставиться питання про можливість їх послідовного виконання. Оскільки операції можуть виконуватися в різному порядку, ставиться також завдань про їх переставлення та сполучення.

Послідовне виконання певних операцій означає планомірну діяльність, яка виконується за заданою програмою. При цьому розрізняються нерозгалужені, розгалужені та циклічні програми. Знайомство з цими питаннями не тільки допомагає учням успішніше оволодіти традиційно важкими питаннями шкільної програми з математики (наприклад, порядок дій у виразах, алгоритми дій з багатоцифровими числами), а й готує їх до засвоєння дуже важливої для сучасного життя ідеї програмування, реалізації завдань компетентності з питань ІКТ.

Як правило, запис загальних властивостей операцій над множинами та величинами випереджає відповідні навички учнів у виконанні аналогічних операцій над числами. Це дозволяє створити для кожної з таких операцій загальну рамку, у яку потім, з мірою введення нових класів чисел,

вкладаються операції над цими числами і властивості цих операцій. Таким чином, дається теоретично узагальнений спосіб орієнтації у вченнях про кінцеві множини, величини та числа, що дозволяє потім розв'язувати великі групи конкретних задач всіх типів.

Загальний підхід до операцій над числами і буквеним записом властивостей цих операцій дозволяють розкрити перед учнями спільність текстових сюжетних задач, які мають зовні різні фабули, але єдиний математичний зміст. Це дозволяє розкрити найважливішу ідею ізоморфізму математичних моделей, що створює умови для роз'яснення учням ролі та значення математичного методу дослідження реального світу.

У програмі підсилені **алгоритмічна**, **логічна** й **комбінаторна** лінії, які розвиваються в процесі вивчення арифметичних, алгебраїчних і геометричних питань програми.

Зазначимо також, що в курсі програми велика увага приділяється розвитку варіативності мислення, творчих здібностей дітей, їх емоційної сфери. Для цього розроблені й реалізовані нові методики вивчення багатьох важливих розділів шкільної програми з математики: формування обчислювальних навичок та геометричних уявлень, розв'язання рівнянь і текстових задач, у тому числі задач на рух, задач на частини й проценти.

2-й клас 175 год

(І семестр – 80 год, 5 год на тиждень, ІІ семестр – 95 год, 5 год на тиждень)

Очікувані результати навчання здобувачів освіти	**Зміст навчання**
Здобувач освіти: лічить об’єкти, позначає числом результат лічби; порівнює числа в межах ста та упорядковує їх, **записує** і **пояснює** додавання двоцифрових чисел у стовпчик без переходу через розряд за алгоритмом; **знаходить** усно суму і різницю двоцифрових чисел з переходом через розряд; **пояснює** сутність та алгоритм переходу через розряд; **порівнює** іменовані числа; **виконує завдання**, що передбачають додавання і віднімання двоцифрових чисел, коли ціле (сума, зменшуване) – розрядне число; додавання і	Письмове додавання і віднімання двоцифрових чисел без переходу через розряд. Додавання двоцифрових чисел, у результаті якого отримуємо круглі числа. Віднімання від круглих чисел. Додавання двоцифрових чисел з переходом через розряд. Порівняння іменованих чисел. Віднімання двоцифрових чисел з переходом через розряд. Перетворення іменованих чисел в інші одиниці виміру. Прийоми усного додавання і віднімання двоцифрових чисел з

віднімання двоцифрових чисел з переходом через розряд; **розуміє** суть прийомів усних та письмових прийомів додавання й віднімання двоцифрових чисел без і з переходом через десяток.	переходом через розряд.
Тема 2. ДІЇ З ТРИЦИФРОВИМИ ЧИСЛАМИ (21 год)	
Здобувач освіти: **розуміє**, що сотня є новою лічильною одиницею; **розпізнає** нову одиницю вимірювання довжини – метр; трицифрові числа; **лічить** сотнями; у межах тисячі; **читає** і **записує** круглі сотні; трицифрові числа; **виділяє** розрядну одиницю у запису трицифрових чисел; **розуміє** позиційне значення цифр; **установлює** однаковість співвідношення між одиницями довжини й одиницями лічби; **порівнює** круглі сотні; довжини; **дотримується** правил до давання і віднімання трицифрових чисел; **зображує** графічно трицифрові числа та дії з ними за допомогою трикутників і точок; **розпізнає** і **зображує** перетин геометричних фігур (прямих і кривих ліній, многокутників та ін.); **пояснює** знаходження точок перетину прямих, променів і відрізків за алгоритмом; **читає** графи; **фіксує** знаково різні шляхи на графах; **виконує вправи**, що передбачають додавання і віднімання круглих сотень; перетворення величин довжини; додавання і віднімання довжин, які виражені в метрах, дециметрах і сантиметрах; переміщення по мережах ліній.	Сотня. Лічба сотнями. Запис і назва круглих сотень. Додавання і віднімання круглих сотень. Метр. Вимірювання метром. Дії з іменованими числами. Запис трицифрових чисел у вигляді суми розрядних доданків. Знаходження периметра чотирикутника. Визначення сотень, десятків, одиниць у числі. Наочне зображення трицифрових чисел. Розв'язування задач на три дії. Запис трицифрових чисел у вигляді суми розрядних доданків. Додавання і віднімання трицифрових чисел без переходу через розряд. Додавання трицифрових чисел з переходом через розряд. Віднімання трицифрових чисел з переходом через розряд. Віднімання від круглих сотень. Мережі ліній.
Тема 3. ОПЕРАЦІЇ ДОДАВАННЯ І ВІДНІМАННЯ (23 год)	
Здобувач освіти: **розпізнає** числові вирази; буквені вирази; вказані	Операції. Приклади операцій.

у змісті програми фігури; одиниці площі; **знаходить** об'єкт операції; виконувану операцію; результат операції; обернену операцію; точки перетину прямих, променів, відрізків; значення числових і буквених виразів; **читає** і **записує** алгоритми (програми) з питаннями; **наводить приклади** алгоритмів; **складає** найпростіші програми заданих алгоритмів; виконує арифметичні дії за програмою, яка задана виразом (з дужками чи без дужок), списком команд; **лічить** через 2 – 7; **дотримується** правил віднімання числа від суми і суми від числа; **виявляє** властивості додавання (переставну, сполучну), використовує їх в обчисленнях; **використовує** дужки для позначення порядку дій у виразах; косинець для знаходження прямих кутів; **установлює** істотні ознаки прямокутника, квадрата; **зображує** за допомогою лінійки пряму, промінь, відрізок; **будує** моделі прямокутного паралелепіпеда і куба; **складає** вирази за текстом задач; **виконує вправи**, що передбачають знаходження значень числових і буквених виразів за заданими значеннями букв; використання властивостей додавання для раціоналізації обчислень; знаходження периметра прямокутника і квадрата; вимір площі фігур за допомогою різних мірок.	Операції додавання і віднімання. Пряма. Промінь. Відрізок. Побудова прямих, променів, відрізків. Програма дій. Алгоритм. Ламана. Довжина ламаної. Периметр. Числові і буквені вирази. Значення виразу. Дужки. Порядок дій у виразах. Програми із запитаннями. Плоскі поверхні. Площина. Кут. Прямий кут. Закони додавання (переставний, сполучний). Віднімання суми від числа. Віднімання числа від суми. Прямокутник. Квадрат. Площа фігур. Одиниці площі. Прямокутний паралелепіпед.
Тема 4. ОПЕРАЦІЇ МНОЖЕННЯ І ДІЛЕННЯ (64 год)	
Здобувач освіти: **усвідомлює** зміст дії множення як дії додавання однакових доданків та зміст дії ділення як оберненої до дії множення;	Операції множення. Множення і нові мірки. Назви компонентів при множенні. Площа прямокутника. Переставна

записує вирази на дію множення і дію ділення; **називає** компоненти і результати дій множення і ділення; **розуміє** зміст відношень "збільшити у ...", "зменшити у ..."; **пояснює** способи складання таблиць множення; **лічить** через 8, 9; **знає** напам'ять таблиці множення; **формулює** і **використовує** в процесі обчислень переставну та сполучну властивості множення; **розуміє** призначення дужок у числових виразах; **застосовує** правила порядку дій в обчисленнях; **пояснює** порядок дій у виразах з дужками і без дужок; **порівнює** вирази на основі взаємозв'язку між компонентами і результатами дій множення і ділення; **використовує** взаємозв'язок між арифметичними діями множення і ділення для перевірки виконаних дій; креслярський косинець для встановлення виду кутів (прямий, гострий, тупий); як інструмент упорядкованого перебору "дерево можливостей"; **складає** і **використовує** "квадратну" таблицю множення; **розпізнає** парні і непарні числа; гострі, прямі, тупі кути; коло і його елементи (центр, діаметр, радіус); **наводить приклади** одиниць вимірювання довжини, площі, об'єму прямокутного паралелепіпеда; **читає** і **записує** формулу площі прямокутника; формулу об'єму; **аналізує** залежність між стороною і площею прямокутника; **установлює** взаємозв'язок між компонентами і результатами дій множення і ділення; часткові випадки множення з 0 і 1; співвідношення між одиницями довжини і одиницями об'єму; **будує** коло за допомогою циркуля;	властивість множення. Множення на 0 і на 1. Таблиця множення. Множення числа 2. Множення на 2. Операція ділення. Зв'язок між операціями ділення і множення. Таблиця ділення на 2. Парні й непарні числа. Переставна властивість множення. Площа прямокутника. Види кутів (гострий, прямий, тупий). Порівняння кутів. Розв'язування рівнянь виду $a \cdot x = b$, $a : x = b$, $x : a = b$. Алгоритм розв'язування рівнянь. Таблиця множення і ділення на 4. Розв'язування задач на збільшення і зменшення в декілька разів. Многокутники. Таблиця множення і ділення на 5. Порядок дій у виразах без дужок. Дільники і кратні. Таблиця множення і ділення на 6. Порядок дій у виразах з дужками. Таблиця множення і ділення на 7. Кратне порівняння. Таблиця множення і ділення на 8 і 9. Коло і круг. Циркуль. Креслення узорів із кіл. Множення і ділення на 10 і на 100. Об'єм фігури. Одиниці об'єму.

зображує узори із кіл; **вимірює** на моделі або за готовим кресленням об'єм фігури за допомогою вказаної мірки; **досліджує** властивості і взаємне розташування зазначених у змісті фігур; **володіє** прийомами позатабличного множення та ділення, а також ділення з остачею (у межах 100); виконання їх в обчисленнях; **виконує** вправи, що передбачають перехід від графічної моделі множення до буквених і числових рівностей; перетворення значень величин із одних одиниць виміру в інші; **розв'язує** задачі на множення, ділення і кратне порівняння чисел (більше в..., менше в...); задачі про "задумане число"; комбінаторні задачі за допомогою "дерева можливостей"; рівняння виду $a \bullet x = b$, $a : x = b$, $x : a = b$; **використовує** властивість зміни результатів множення й ділення від зміни одного з компонентів в обчисленнях.	
Тема 5. ПОВТОРЕННЯ І СИСТЕМАТИЗАЦІЯ НАВЧАЛЬНОГО МАТЕРІАЛУ (12 год)	

«НАВКОЛИШНІЙ СВІТ»
(«ПРИРОДНИЧА», «ГРОМАДЯНСЬКА ТА ІСТОРИЧНА», «СОЦІАЛЬНА ТА ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНА», «ТЕХНОЛОГІЧНА» ОСВІТНІ ГАЛУЗІ)

Пояснювальна записка

Програма інтегрованого курсу **«Навколишній світ»** забезпечує реалізацію освітніх галузей «Природнича», «Громадянська та історична», «Соціальна та здоров'язбережувальна», «Технологічна», «Мистецька» у відповідності до Державного стандарту початкової освіти.

Поєднання в змісті інтегрованого курсу «Навколишній світ» елементів природознавства, технологій, суспільствознавства, історії, екології, природоохоронної діяльності, збереження здоров’я, етики, естетики, українознавства, літератури та мистецтва створює сприятливі умови для досягнення **основної мети:** формування компетентностей в галузі природничих наук, техніки і технологій, екологічної та інших ключових

компетентностей шляхом опанування знань, умінь і способів діяльності, розвитку здібностей, які забезпечують успішну взаємодію з природою, формування основи наукового світогляду і критичного мислення, становлення відповідальної, безпечної і природоохоронної поведінки здобувачів освіти у навколишньому світі на основі усвідомлення принципів сталого розвитку.

Мета інтегрованого курсу «Навколишній світ» реалізується через завдання:

- формування в учнів основ наукового світогляду, місце людини в ньому; засвоєння узагальнених та емпіричних понять, які відображають основні закономірності реального світу, розширюють і систематизують соціальний та пізнавальний досвід учнів;

- особистісного розвитку школяра, формування у нього почуття патріотизму, належності до етносоціального та соціально-культурного середовища, до природи і суспільства, виховання громадянина України, ознайомлення з соціальними нормами і традиціями українського народу;

- формування загальноприйнятих стандартів поведінки, толерантної взаємодії з людьми, ціннісних орієнтацій у різноманітних галузях життя, культурній спадщині України, сім'ї, рідного краю; усвідомлення учнями універсальної цінності життя; екологічної, естетичної, валеологічної, практичної, моральної і пізнавальної цінностей природи;

- ознайомлення з основними методами пізнання; розширення життєвого досвіду учнів як основи розвитку особистості через використання активних, пошукових, творчих методів у процесі вивчення різноманітних природних і суспільних явищ у їхній єдності і взаємодії; здійснення пропедевтики навчання на наступних освітніх рівнях.

Інтегрований курс «Навколишній світ» спрямований на розвиток логічного мислення учнів, загальнонавчальних, дослідницьких умінь; творчих здібностей, позитивної мотивації до пізнання природи і суспільства; толерантного ставлення до відмінностей культур, традицій і різних думок.

Основними структурними компонентами курсу є: науково-пізнавальний (система знань про природу і місце в ній людини), діяльнісний (навчально-пізнавальна, практична та ігрова діяльність) і ціннісний (система цінностей у ставленні до природи, людей і себе).

Курс «Навколишній світ» побудовано на основі компетентнісного, діяльнісного, інтегрованого підходів, загальнодидактичних принципів, діяльнісної та особистісно зорієнтованої технологій навчання.

Зміст курсу «Навколишній світ», у якому відображено глибокі взаємозв'язки, що існують між гуманітарними, природничими, етичними, естетичними, моральними та іншими аспектами процесу пізнання світу, розкривається через такі **лінії змісту навчання:**

Людина як особистість. Зміст цієї лінії навчання розкривається через формування уявлення учнів про життя людини як однієї з найвищих цінностей реального світу, про неповторність кожної людини як самоорганізованої, моральної і самоцінної особистості, про цінність моральних якостей, а також через уміння застосовувати набуті знання для вироблення рис характеру (наполегливість, старанність, працелюбство, моральність). В програмі передбачено вивчення будови і головних функцій організму людини, правил гігієни, профілактики захворювань і надання посильної медичної допомоги.

Людина в суспільстві. Ця лінія змісту навчання реалізується протягом усього періоду вивчення курсу «Навколишній світ» у початковій школі. Уявлення про взаємозв'язки між окремою людиною і суспільством формуються через пізнання національно-державної символіки, державного устрою та Конституції України, головних історичних подій, території і кордонів України, її природи та економіки, етнічного та демографічного складу населення, української культури, свого родоводу, правил поведінки учня і формування умінь надавати посильну допомогу членам сім'ї у веденні господарства, виконувати свої обов'язки учня.

Поетапне усвідомлення довкілля і себе у ньому є одним з основних завдань курсу. Воно зосереджується у вихованні любові до своєї сім'ї, доброзичливого ставлення до людей, любові до Батьківщини, патріотичних почуттів, розумінні загальновизнаних прав людини та рівноправності людей у світі.

Культура. У розділи програми, присвячені краєзнавству, культурній спадщині українського народу і людства в цілому, художньому усвідомленню довкілля тощо, включені елементи знань про культурно-історичне середовище: пам'ятки історії та культури, архітектури та народного мистецтва.

Об’єкти природи. Знання про природу Землі закладені в зміст програми майже в кожному її розділі, оскільки, перш за все, необхідно познайомити учнів з явищами неживої і живої природи, які відбуваються на нашій планеті і так чи інакше впливають на життя людей.

Діяльнісний компонент в цій змістовій лінії представлений практичними роботами, лабораторними дослідами, спостереженнями, які спрямовані на формування в учнів умінь виявляти ознаки і властивості речовин, навчити розрізняти об'єкти неживої природи, організми, рукотворні об'єкти, визначати масу тіл, наводити приклади агрегатних станів речовини, спостерігати і порівнювати теплові і світлові відчуття, вимірювати температуру повітря і води, вміти зберігати тепло і електроенергію в побуті.

У відповідні розділи програми включено матеріал, який знайомить учнів з речовинами, необхідними для життя рослин і тварин, складом та будовою речовини, ознаками і властивостями тіл і речовин, агрегатними станами речовини; формує уявлення про склад і значення повітря, води, гірських порід, ґрунту, про основні енергоносії на планеті і можливості енергозбереження.

Науково-пізнавальний компонент цієї змістової лінії у програмі включає знання про зовнішню будову і основні властивості рослин і тварин: живлення, дихання, рух, виділення, розмноження, розвиток; різноманітність живих організмів (бактерії, гриби, рослини, тварини), особливостями їх будови, росту, розвитку, процесів життєдіяльності та поведінки, і ознак їх пристосування до умов навколишнього середовища, про основні системи і органи організму людини, як єдине ціле, про їхні основні функції систем і органів людини та умови, які забезпечують здоровий спосіб життя людини.

Поняття «нежива» і «жива» природа відображені в певній послідовності тем, у демонструванні найбільш яскравих явищ неживої і живої природи та їхніх взаємозв'язків.

Завдяки реалізації діяльнісного компоненту в змісті програми в учнів формуються уміння, спрямовані на взаємодію, спостереження і вивчення рослинного і тваринного світу, охорону природи, дотримання здорового способу життя, надання необхідної долікарської медичної допомоги. Ціннісний компонент у програмі представлено матеріалом, спрямованим на усвідомлення учнями не тільки матеріальної, але і моральної, пізнавальної, гігієнічної, а також естетичної цінностей природи для життя людини.

Взаємозв'язки в природі. У програмі лінія змісту навчання розкривається у тісній взаємодії неживої та живої природи з метою формування в учнів розуміння взаємозалежностей у природі, цілісності і єдності навколишнього світу; знань про взаємодію людини і природи, сезонні зміни в природі, причини їхньої періодичності; про встановлення

найпростіших взаємозв’язків між природними умовами на певній території та господарською діяльністю людини.

Методи пізнання природи. Ця змістова лінія реалізована в програмі через систему знань про умови і правила проведення спостережень, дослідів, практичних робіт, призначення приладів для спостережень та дослідів і формування умінь дослідницької діяльності учнів.

Рідний край. Програма дає можливість реалізувати цю лінію змісту навчання за допомогою проблемних тем, практичних завдань, які спрямовані на отримання учнями знань і формування у них пізнавальних умінь, необхідних для вивчення рідного краю, різноманітності його природи, господарської діяльності населення, а також для природоохоронної діяльності в рідному краї. Змістовна лінія «Рідний край» передбачає ознайомлення з особливостями природи своєї місцевості.

Україна на планеті Земля. Реалізація цієї лінії змісту навчання забезпечується через включення до програми знань про розташування України на фізичній карті світу і глобусі та різноманітність її природи. Зміст програми дає можливість формувати уявлення учнів про форми земної поверхні, водойми, багатство земних надр України, закономірне розташування природних зон на її території, особливості їх рослинного і тваринного світу, природоохоронну і господарську діяльність, традиційні заняття населення України; розрізняти за умовними знаками основні форми земної поверхні, моря, найбільші водойми України; розпізнавати найхарактерніші рослини і тварини своєї природної зони.

Земля – планета Сонячної системи. У програмі передбачено ознайомлення учнів з поняттям "Земля як планета Сонячної системи", формування уявлень про форму Землі, добове обертання і річний рух Землі навколо Сонця, земне тяжіння, форми земної поверхні, земні надра, глобальні екологічні проблеми Землі. У програмі закладені практичні роботи, що сприяють формуванню необхідних дослідницьких і практичних умінь: описувати об'єкти і явища природи, вести календар спостережень, орієнтуватися на місцевості за допомогою плану, карти, компаса тощо. За допомогою проблемного матеріалу виховного спрямування в учнів формується усвідомлення себе частиною своєї землі, частиною українського народу, розуміння необхідності збереження природних багатств планети.

Охорона і збереження природи. Наскрізно у програмі подаються уявлення про цінність природи для життя людей, залежність життя людей від стану навколишнього середовища, про охорону об’єктів неживої і живої

природи. Програма передбачає ознайомлення з Червоною книгою та її значенням, з заповідними територіями, вимагає виконання правил поведінки у природі з одночасним залученням учнів до природоохоронної діяльності, з дотриманням народних традицій у ставленні людини до природи.

Інтегрований характер змісту і широкі міжпредметні зв'язки курсу «Навколишній світ» дозволяють йому органічно взаємодіяти з іншими дисциплінами, позакласними виховними заходами, що сприяє системності та наступності всього навчально-виховного процесу в початковій школі, створює можливості для попередження перевантаження учнів.

Важливою особливістю змісту курсу «Навколишній світ» є його екологічне спрямування. Особлива увага приділяється вихованню відповідального ставлення до природи, необхідності її збереження і охорони. В певній мірі, зміст курсу «Навколишній світ» - це результат інтеграції основних аспектів проблеми збереження і охорони життя:

- екологічного, природоохоронного;
- валеологічного (збереження фізичного психічного та духовного здоров'я людини як частини природи);
- духовно-творчого (збереження, створення духовного простору людини, розвиток її творчого потенціалу, спрямованого в діяльності на гуманні цілі, бо, як відомо, без творчості у людини не може бути повноцінного духовного життя).

Інтеграція змісту створює передумови для широкого застосування нових методів і технологій викладання курсу. Враховуючи надбання сучасних наукових досліджень з проблеми розвитку особистості в процесі навчання і виховання, основою методики курсу «Навколишній світ» став інтегративно-діяльнісний підхід. У методиці курсу «Навколишній світ» можуть використовуватися елементи методик викладання інших предметів: природознавства, мови і читання, музики, образотворчого мистецтва, трудового навчання. Надається перевага активним, творчим методам, а також дослідницьким методам: спостереженням, дослідам, практичним роботам; екскурсіям дослідницького спрямування, предметним урокам, евристичним бесідам, інсценізаціям, ігровим та діалоговим методам з широким залученням засобів літератури та мистецтва, народної творчості. Вказані методи допомагають учням самостійно відкривати для себе нові властивості і взаємозв'язки у довкіллі, знаходити власні рішення різноманітних завдань-проблем; формулювати і висловлювати особисту думку з тих чи інших питань. Тобто, особливого значення в процесі викладання курсу набуває

розвиток самостійної й пошукової діяльності учнів, формування дослідницьких умінь: спостерігати явища і події, відкривати в них нове, невідоме, накопичувати в свідомості якомога більший арсенал образів навколишнього світу, розвивати інтерес до нього.

У змісті курсу «Навколишній світ» для 2 класу зроблено акцент на красі навколишнього світу. Відомо, що розкриття краси і гармонії природи відіграє значну роль у вихованні учнів, тому вивчення кожної теми пропонується з художньо-емоційного сприйняття того чи іншого явища. Екологічний підхід сприяє формуванню у свідомості учнів неподільного поняття «природа». Змістовно ознайомлення з навколишнім світом у 2 класі виходить за межі краєзнавчого матеріалу. Наводяться приклади цікавих об'єктів і явищ, що існують не тільки у природі рідного краю, України, але й у природі світу: незвичайні рослини, тварини тощо.

Основу програми 2 класу складають чотири основних розділи: «Природи лагідна краса», «У світі симетрії», «Світ в мені, і в світі – я», «Світ, створений людьми».

Метою навчання технології є формування в учня/учениці здатності до зміни навколишнього світу засобами сучасних технологій без шкоди для середовища, до використання технологій для власної самореалізації, культурного й національного самовияву.

Досягнення поставленої мети передбачає виконання таких **завдань**:

- створення виробів від творчого задуму до його втілення в готовий результат;
- дбайливе ставлення до свого побуту, задоволення власних потреб та потреб тих, хто його/ її оточує;
- ефективне використання природних матеріалів, турбота про навколишнє середовище;
- творче застосування традиційних і сучасних ремесел.

Реалізація поставленої мети та завдань відбувається за ***змістовими лініями*** «Моя технічна творчість і техніка», «Я у світі технологій», «Я у світі ремесел», «Мій побут».

Змістову лінію ***«Моя технічна творчість і техніка»*** спрямовано на розвиток в учня/учениці інтересу до техніки і явищ природи, формування мотивів до навчання, набуття практичних умінь і розвитку творчих здібностей. Основний шлях до розв’язання проблем у галузі технічної творчості - створення проблемної ситуації, вирішення творчих завдань конструкторського характеру (на конструювання і моделювання) та виготовлення матеріальних об'єктів.

В основі змістової лінії ***«Я у світі технологій»*** - загальне уявлення про технологічний процес: аналіз пристрою і призначення виробу; вибудовування послідовності практичних дій і технологічних операцій;

підбір матеріалів і інструментів; економна розмітка; обробка з метою отримання деталей, збірка, обробка виробу; перевірка виробу у дії, внесення необхідних доповнень і змін.

Змістова лінія ***«Я у світі ремесел»*** націлена на застосування народних ремесел у процесі створення виробів, формування вміння зіставляти та розрізняти вироби, виготовлені за технологіями традиційних і сучасних ремесел (демонстрація виробів декоративно-ужиткового мистецтва).

Змістову лінію ***«Мій побут»*** спрямовано формування елементарних знань про значення й місце трудової діяльності в створенні загальнолюдської культури, про прості та доступні правила створення функціонального, комфортного й естетично виразного життєвого простору (зручність, естетична виразність, міцність; гармонія предметів і навколишнього середовища).

Вказані змістові лінії передбачають можливу інтеграцію технологічної освітньої галузі з іншими освітніми галузями через розв'язування дослідницьких завдань, формування наскрізних умінь учнів, технологічної грамотності та культури.

2 клас

(4 години на тиждень, всього 140 годин)

Очікувані результати навчання здобувачів освіти	**Зміст навчання**
1. ПРИРОДИ ЛАГІДНА КРА СА	
1.1. Осінні фантазії	
Здобувач освіти: ***має уявлення про:*** явища і об'єкти неживої та живої природи; роботу людей на городах, полях та в садах рідного краю у різні пори року; перелітних та осілих птахів рідного краю; підготовку рослин та тварин до зміни пори року; розмноження рослин; про життя бджіл; ***розуміє***, яке місце людини в природі; причини сезонних змін в неживій і живій природі (3-4 зміни); від чого залежать зміни в природі; ***називає*** рослин, поширених в Україні; групи птахів за сезонною поведінкою; тварин, поширених в Україні, в тому числі, які змінюють забарвлення хутра, які запасають на зиму корм, які впадають у зимову сплячку(в тому числі звірі, комахи, мешканці озер, ставків, річок); елементарні ознаки осені в неживій та живій природі;	Формування поняття про природу як естетичну, практичну, екологічну, пізнавальну й моральну цінності; Яке значення має природа для людей. Місце людини в природі (людина – частина природи). Осінні місяці. Народні прикмети про осінь. Барви осені. Дерева восени. Чому жовтіє і опадає листя? Падолист. Уявлення та вміння спостерігати сезонні зміни в природі. Рослини восени. Осінній пейзаж. Спостереження й розпізнавання рослин за формою та кольором стовбура, гілок, листя, плодів, насіння. Гербарій. Поширення плодів і насінні у природі. Розмноження рослин. Зберігання в

розпізнає тварин лісу, поля, водойм; диких та свійських тварин; найпоширеніші плоди і насіння рослин рідного краю; отруйні та їстівні гриби рідного краю; рослини і дерева за формою і кольором стовбура, гілок, листя, плодів, насіння; по 3-4 хвойні та листяні рослини рідного краю; ***описує*** істотні ознаки змін в порах року; зовнішній вигляд 5-6 тварин рідного краю; позитивні емоції, які викликає природа у будь-яку пору року; ***наводить приклади*** взаємозв'язків і взаємозалежностей між неживою та живою природою; явищ природи, що повторюються; сільськогосподарських угідь (сад, город, поле), плодів і насіння різних рослин, назв отруйних та їстівних грибів; 2-3 народних прикмет, поезій і пісень про осінь; ***описує:*** який вигляд мають рослини, які овочі та фрукти вирощують у рідному краї, які страви можна приготувати з них, які плоди й насіння мають рослини, найбільш поширені в даній місцевості; гриби своєї місцевості, який вони мають вигляд, де вони ростуть; ***пояснює*** з чим пов'язані сезонні зміни в природі; ознаки за якими тварини – це частина живої природи; значення плодів у розповсюдженні насіння у природі; причини впадання у сплячку тварин, причини відльоту птахів у вирій та повернення з вирію; ***знає*** назви осінніх місяців; правила збирання грибів; що рослини та тварини – це частина живої природи; причини відльоту перелітних птахів; ***уміє*** проводити елементарні спостереження в навколишньому світі та описувати сезонні зміни в природі восени; здобувати та фіксувати необхідну інформацію із підручника та додаткових джерел (енциклопедії, довідники, періодика тощо) про природу рідного краю у різні пори року; ***спостерігає та описує*** елементарні явища в навколишньому середовищі; особливості рослин та поведінку диких та свійських тварин рідного краю, залежно від пори року; красу природи у різні пори року; погоду рідного краю у різні пори року; ***володіє*** початковими навичками виготовлення гербарію, складання букетів; ***складає*** за власними спостереженнями невеликий опис об'єктів навколишнього світу; за власними	домашніх умовах плодів і насіння. Осінні квіткові рослини й кольори. Які рослини цвітуть навесні, а які – влітку й восени. Мистецтво складання букетів. Осінні турботи дорослих в саду, на городі, на луках. Осіння краса рідного краю. Осінні явища в житті рослин і тварин. Підготовка тварин до приходу зими (зміни пори року). Охорона природи. Чому природа – велика цінність для нас? Рослини Червоної книги України, що ростуть в твоєму краї. Поезія та проза, народні прикмети та пісні про красу осені. Овочі та фрукти (форми, кольори, поживні властивості, поширені українські страви). Натюрморт. Які бувають ліси. Дубовий та березовий гай, ялинник і сосновий бір, мішаний ліс. Ліс у художній творчості, краса осіннього лісу. Охорона лісу. Від чого і як треба оберігати ліс? Гриби (форми, кольори, схожість та відмінність грибів між собою, їстівні та отруйні гриби: місця зростання грибів і основні правила їх збирання. Дерева різних кліматичних зон планети Земля. Ботанічний сад.

спостереженнями невеликий опис тварин; ***підтверджує*** народні прикмети своїми спостереженнями; ***перевіряє*** народні прикмети передбачення погоди; ***називає*** назви дерев, які ростуть в різних кліматичних зонах планети Земля; ***робить висновки*** про взаємозалежність між неживою та живою природою; про те, що кожен конкретний об'єкт і явище природи мають свою особливу неповторну красу та цінність; про необхідність захисту рослин і тварин. ***презентує*** виконання творчих завдань(міні проектів, доповідей, практичних робіт); ***обговорює у групі, парі*** власний досвід (власні спостереження) за природою; як можна допомогти тваринам узимку ***дотримується***, використовуючи свій початковий досвід, основних екологічних заборон; правил поведінки, правил техніки безпеки під час екскурсій у природі. ***допомагає*** тваринам восени (виготовлення годівниць, шпаківень для птахів, збирання насіння для підгодовування птахів).	

Екскурсії:

- **до парку (скверу) для** привернення уваги учнів до краси осінньої природи. Осінній падолист. Збір листя. Збирання насіння для підгодовування птахів узимку;
- **до саду та на город** для ознайомлення з овочами та фруктами. Спостереження й розпізнавання рослин за формою та кольором стовбура, гілок, листя, плодів, насіння;
- **до лісу** для ознайомлення з грибами, місцями їхнього зростання;
- **до ботанічного саду** для ознайомлення зі змінами в житті рослин та оранжереї для ознайомлення з екзотичними рослинами.

Спостереження в природі:

- за кольором неба в різну погоду, кольором і формою хмар;
- за листопадом;
- за рослинами (деревами, кущами, трав'янистими) та тваринами (комахами, птахами, ссавцями), поширеними у рідному краї.

Практичні роботи:

- Виготовлення аплікації з опалого листя;
- виготовлення іграшок, букетів, прикрас з опалого листя та сухих гілок;
- приготування квіткового чаю;
- розгляд колекцій муляжів «Плодові тіла їстівних та отруйних грибів». Замальовки, ліплення, виготовлення аплікацій грибів.

Навчальні міні-проекти

- Коли ліс дякує, а коли ображається?
- Тиша в лісі.
- Як не заблукати у лісі?
- Квіти у нашій родині.
- Лісова аптека.

1.2. Сонце і небо, Земля і вода	
Здобувач освіти: ***має уявлення про:*** форму планети Землі; добове обертання Землі навколо своєї осі та обертання планети навколо Сонця; сторони горизонту; про колообіг води у природі; ***розуміє:*** який вплив має Сонце на зміни пір року, яке значення сонячного світла і тепла для живої природи; утворення тіні від непрозорих предметів; ***називає:*** види деяких хмар, основні витоки прісної води (озера, струмки, джерела, ріки), опади (туман, роса, дощ); ***знає*** тривалість доби і року, призначення гномона, складові погоди (температура, хмарність, види опадів, вітер); ***уміє*** скласти невеликий опис об'єктів та явищ навколишнього світу; вимірювати довжину тіні від гномона; ***спостерігає:*** за видимим рухом Сонця по небосхилу; за змінами кольору неба в різний час доби, в різну погоду та в різні пори року, явищами та об'єктами природи; ***фіксує:*** свої спостереження в зошиті чи календарі спостережень; обґрунтовує цінність чистої води, необхідність охорони і збереження води; ***вимірює*** температуру води та повітря; ***дотримується***: правил поведінки в природі і основних екологічних правил; ***робить висновки*** про необхідність охорони природи. ***застосовує*** у повсякденному житті знання про складові погоди; види опадів, передбачення погоди; про настання дня і ночі, про настання пір року.	Значення Сонця для життя на Землі. Форма планети Земля. Глобус – модель Землі. Горизонт та його основні сторони. Обертання планети Земля навколо осі. Доба. Утворення тіні від непрозорих предметів. Гномон. Обертання Землі навколо Сонця. Рік. Уявлення про причини зміни пір року на планеті Земля. Вплив Сонця на сезонні явища у природі. Явища природи. Умовні позначення природних явищ. Погода та її складові. Вплив Сонця на погоду. Планування спостережень за природою у різні пори року. Яким буває небо. Утворення хмар. Небо в різну погоду, у різний час доби, його кольори; порівняння осіннього неба з описами неба влітку, взимку, навесні). Опади: туман, роса, дощ, сніг, град. Спостереження за погодою рідного краю. Термометр та його призначення. Вимірювання температури. Синоптики. Народні прикмети передбачення погоди. Осінні явища в неживій природі. Осінні явища в житті рослин і тварин. Підготовка тварин до зими. Колообіг води у природі. Чому воду називають мандрівницею? Різноманітність водойм рідного краю (струмки, річки, озера, ставки). Підготовка до зимівлі мешканців водойм. Народні прикмети. Турбота про чистоту водойм. Море, океан. Мешканці морів та океанів. Море в поезії, фольклорі, живописі, музиці. Чи потрібно берегти

	воду й чому? Як нам доглядати й берегти Землю?
Спостереження в природі: ▪ за кольором неба в різну погоду, кольором і формою хмар; ▪ прозорістю води у водоймах. **Моделювання:** ▪ утворення тіні від непрозорих предметів; ▪ зміни дня і ночі за допомогою глобуса і джерела світла. **Демонстрування** зміни пір року на Землі за допомогою телурія. **Дослідницький практикум:** ▪ зміна довжини тіні предметів залежно від висоти джерела світла. Як виникає тінь? ▪ вимірювання довжини тіні від гномона та планування регулярних (1-2 рази на міс.) спостережень за висотою Сонця опівдні; ▪ визначення показу термометра за малюнками. Визначення температури повітря та води; ▪ визначення стану водойми (чиста, забруднена, заросла, висихаюча). **Навчальний проект.** Як рослини і тварини допомагають людям передбачати погоду? **Захист проекту «Мої власні відкриття»** ***(на вибір учителя)*** ▪ Куди тече вода із річок та озер (на прикладах водойм рідного краю)? ▪ Коли вода руйнівник, а коли – рятівник?	
2. *У СВІТІ СИМЕТРІЇ*	
2.1 Дзеркальна симетрія	
Здобувач освіти: ***має уявлення*** про поняття «симетрія», про симетрію як один із властивостей природи; ***знає*** основні види симетрії (поворотна, дзеркальна, переносна); ***розрізняє та називає*** основні види симетрії; ***наводить приклади*** дзеркальної симетрії у природі і серед об'єктів, створених людиною та їх використання.	Ознайомлення учнів з одним із основних законів природи – симетрією та її основними видами. Приклади дзеркальної симетрії в природі та серед об'єктів, створених людиною. Вправи з дзеркалом (виявлення за допомогою дзеркала загальної властивості дзеркально симетричних речей).
2.2 Поворотна симетрія	
Здобувач освіти: ***має уявлення*** про те, що таке поворотна симетрія, про використання поворотної симетрії людиною (посуд, колесо, труби); ***наводить приклади*** поворотної симетрії у навколишньому світі (сніжинки, рослини, морська зірка тощо); ***спостерігає та описує*** прояви поворотної симетрії у виробах: ялинкові кульки, зірки, снігова	Поворотна симетрія в природі. Точка повороту. Використання поворотної симетрії людиною: посуд, колесо, труби тощо.

баба.	
2.3 Переносна симетрія	
Здобувач освіти: ***має уявлення*** про те, що таке переносна симетрія; про поняття «бордюр», «орнамент», «мистецтво», «техніка», «архітектура»; ***наводить приклади*** переносної симетрії у навколишньому світі (мистецтві, техніці, архітектурі); ***уміє*** знаходити симетричні об'єкти; ***спостерігає та описує*** симетричні об'єкти; ***розрізняє*** види симетрії в геометричних фігурах.	Переносна симетрія в природі: малюнок на тілі змії, розміщення насіння бобових рослин у стручку, розміщення листя на стеблі тощо. Переносна симетрія в мистецтві, техніці, архітектурі. Бордюри й орнаменти – поєднання різних видів симетрії**.**
2.4 Симетрія у світі різноманітних фігур	
Здобувач освіти: ***називає*** плоскі та об'ємні геометричні фігури; ***наводить приклади*** геометричних фігур та тіл в навколишньому середовищі.	Плоскі геометричні фігури: трикутник, квадрат, багатокутник, коло. Об'ємні геометричні фігури: куб, циліндр, куля. Геометричні фігури в навколишньому світі та їхня симетрія.
Екскурсія до лісу, парку, по місту для спостереження симетрії. **Спостереження** за допомогою лупи сніжинок, крапель води тощо. **Практичні роботи:** ▪ **с**творення вітрячків, іграшок, що демонструють обертання навколо вісі; ▪ креслення за допомогою примітивних пристроїв (канцелярська кнопка-нитка-олівець, стрічка-дошка-крейда тощо) та за допомогою циркуля кіл; ▪ створення різноманітних бордюрів та орнаментів (у колі, на смужці): малювання, ліплення, аплікація, мережка; ▪ пошук симетричних об'єктів у природі та виготовлення фігур, в яких мають місце різні види симетрії; ▪ виготовлення паперових розгорток для створення многогранників (за вибором учителя та учнів); ▪ конструювання симетричних геометричних фігур, іграшок, прикрас. **Дослідницький практикум:** ▪ визначення за допомогою дзеркала симетричних об'єктів (вони мають вісь симетрії, ліва половинка точно співпадає з правою, якщо їх сумістити одна з одною; ▪ виявлення відмінності речі від її відображення в дзеркалі; ▪ пошук за малюнками та зображеннями зразків переносної симетрії. **Проект «Мої власні відкриття»** (за вибором учнів) ▪ Місяць, Земля, зорі – космічні кулі. ▪ Для чого в кульковій ручці кулька? ▪ Глобус – «куля»?	
2.5 Зима в рідному краї	
Здобувач освіти:	Зимові місяці. Зимові явища у

має уявлення про: зимові явища в неживій природі; птахів та тварин що зимують у рідному краї та про тварин, які взимку впадають у сплячку; особливості зимового життя комах, птахів та звірів; ***називає*** народні зимові свята, дитячі зимові ігри; сезонні зміни в природі взимку; особливості пристосування тварин та птахів до життя взимку; ***наводить приклади*** істотних ознак зими, 2-3 народних прикмет, прислів'їв, приказок, віршів та пісень про зиму та зимові свята; складає невеличкі словесні описи своїх спостережень та вражень від зимових свят; робить висновки про радощі та переваги зимової пори ***знає*** назви зимових місяців; зимуючих та осілих птахів, тварин, що зимують у рідному краї, ***розуміє*** причини настання зими; замерзання водойм, утворення льоду, ***уміє*** заповнювати зимовий календар погоди; виявляти турботу про тварин кожної пори року; ***пояснює,*** з чим пов'язані сезонні зміни в природі; ***описує*** поведінку тварин взимку; ***спостерігає*** сезонні зміни в неживій та живій природі своєї місцевості взимку; ***дотримується правил*** поведінки в природі (підгодовує пташок та інших тварин); ***робить висновки*** про красу зимової природи; ***допомагає*** тваринам узимку(виготовлення годівниць, шпаківень для птахів, підгодовування птахів). ***застосовує*** набуті знання народних прикмет про погоду та природу взимку; для піклування за тваринами взимку.	природі. Ознайомлення учнів із змінами в природі узимку. Поезія та проза, народні прикмети та пісні про красу зими. Погода взимку (низька температура, хмарність, опади). Сніг, лід, крига. Краса природи взимку. Привернення уваги учнів до краси зимової природи. Ознайомлення з деякими особливостями життя рослин і тварин узимку. Народні свята (Свято Миколая, Різдво Христове, Свято Щедрого вечора, Водохреща), зимові ігри. Прислів'я, приказки. Ознайомлення з Вертепом.
Екскурсія до лісу, парку з метою спостереження сезонних змін у природі. **Практичні роботи**: ▪ вирізання витинанок (сніжинок); ▪ виготовлення новорічних аплікацій та іграшок; ▪ вивчення колядок , щедрівок. **Навчальні проекти** ▪ Пташина їдальня; ▪ Буду я природі другом.	

3. СВІТ – В МЕНІ, І В СВІТІ – Я	
3.1 Краса людини	
Здобувач освіти: ***має уявлення про:*** неповторність кожної людини (зовнішність, поведінка, характер, здібності) та про відмінність від тварин (мова, мислення, праця); культуру взаємин людей в сім'ї, школі, на вулиці; взаємні обов'язки батьків і дітей; свою приналежність до України; культуру одягу та моду; ***називає*** свій родовід, традиції своєї сім'ї, професії своїх батьків та інших членів сім'ї, способи зміцнення здоров'я, органи людини; ***знає*** основні правила співжиття сім'ї, правила гостинності; ***пояснює*** роботу органів організму людини; дотримується правил особистої гігієни, зміцнення здоров'я, режиму праці та відпочинку; ***виявляє*** інтерес до своєї зовнішності; патріотичні почуття, шанобливе ставлення до реліквій свого народу, рідного краю держави; ***прагне*** до охайності та краси у зовнішньому вигляді; знати більше про досягнення українців у різних галузях (науці, культурі, спорті тощо); до власної акуратності, до самовиховання; до пізнання минулого і сучасного України; до участі у відзначенні пам'ятних подій, державних і народних свят; ***складає*** словесні портрети членів сім'ї; ***розуміє,*** що тіло людини – чудове творіння природи; ***наводить приклади*** досягнень людей; ***застосовує*** доречно слова етикету, ***уміє*** поводитись чемно в гостях, громадських місцях; розпізнавати вчинки однолітків; ***бере участь*** у колективних справах; ***робить висновки*** про необхідність збереження і зміцнення здоров'я.	Я і вся наша сім'я. Складання словесних портретів членів сім'ї. Виховання шанобливого ставлення до своєї родини, обґрунтування необхідності добре знати своїх родичів, своє походження. Людина – частина живої природи. Тіло людини – чудове творіння природи. Організм людини. Будова та пропорції тіла. Неповторність кожної людини. Краса і культура рухів людини. Режим праці і відпочинку. Як зміцнювати своє здоров'я? Виховання відповідального, дбайливого ставлення до свого здоров'я. Зовнішній вигляд. Одяг та його призначення. Одяг для праці і відпочинку. Мода, елегантність і смак. Конструювання одягу. Правила поведінки та етикет за столом. Чистота – запорука здоров'я. Правила співпраці, гри, поведінки в громадських місцях. Культура спілкування з ровесниками й старшими. Подвиг. Стародавні та сучасні герої. Відомі та знамениті люди твого краю. Надійне слово – труд. Краса людської праці. Праця учня. Ким бути? Професії та ремесла сучасних українців. Професії твоїх батьків та рідних. Професійні династії.
Анкетування. «Давайте познайомимось». **Екскурсії:**	

до художнього музею для ознайомлення з творами мистецтва, які зображують людину;

до салонів мод для ознайомлення з роботою художників-модельєрів.

на підприємство для ознайомлення з працею людей різних професій.

Навчальна гра «Це – так, а це – ні».

Практичні роботи:

- вивчення комплексу вправ ранкової гімнастики;
- розвиток умінь правильно рухатися, слідкувати за своєю поставою;
- моделювання варіантів зручного одягу для школи (відпочинку, спорту тощо) з паперових розгорток;
- конструювання одягу для ляльок;
- визначення розмірів одягу;
- сервірування святкового столу за допомогою лялькового посуду.

Демонстрація навчальних проектів

- Перші олімпіади людства – свята спорту.
- Найбільше багатство людини – здоров'я.

Міні – проекти

- Народна мудрість (прислів'я та приказки) про правила етикету та поведінки.
- Ми схожі – ми різні.
- Якщо мій товариш/подруга захворів/ла… .
- Подвиг героя, що мене надихає.

3.2. Вчимося спілкуватися

Здобувач освіти: ***має уявлення про:*** усну та писемну форми спілкування, форму спілкування без слів (мімічну); ***називає*** деякі професії (5 – 6) та їх особливості, імена славнозвісних трудівників (вчених, письменників, лікарів, учителів, робітників тощо), моральні якості людини (доброта, чуйність, порядність тощо); приклади позитивного і негативного ставлення до старших і молодших; ***знає*** слова та способи привітання, прощання, основні форми спілкування та їхні різновиди (монолог, діалог); правила ввічливої поведінки у гостях, громадських місцях; ***уміє*** чемно звернутися до однолітків і дорослих, познайомитися, привітатися, попрощатися; чемно поводитися у гостях і бути гостинним; чемно та доброзичливо ставитися до людей; ***розуміє*** значення добрих взаємин, їх перевагу на суперечками і конфліктами, принципи дружніх стосунків, милосердя, поступливості, подільчивості, наполегливості, відповідальності; ***прагне*** до вироблення цих чеснот;	Ознайомлення з основними правилами і формами спілкування. Чи вміємо ми спілкуватись? Правила вітання, правила прощання. Звертання. Правила звертання. Знайомство. Правила знайомства. Монолог і діалог. Бесіда, дискусія, суперечка. Добрі слова – добрі відносини. Щире слово – комплімент. Лестощі. Способи спілкування без слів. Спілкування в усній і письмовій формі. Що таке культура спілкування? Як поводитись у гостях. Ми в читальні, у музеї, у театрі. Виховання культури усного мовлення. Чемне спілкування. Ввічлива поведінка. Твори добро повсюди.

робить висновки про: значення ввічливої поведінки; користь та красу людської праці.	

Практична робота.

Знайомство із учнями паралельних класів. Екскурсія на шефське підприємство з метою одержати змогу познайомитися з новими людьми.

4. СВІТ, СТВОРЕНИЙ ЛЮДЬМИ

4.1. Весна іде, красу несе

Здобувач освіти: ***має уявлення*** явища в неживій природі навесні; зміни поведінки тварин; ***знає*** назви весняних місяців; істотні ознаки весни в неживій та живій природі; причини настання змін у житті тварин (комах, риб, птахів, звірів); ***уміє*** визначати та називати сезонні зміни в природі навесні (сонце все більше зігріває землю, збільшується день, з'являються перші квітки, листя, прилітають птахи з вирію); розпізнавати первоцвіти; ***наводить приклади*** ознак весни, 2-3 народних прикмет, веснянок, віршів та пісень про весну; ***розуміє*** з чим пов'язані сезонні зміни в природі; значення весняних робіт на полях, у садках, на городах рідного краю; необхідність збереження та охорони первоцвітів; ***дотримується правил*** поведінки в природі; ***спостерігає та описує*** сезонні зміни в природі навесні; як птахи і звірі піклуються та доглядають за власним потомством; ***складає*** невеликі словесні описи своїх спостережень; ***робить висновки*** про красу весняної природи; ***застосовує*** знання про охорону та рослин і тварин навесні.	Ознайомлення учнів з прикметами весни. Весняні місяці. Ознаки весни в неживій природі. Формування вмінь спостерігати сезонні зміни в природі, прикмети весни, помічати красу рідної природи навесні. Спостереження за неживою та живою природою навесні. Зміни у житті рослин та тварин навесні. Істотні ознаки весни в живій природі. Погода восени. Повернення перелітних птахів з вирію. Влаштування гнізд, насиджування та виведення пташенят. Піклування звірів про потомство. Розмноження. Весна в рідному краї. Народні прикмети весни. Казкові образи весни. Зображення весни у віршах, оповіданнях М. Стельмаха «Гуси-лебеді летять» та О.Олеся «Все навколо зеленіє». Вивчення веснянок, віршів та пісень про весну.

Спостереження за прикметами (сезонними змінами) весни: поява бруньок на деревах кущах, поява перших квіток, зміни кольору неба тощо.

Практичні роботи:

- виготовлення шпаківні;
- створення іграшок та подарунків до весняних свят, висаджування кімнатних рослин.

Навчальний проект. Не зривай первоцвітів – вісників весни!	
4.2. У світі казки	
Здобувач освіти: ***називає*** 1-2 казки народів світу; ознаки казки; ***знає та переказує*** 1-2 казки українського народу; ***наводить приклади*** українських народних казок; казок народів світу; ***ілюструє*** прочитані казки; ***пояснює*** особливості жанру казки; ***спостерігає та описує*** схожість українських казок з казками народів світу; ***складає усно*** (за малюнками) власну казку; запитання і дає на нього повну відповідь; ***робить висновки*** про мудрість народних казок, про значення казок в житті людини.	Ознайомлення з українськими народними казками. Розвиток уяви та усного мовлення під час слухання, ілюстрування, складання казок. Ознайомлення з казками народів світу. Розвиток уяви, усної художньої творчості учнів під час слухання, ілюстрування, складання казок народів світу. Казка «Дванадцять місяців». Назви місяців року. Казка К Ушинського «Умій почекати». Казка «Які птахи нам весну принесли?» (За Н. Приходько). Литовська народна казка «Чому кіт умивається після їжі». Ненецька казка «Зозуля».
Практичні роботи: ▪ іграшкові птахи (виготовлення птахів із природнього матеріалу, насіння тощо); ▪ аплікація «Улюблена страва моїх батьків».	
5. ***ДІМ, У ЯКОМУ ЖИВЕМО***	
5.1 Необхідні речі дорослим і малечі	
Здобувач освіти: ***має уявлення про:*** Землю як спільний дім для всіх людей, тварин і рослин; необхідність толерантного ставлення до різноманітних культур, звичаїв народів світу; ***має уявлення і виявляє*** турботу про довкілля та культурну спадщину; ***розуміє*** поняття: «місто» і «село», «інтер'єр»; принцип дії сонячного годинника; ***знає*** основні елементи архітектури свого міста або села; елементи будівель; основні пам'ятки історії та культури, елементи інтер'єру та обладнання приміщень (меблі, годинники, посуд, прикраси, книги, музичні інструменти тощо); назви великих міст світу, різновидів людських осель; ***має уявлення*** про найбільш актуальні екологічні	Архітектура – мистецтво містобудування. Рідне місто й село: парки, будинки, вулиці. Екологічні проблеми нашого міста (села). Міста й села зустрічають весну. Житло різних народів. У яких будинках мешкають люди. Міста світу. Казкові міста й будинки. А де живуть тварини? Помешкання тварин. Наш дім. Тепло, краса й затишок нашої оселі. Речі в нашій оселі. Що таке інтер'єр? Меблі, шпалери, штори, кімнатні рослини. Посуд. Виготовлення посуду.

проблеми міст і сіл та шляхи їх розв'язання; ***робить висновки*** про красу нашої планети.	Музичні інструменти. Годинники. Сонячний годинник. Історія винаходу годинника. Казка про загублений час. Книги – наші друзі. Як створюються книги. Перші друковані книжки. Бережливе ставлення до книг. Робота над прислів'ями.
Екскурсії: **по рідному місту** (селу); **вулицями міста (села)** для ознайомлення з архітектурними особливостями; **на виробництво** із виготовлення предметів побуту, посуду тощо). **Практичні роботи:** ▪ виготовлення казкових будинків. ▪ робота з будівельним конструктором над моделюванням будинків, елементів архітектури; ▪ створення макетів інтер'єру, зразків шпалер, тканин, килимів з різних матеріалів; ▪ ліплення посуду з пластиліну і глини з використанням елементів симетрії; ▪ виготовлення книжок-маляток, обкладинок та суперобкладинок до них; ▪ конструювання та виконання аплікацій, малюнків різних видів машин, транспорту; ▪ виготовлення виробів з різних матеріалів за власним задумом «Подаруємо старим речам нове життя». **Міні-проекти** ▪ Рослини-годинники. ▪ Сонячний годинник.	
5.2 Світ машин	
Здобувач освіти: ***знає*** види і назви техніки, яка широко застосовується у господарстві: комбайн, трактор, підйомний кран, екскаватор, основні види транспорту, комп'ютер; ***має уявлення*** про найпростіші функції, які вони виконують; про екологічні проблеми, пов'язані з використанням машин, і можливі шляхи їх розв'язання; ***розрізняє*** основні види техніки, предмети праці, побуту, відпочинку; ***дотримується*** правил дорожнього руху.	Ознайомлення учнів з різними видами машин. Побутова техніка. Комп'ютери. Машини в народному господарстві. Водний, повітряний, автомобільний транспорт. Авіація. Космонавтика. Читання оповідання і складання до нього заголовка.
Спостереження за роботою різноманітних машин, дотриманням правил дорожнього руху пішоходами та водіями. **Екскурсії:** ▪ **до наукових закладів та промислових підприємств** з метою ознайомлення зі світом професій, з роботою різних машин на виробництві; ▪ за дотриманням пішоходами правил дорожнього руху; на транспортні підприємства. **Практичні роботи:**	

- конструювання макетів машин;
- конструювання та виконання аплікацій, малюнків різних видів машин, транспорту;
- виготовлення дорожніх знаків;

виготовлення аплікації кораблика.

ІНФОРМАТИЧНА КУЛЬТУРА Й ЦИФРОВІ ТЕХНОЛОГІЇ
ІНФОРМАТИЧНА ГАЛУЗЬ
Пояснювальна записка

Метою інофрматичної освітньої галузі є формування інформаційно-комунікаційної компетентності та інших ключових компетентностей, здатності до розв'язаня проблем з використанням цифрових пристроїв, інформаційно-комунікаційних технологій та критичного мислення для розвитку, творчого самовираження, власного та суспільного добробуту, навичок безпечної та етичної діяльності в інформаційному суспільстві.

Досягнення поставленої мети передбачає виконання таких **завдань**:

- формування в учнів уявлення про роль інформаційно-комунікаційних технологій у житті людини;
- формування вмінь описувати об'єкти реальної та віртуальної дійсності різноманітними засобами подання інформації, створювати інформаційні продукти для вирішення проблем, творчого самовираження;
- формування початкових навичок інформаційної діяльності, зокрема вмінь опрацьовувати текстову та графічну інформацію;
- формування у дітей початкового досвіду використання комп'ютерної техніки для розв'язування навчальних, творчих і практичних задач;
- розвиток логічного, алгоритмічного, творчого та об'єктно-орієнтованого мислення учнів.

Реалізація поставленої мети та завдань у початковій школі відбувається за ***змістовими лініями*** «Я у світі інформації (Дані. Інформація. Моделі)», «Моя цифрова творчість», «Комунікація та співпраця», «Я і цифрові пристрої», «Відповідальність та безпека в інформаційному суспільстві».

У рамках змістової лінії ***«Я у світі інформації (Дані. Інформація. Моделі)»*** формуються початкові вміння розпізнавати, знаходити, свідомо відбирати, зберігати та опрацьовувати просту інформацію за допомогою цифрових пристроїв та без них. Розпізнавання правдивої і неправдивої інформації в усіх її виявах (текст, зображення, звук тощо) необхідне для формування критичного мислення, що сприяє безпеці в інформаційному просторі дитини. Початкові уявлення про моделі реалізовуються через визначення істотних і неістотних властивостей об'єктів та створення на основі цього простих моделей об'єктів.

Змістова лінія ***«Моя цифрова творчість»*** розкривається через практичну діяльність (індивідуальну і групову) зі створення простих інформаційних

продуктів (програм, текстів, зображень, відео, звуків, тощо) за допомогою цифрових пристроїв та програм для творчого самовираження, презентації себе і продуктів власної діяльності, вирішення завдань інших освітніх галузей.

В основі змістової лінії ***«Комунікація та співпраця»*** – ознайомлення із доступними для дитини засобами цифрової та безпосередньої комунікації для гри, спілкування, навчання, отримання нової інформації; використання безпечного онлайнового чи офлайнового середовища для цього. В умовах роботи у групі учні мають навчитися окреслювати цілі індивідуальної та групової діяльності, розподіляти ролі в межах групи, оцінювати здобутий результат, аналізувати помилки та усувати їх, доброзичливо взаємодіяти безпосередньо та в мережах.

Змістова лінія ***«Я і цифрові пристрої»*** реалізовується через усвідомлення і розпізнавання тих завдань, які можна розв'язати за допомогою цифрових пристроїв, виходячи з їхніх функціональних можливостей (фотографувати, записувати, слухати, відображати, опрацьовувати інформацію тощо). До основних умінь, які формуються через цю змістову лінію, належать розпізнавання простих програмних і технічних несправностей та вміння усувати їх самостійно чи з допомогою дорослих, розуміти обмеження та переваги пристроїв стосовно виконуваних завдань, усвідомлювати, що машини можуть імітувати інтелектуальну діяльність. Ця змістова лінія охоплює вміння організовувати власний робочий простір на фізичному та простому програмному рівні для збереження здоров'я, доброго самопочуття та ефективної діяльності учня/ учениці.

Змістову лінію ***«Відповідальність та безпека в інформаційному суспільстві»*** спрямовано на створення безпечних умов для учня / учениці під час роботи з цифровими пристроями і в мережах, що передбачає захист особистої інформації, формування принципів етичного, доброзичливого та відповідального спілкування через мережі, навички і можливості захисту власного інформаційного простору, фізичного та психологічного здоров'я. У рамках цієї змістової лінії в учнів формується відповідальне та шанобливе ставлення до власної та чужої інформаційної діяльності, яке на рівні початкової школи виявляється, зокрема, і через зазначення власного авторства, посилання на авторство інших, а також через усвідомлення шкоди від списування.

Вказані змістові лінії передбачають можливу інтеграцію інформатичної освітньої галузі з іншими освітніми галузями через розв'язування дослідницьких завдань, формування наскрізних умінь учнів, інформатичної грамотності та культури.

2 клас

Я у світі інформації

Здобувач освіти: - *прогнозує* основну мету навчальної діяльності та її результат; - *описує* організацію навчання в школі; - *аналізує* джерела інформації для навчання; - *розрізняє* активні та пасивні дії на уроках; - *усвідомлює* перешкоди у власному навчанні: порушення поступовості, незрозумілі слова; - *усвідомлює*, для чого потрібен розклад уроків; - *розуміє,* для чого потрібен щоденник; - *орієнтується* у розкладі уроків; - *записує* домашні завдання; - *застосовує* на практиці основні правила поведінки на уроці; - *наводить* приклади активних самостійних дій на уроці; - *фіксує* перешкоди у власному навчанні: знаходити незрозумілі слова в тексті; - *знаходить* за допомогою дорослих значення незрозумілого слова у словнику чи в Інтернеті; - *поновлює* послідовність дій за інструкцією, читати прості малюнкові інструкції.	Інформація для навчання. Як чомусь навчитися. Як я вчуся. Що може завадити навчанню.
Здобувач освіти: - *усвідомлює* різноманіття дій з інформацією; - *робить висновки* використання інформації людиною; - *досліджує* особливості представлення, перетворення та збору інформації; - *виявляє*, за допомогою яких органів чуття людина сприймає інформацію; - *розрізняє* види інформації в залежності від особливостей сприймання; - *розрізняє* види інформації в залежності представлення різноманітними засобами; - *наводить приклади* інформаційних процесів (отримання, зберігання, опрацювання і передавання інформації); - *називає* органи чуття, які сприймають інформацію; - *збирає* інформацію з обраної теми та представляє її.	Людина та інформація. Якою буває інформація. Інформація для мене. Інформація для комп'ютера. Представлення інформації. Перетворення інформації. Проект. Захист проекту.
Комунікація та співпраця	
Здобувач освіти: - *описує* способи спілкування;	Доброзичливість в спілкуванні. Як ми спілкуємось. Вмій слухати та розуміти.

- *пояснює* структуру комунікації. - *описує* правила спілкування на уроці з учителем та учнями; - *пояснює* правила роботи в парі та групі; - *усвідомлює* прості правила керування власними емоціями, мімікою, жестами; - *дотримується* основних правил неконфліктного спілкування. - *застосовує* правила спілкування на уроці з учителем та учнями; - *працює* в парі та групі за правилами; - *вчиться керувати* власними емоціями, мімікою, жестами; - *застосовує* основні правила неконфліктного спілкування.	Як бути почутим. Діалог. Письмове спілкування.
Моя цифрова творчість	
Здобувач освіти: - *усвідомлює* призначення різних пристроїв, що використовуються людиною; - *обґрунтовує* особливості використання людиною деяких пристроїв; - *відтворює* назви пристроїв, що використовуються в навчально-виховному процесі (у класі та кабінеті інформатики); - *використовує*, *створює*, *змінює* текст за допомогою цифрових пристроїв та програм для отримання або передавання інформації; - *створює* прості малюнки за допомогою цифрових пристроїв та програм; - *презентує* ідеї та / або результати своєї діяльності за допомогою малюнків, текстів, музики тощо; - *читає* електронні тексти, *додає* до них позначки і закладки.	Помічники обчислення. Текстові помічники. Помічники малювання. Проект. Підсумковий урок.

МИСТЕЦЬКА ОСВІТНЯ ГАЛУЗЬ (КУРС «СВІТ МИСТЕЦТВА)

2 клас

Пояснювальна записка

Інтегрований курс «Світ мистецтва» реалізує мистецьку освітню галузь Державного стандарту початкової освіти.

Інтегрований курс являє собою єдине ціле закономірно розміщених та пов’язаних одна з одною частин, де кожен вид мистецтва розглядається як:

- частина цілого, яка існує завдяки існуванню інших частин;
- як самостійний вид мистецтва.

У процесі навчання діти вчаться вирішувати проблемні ситуації,

самостійно мислити, фантазувати, створювати у своїй уяві образи та втілювати їх у слові,звуках, кольорах, казкових персонажах, а використання гри, казки, дидактичних іграшок допомагає створити яскраву, радісну атмосферу навчання. За таких умов, постійно відкриваючи себе та оточуючий світ, діти відчувають інтерес до отриманих знань.

Метою інтегрованого курсу «Світ мистецтва» є формування культурної та інших компетентностей, цінностей у процесі пізнання мистецтва та художньо-творчого самовираження у особистому та суспільному житті, поваги до національної та світової мистецької спадщини; засвоєння базових понять та умінь у сфері різних видів мистецтва, як основи для художньо-творчого самовираження особистості; розвиток емоційної сфери особистості здобувача освіти.

Визначена вище мета конкретизується у таких **завданнях** навчання мистецтва у початковій школі:

- створення умов для ефективного виховання почуттєвої сфери особистості, розвитку індивідуального творчого потенціалу, естетичної культури дітей засобами різних видів мистецтва;
- збагачення духовного світу учня у результаті вивчення творів мистецтва;
- виховання шани до національної та світової культурної спадщини;
- формування цілісних знань учнів про мистецтво та його види, набуття досвіду творення художніх образів через опанування елементарними мистецькими вміннями; розвиток загальних і спеціальних мистецьких здібностей;
- формування вмінь і навичок інтерпретувати твори мистецтва, висловлювати враження та особистісне ставлення до них;
- отримання загального поняття про різні види мистецтва, особливості їхньої художньо-образної мови;
- вивчення специфічної «мови» кожного виду мистецтва;
- формування стійкої потреби учнів у спілкуванні з мистецтвом, створення краси навколо себе;
- формування розуміння учнями процесу відтворення навколишнього світу засобами мистецтва, розширення художньо-естетичного досвіду учнів;
- виявлення індивідуальних творчих здібностей учнів, діагностика креативності дітей;
- формування вміння взаємодіяти з іншими через мистецтво, виявляти зв’язки мистецтва з природним і соціокультурним середовищем;
- залучення дітей до активної мистецької діяльності;
- формування вміння презентувати й оцінювати власну творчість, виховання в учнів здатності трансформації мистецтва для отримання задоволення та

емоційного самопізнання.

Реалізація поставленої мети та завдань здійснюється за змістовими лініями: ***«Художньо-практична», «Художньо-інтерпретаційна», «Інтегративно-комунікативна»***, які окреслюють рамкову модель досягнення загальних цілей мистецької освітньої галузі. Дані змістові лінії розкривають основну місію загальної мистецької освіти, що забезпечують реалізацію педагогічної технології «Росток» в напрямі мистецького аспекту освітньої програми.

Художньо-практична змістова лінія націлює на розвиток креативності та мистецько-художніх здібностей учнів через практичне засвоєння основ художньої мови різних видів мистецтва та способів художньо-творчого самовияву.

Реалізується ця змістова лінія через:

- формування в учнів умінь застосовувати різні виражальні засоби для творення художніх образів та процесів;
- імпровізування;
- формування уявлень про можливості естетичного перетворення довкілля;
- формування уявлень про можливість та способи впливати на емоційний стан дитини завдяки мистецькій діяльності.

Художньо-інтерпретаційна змістова лінія надає можливість спрямувати енергію дітей на пізнання ціннісних основ, які вбачають твори мистецтва та розвиток емоційної сфери дитини. Реалізація напряму цієї змістової лінії передбачає:

- збагачення естетичного досвіду учнів;
- формування в учнів умінь сприймати, аналізувати, інтерпретувати, оцінювати мистецтво, виявляючи до нього своє емоційно-ціннісне ставлення;
- формування уявлень про можливість і способи впливати на свій емоційний стан завдяки сприйманню творів мистецтва.

Реалізація ***інтегративно-комунікативної змістової лінії*** спрямована на соціальну адаптованість учнів через мистецтво, усвідомлення ними особистого «Я» завдяки своїм мистецьким здібностям. Ця змістова лінія передбачає формування в учнів особистісного самовираження у різних видах мистецтва (та їх поєднанні), умінь презентувати себе та свої досягнення, критично їх оцінювати, взаємодіяти з іншими через мистецтво у середовищі.

Курс базується на інтеграції різних видів мистецтва: музики, образотворчого мистецтва, літератури, театру, декоративного мистецтва, що значно розширює можливості художнього пізнання, дітей розуміння взаємозв’язку різних видів мистецтв. У практичному втіленні це може

реалізовуватися через різні види мистецької творчої діяльності – спів, малювання, музикування, акторська діяльність, віршування, складання казок та оповідань, виготовлення поробок, рухів під музику тощо у поєднанні з демонстрацією виражальних можливостей різноманітних видів мистецтва щодо втілення одного художнього образу, емоційного стану явища тощо. На початковому етапі вивчення мистецтва варто спочатку сформувати поняття дітей про різні види мистецтва як явища культури, роз'яснити їх спільність та специфічну різницю. Учні мають усвідомити, що кожен вид мистецтва має свою специфічну «мову», є необхідним, що надає змогу, доповнюючи одне одного, цілісно й з різних боків відтворювати красу навколишнього світу, життя людини.

В контексті педагогічної технології «Росток» для реалізації даної програми пропонується нова організація освітнього процесу, яка дозволяє дитині більш повно проявити себе, дає поштовх для саморозвитку особистості. Створенню сприятливої атмосфери захопленості, невимушеності, формуванню творчої активності сприятимуть завдання з розвитку творчого мислення, фантазії, абетка художньо-естетичних знань, тощо.

Результати навчання та пропонований зміст
2 клас

Очікувані результати навчання здобувачів освіти	**Зміст навчання**
1	**2**
Художньо-практична змістова лінія (30 год)	
Здобувач освіти: - *називає* види мистецтва та їх специфічні особливості ; - *співає* вокальні вправи, дитячі пісні у відповідному темпі, настрої, характері, динаміці; - *порівнює* два мистецькі образи, визначає спільне та відмінне; - *розрізняє* на слух жанри музики (пісня, танець, марш тощо); - *підбирає* риму до запропонованих слів, складає римовані речення; - *розрізняє* специфічні особливості різних видів	Імпровізація голосом різних відтінків мовлення та співу. Відтворення рухами характеру, темпу, ритму музики. Виконання елементів співу (інтонація, дикція, наголос тощо). Знайомство з устроєм музичних інструментів, спроби у відтворенні звуків та голосовий супровід звуків цих інструментів. Інсценізація пісень, створення театралізованих образів. Руховий супровід музичних творів.

мистецької діяльності; - *дотримується* правил співу; - *відтворює* під музику елементарні рухи відомих народних танців; - *грає* на елементарних (дитячих) музичних інструментах; - *обирає* тембр інструменту для передавання відповідного образу; - *орієнтується* в нотному записі; - *відтворює* прості ритмічні послідовності; - *виконує* нескладні поробки з різних матеріалів; - *робить* записи в словничку мистецьких термінів; - *використовує* у своїй роботі хроматичні і ахроматичні кольори; - *утворює* з основних кольорів похідні кольори; - *створює* хроматичну та ахроматичну графічні композиції, використовуючи лінії, крапки та плями; - *застосовує* особливості малювання в різних техніках (кольорові олівці, графіка, фломастери, акварель, гуаш, нетрадиційні техніки); - *виражає* свій настрій за допомогою кольорів, ліній, плям; - *має уявлення* про тінь, напівтінь, бліки, наводять приклади бліків на поверхні предметів; *виявляє* творчість під час малювання нетрадиційними техніками, самостійно втілюють творчій задум улюбленими матеріалами; - *створює* об'ємні фігури з пластиліну, паперу, картону, ліплять прості форми предметів та довкілля; ліплять нотки, музичні знаки, створюють рельєфні зображення; *розташовує* на площині (у просторі) у відповідному форматі окремі елементи зображень (форм) у просту композицію (графічну, живописну, декоративну, об'ємну); - *обирає* положення формату аркуша відповідно до задуму (вертикальний, горизонтальний); - *користується художніми* засобами та матеріалами, палітрою, пензлями, стеками,	Створення театральних образів за музичними творами. Знайомство учнів з елементами нотної грамоти. Відтворення графічних та кольорових образів. Гра на музичних інструментах. Використання музичної діяльності для емоційного задоволення. Використання для створення візуальних образів різних ліній, плям, форм, кольорів і їх відтінків тощо. Організація робочого місця. Створення зображень графічними матеріалами, фарбами. Застосування у творчій діяльності технічних засобів: ножиці, нитка, голка тощо. Отримання знань щодо композиції малюнка: розміщення зображення чи його елементів на аркуші паперу, дошці, планшеті та т.п. Вирізування, конструювання з паперу. Набуття умінь щодо створення композицій за допомогою природних компонентів. Елементарна стилізація форм оздоблювальних елементів різних видів декоративно-прикладного мистецтва. Самостійне ліплення з пластичних матеріалів: глина, пластилін і т.д. Дотримання охайності та правил поведінки у процесі творчої діяльності. Дослідження довкілля, виявлення цікавих, незвичайних об'єктів для створення художніх образів.

ножицями тощо; - *конструює* прості композиції з художніх, природних та інших підручних матеріалів; - *дотримується* правил техніки безпеки; - *виконує* нескладні ролі, перевтілюючись у різних персонажів; - *вправляється* над інтонацією мовлення, чіткістю дикції, виразністю міміки і жесту; - *дотримується* загальноприйнятих правил поведінки в закладах культури та мистецтва; - *виконує* елементарні танцювальні рухи під музику; - *рухається* в ритмі і темпі музики, *узгоджує* свої рухи з музичним супроводом (співом); - *придумує* образи та виражає задумане знайомими засобами художньої виразності; - *імпровізує* голосом, засобами пантоміми, на музичних інструментах; - *створює* варіанти ритмічного супроводу до пісні; - *експериментує* з кольорами, лініями, формами тощо; - *спостерігає* за довкіллям, за допомогою вчителя фіксує цікаві, незвичайні явища; - *створює* елементи композиції декору для оформлення середовища, в якому живе і навчається, використовує побачене і почуте в художньо-практичній діяльності; - *вирізняє* види мистецької діяльності, які поліпшують настрій; - *описує* свої емоції від сприймання мистецьких творів; - *обирає* вид художньої творчості за своїми вподобаннями.	Інсценізація, етюди-наслідування. Самостійне відтворення музичних, пісенних, танцювальних елементів. Імпровізації засобами пантоміми. Набуття прийомів внутрішньої самоорганізації за допомогою художніх засобів. Виховання умінь з використання творчої діяльності задля самореалізації та отримання задоволення від особистої творчості.
Художньо-інтерпретаційна змістова лінія (20 год)	
1	**2**
Здобувач освіти: - *розрізняє* види мистецтва (музика, література, театр, образотворче мистецтво, декоративне мистецтво); - *визначає* жанри живопису (побутовий, історичний, міфологічний, анімалістичний);	Розуміння змістовності різновидів художньої творчості. Розрізнення емоційного забарвлення вражень, отриманих від художніх творів. Сприймання творів різних видів

- *орієнтується у* назвах українських народних танків, найвідоміших танців народу світу; - *сприймає* твір мистецтва та *висловлює* враження, добираючи із запропонованих слова, співзвучні з власними емоціями; - *порівнює* музичні та візуальні образи, твори мистецтва та явища довкілля; - *пояснює* специфіку професійної діяльності митців; - *визначає* переваги та недоліки результатів власної мистецької, творчої діяльності; - *відтворює* емоційні враження від твору мистецтва різними відомими засобами та способами*;* - *розрізняє* жанри живопису; - *пояснює* різницю між видами мистецтва; - *підбирає* за заданою темою вірші, мелодії, пісні, картинки, фото; - *характеризує* мелодію; - *визначає* темп, регістр, динаміку, тембр звучання хору та оркестру, окремих музичних інструментів; - *розпізнає* прості художні матеріали, якими виконана учнівська творча робота; - *розрізняє* різні відтінки теплих та холодних груп кольорів, усвідомлено застосовує їх у художньо-творчій діяльності; - *визначає* гаму творів мистецтва та учнівських робіт; - *розрізняє* види театру та кінематографу, знає у чому полягає специфіка роботи; - *вирізняє* (із запропонованих) твори мистецтва, що змінюють або передають настрій учня; - *висловлює* своє враження від сприйнятого ними мистецького твору.	мистецтва. Виявлення та характеристика вражень, емоцій, які вони викликали. Визначення засобів виразності твору. Порівняння природних форм, образів довкілля з їх художнім (декоративним) трактуванням. Ознайомлення з деякими видами театру (ляльковий, музичний, драматичний), кіномистецтва (кінофільм, мультфільм). Усвідомлення можливості покращення емоційного стану через художню творчість.
Інтегративно-комунікативна змістова лінія (20 год)	
1	**2**
Здобувач освіти: - *порівнює* власний задум із його втіленням; - *орієнтується* в назвах найвідоміших картин, музичних, літературних творів;	Реалізація виховних завдань завдяки застосуванню творів мистецтва. Розгляд життєвих ситуацій через призму художніх творів.

- *малює* музичні, літературні образи; - *описує*, що вдалося чи не вдалося втілити; - *пояснює* основну ідею мистецького твору, висловлюють оціночне ставлення до героїв творів та власні досягнення в художньо-творчій діяльності; - *створює* власну казку за заданим задумом; - *презентує* результати власної творчості; - *вербально описує* свій творчий задум; - *обирає* потрібні засоби та матеріали для втілення задуманого художнього образу; - *виявляє* (з допомогою вчителя) інформацію, отриману від сприймання творів мистецтва; - *ділиться* враженнями від творів різних видів мистецтва; - *бере участь* у колективному виконанні творчого задуму – у народних святах та обрядах, концертах, виставках, інсценізаціях тощо; - *дотримується* правил взаємодії і творчої співпраці.	Демонстрація творчих досягнень та їх опис. Колективне виконання творчого задуму (одночасне або послідовне). Організація та проведення мистецьких заходів. Набуття навичок спільної діяльності, стриманості, самовіддачі у процесі виготовлення чи створення групового творчого витвору мистецтва.

ФІЗКУЛЬТУРНА ОСВІТНЯ ГАЛУЗЬ

Пояснювальна записка

Освітню програму фізкультурної освітньої галузі створено на основі Державного стандарту початкової освіти.

Метою фізкультурної освітньої галузі є формування соціальної та інших ключових компетентностей, в учня стійкої мотивації, ціннісного ставлення до занять фізичною культурою та спортом та життєво необхідних рухових умінь і навичок для забезпечення гармонійного фізичного розвитку, з метою збереження і укріплення власного здоров'я, розширення функціональних можливостей організму.

Досягнення поставленої мети передбачає виконання таких **завдань:**

- збереження та зміцнення здоров'я учнів початкової школи;
- формування в учнів початкової школи загальних уявлень про місце і роль фізичної культури та спорту у житті людини;
- розширення рухового досвіду та можливостей учнів, формування навичок і вмінь, які є актуальними у умовах життєдіяльності дітей, використання їх у повсякденній та ігровій діяльності;
- удосконалення функціональних можливостей організму через цілеспрямований розвиток фізичних якостей та природних здібностей;

- формування основ здорового способу життя та створення умов для покращення фізичного і психоемоційного стану;
- формування практичних навичок щодо самостійного виконання нескладних прав з фізичного зміцнення організму;
- формування комунікативних навичок учнів під час спільних ігрових занять з елементами фізичних навантажень;
- формування психічно-вольових якостей та позитивного ставлення до занять фізичною культурою і спортом;
- розвиток в учнів здатності до спілкування і взаємодії з дорослими й однолітками, співпрацювати та досягати спільних командних цілей у процесі спортивно-ігрової діяльності;
- виховання в учнів емоційно-ціннісного ставлення до занять фізичною культурою та спортом, здатності добирати фізичні вправи для розвитку фізичних якостей з урахуванням індивідуальних можливостей і бажань керуватися правилами безпечної і чесної гри, уміти боротися, вигравати і програвати, цікавитися досягненнями українських спортсменів на Олімпійських іграх та інших спортивних змаганнях;
- формування самовпевненості, самоповаги, волі у досягненні необхідних результатів;
- розвиток творчих задатків учнів засобами фізичної культури;
- формування в учнів здатності творчо застосовувати набутий досвід з фізичної культури, використовувати сили природи для зміцнення здоров'я та фізичного вдосконалення;
- збільшення обсягу рухової активності, яка приноситиме радість дитині.

Освітня програма фізкультурної освітньої галузі для 1-2 класів охоплює такі ***змістові лінії***: *«Рухова активність», «Ігрова та змагальна діяльність учнів»,* «Загальний стан здоров'я та безпека».

Змістова лінія ***«Рухова активність»*** узагальнює певні види діяльності, які мають спрямування на набуття життєво необхідних рухових умінь і навичок учнів. Змістова лінія передбачає формування в учнів уявлення про фізичну культуру як сукупність різноманітних фізичних вправ, способів рухової та ігрової діяльності, спрямованих на фізичний розвиток та зміцнення здоров'я дитини.

Змістова лінія ***«Ігрова та змагальна діяльність учнів»*** пов'язана з опануванням рухливих дій, що задовольняють потребу в руховій активності дітей та сприяють формуванню в учнів особистісних комунікативних задатків. Змістова лінія передбачає виховання в учнів ініціативності, активності та відповідальності у процесі рухливих і спортивних ігор за спрощеними правилами; усвідомлення важливості співпраці під час ігрових ситуацій; уміння боротися, здобувати чесну перемогу та з гідністю приймати поразку, контролювати свої емоції, організовувати свій час і мобілізувати

ресурси, оцінювати власні можливості в процесі ігрової та змагальної діяльності, реалізовувати різні ролі в ігрових ситуаціях, відповідати за власні рішення, користуватися власними перевагами і визнавати недоліки у тактичних діях у різних видах спорту, планувати та реалізовувати спортивні проекти (турніри, змагання тощо); формування в молодших школярів умінь і навичок виконання естафет.

Змістова лінія ***«Загальний стан здоров'я та безпека»*** спрямована на усвідомлення цінності до власного здоров'я та вмінь безпечної поведінки в процесі занять на уроках з фізкультурної культури**.**

Предметом навчання у початковій школі в галузі фізичного виховання ***є*** поєднання ***рухової активності учнів із загальноосвітньою спрямованістю*** їх навчання**.**

Наведені підходи до змісту занять фізичною культурою мають орієнтувати учителів не тільки на фізичний розвиток дитини, а й на розвиток особистості, яка завдяки фізичному становленню підвищує рівень сприймання навчального матеріалу. Об'єднання приведених вище завдань передбачає відхід від жорсткої регламентації занять та підняття рівня їх емоційної насиченості, максимальної різноманітності форматів роботи з учнями, методів і засобів фізичної культури, масштабного застосування інноваційних ідей фізичного виховання.

Результати навчання і пропонований зміст
2 клас

Очікувані результати навчання здобувачів освіти	**Зміст навчання**
1	**2**
1. Змістова лінія «Рухова активність» (70 год)	
Здобувач освіти: - *має уявлення* про фізичну культуру як сукупність різноманітних фізичних вправ, спрямованих на фізичний розвиток та зміцнення здоров'я людини; - *розуміє* терміни з предмету фізична культура; - *пояснює* значення фізичних вправ для формування правильної постави; - *називає* життєво важливі	***Комплекс знань з фізичної культури.*** Фізична культура як сукупність різноманітних фізичних вправ, спрямованих на фізичний розвиток та зміцнення здоров'я людини. Інформованість про загальні способи і види рухів людини. Значення важливості ранкової гігієнічної гімнастики, фізкультурної хвилинки. Різновиди спортивного інвентарю, необхідного для проведення фізичної гімнастики. Правила безпечної поведінки під час проведення фізичної гімнастики.

способи пересування людини; - *намагається* правильно *виконувати* запропоновані вчителем розвивальні фізичні вправи, які мають сприяти розвитку пружності та гнучкості тіла; - *здійснює* спеціальні фізичні вправи з предметами різної форми: м'яч, палиця, обруч, куля, кільце, шпагат, різні геометричні фігури і т.п.; - *використовує* різні види ходьби для розвитку вміння швидко пересуватися; - *виконує* бігові вправи та різновиди бігу для розвитку спритності та гнучкості; - *застосовує* у вправах елементи підстрибування чи стрибків у довжину; - *долає* смугу природних або штучних перешкод, які мають включати небезпечні та нескладні елементи: - *виконує* метання різними способами на дальність та в ціль; - *виконує* гімнастичні, ігрові та інші вправи; - *виконує* базові рухи, характерні для різних видів спорту; - *виконує* комплекси фізичних вправ ранкової гігієнічної гімнастики, фізкультурної хвилинки та фізкультурної навчальної паузи; - *розрізняє* легкоатлетичні, гімнастичні, ігрові та інші рухові дії; - *розрізняє* види спортивного інвентарю і *добирає* необхідний спортивний інвентар та вправи	***Комплекс знань щодо загальних фізичних вправ:*** Рухові вправи та вправи без будь-якого спортивного інвентарю. Вправи із застосуванням спортивного інвентарю (м'яч, палиця, скакалка, кільце тощо). Фізичні вправи імітаційного характеру. **Комплекс знань щодо положення тіла у просторі:** Вправи із переміщенням тіла у просторі (сидіння, стояння, лежання). Вправи з виконання упорів (присідання, обпирання тощо). Вправи з витягуванням і переміщенням кінцівок рук і ніг. **Комплекс знань щодо елементів акробатики:** Вправи з групування (сидячи, лежачи). Вправи з перекатами і подальшим групуванням (перекид боком, уперед тощо). Вправи із стійкою на лопатках. **Комплекс знань щодо дитячого фітнесу:** Загальні фізичні вправи з елементами логопедії (вимовлянням нескладних віршів). Загальні фізичні вправи з елементами імітації рухів тварин чи птахів. Загальні фізичні вправи з елементами танцювальних рухів. Загальні фізичні вправи з різним музичним супроводженням. **Комплекс знань щодо різновидів ходьби:** Загальні фізичні вправи з ходьбою на пальцях та п'ятках. Загальні фізичні вправи з підніманням стегна чи у присіді. Загальні фізичні вправи з різним положенням рук. Загальні фізичні вправи з різними формами групової ходьби (змійка, струмок тощо). Загальні фізичні вправи із зупинкою за сигналом.

до видів спорту, якими займається.	Загальні фізичні вправи з навантаженням (мішечок, кулька тощо). **Комплекс знань щодо різновидів бігу:** Загальні фізичні вправи зі зміною напрямів. Загальні фізичні вправи із різних вихідних положень. Загальні фізичні вправи з чергуванням бігу, ходьби та стрибків. **Комплекс знань щодо лазіння:** Вправи по горизонтальній та похилій гімнастичній лаві. Вправи з лазіння по гімнастичній стінці. **Комплекс знань щодо стрибання:** Вправи із стрибання без використання спортивного інвентарю (на місці, на одній нозі). Вправи із стрибання з поворотами (праворуч, ліворуч, кругом). Вправи із стрибання з присіданнями. Вправи із стрибання з використання спортивного інвентарю. Вправи із стрибання із зістрибуванням на вищі чи нижчі поверхні. **Комплекс знань щодо вправ з м'ячем:** Вправи з триманням, підкиданням м'яча руками. Вправи з ловіння м'яча після його підскакування від стіни чи підлоги. Вправи з метанням м'яча лежачи, сидячи, стоячи. Вправи з метання м'ячів різної ваги на дальність.
2. Змістова лінія «Ігрова та змагальна діяльність учнів» (30 год)	
1	**2**
Здобувач освіти: - *приймає участь* в колективних рухливих іграх у формі естафет, командних змагань тощо; - *застосовує* елементи рухливих ігор під час прогулянок, екскурсій, відпочинку, задовольняючи потребу в руховій та ігровій діяльності; - *взаємодіє* під час ігор з дорослими й однолітками ; - *вимірює* власні рухливі дії з діями інших учасників спільно-командних ігрових напрямів, зокрема, під час естафетних олімпіад тощо; - *обговорює* спільні командні рішення в ухваленні тих чи інших спільних	**Комплекс загальних знань щодо фізичної культури:** Місце й роль фізичних рухливих ігор як факторів зростання рухової активності школярів та оволодіння ними навичок здорового способу життя. Додержання правил чесного змагання під час проведення ігрових заходів. Ознайомлення з правилами рухливих ігор. Правила безпечної поведінки під час виконання фізичних вправ і ігор. **Комплекс загальних знань щодо рухливих ігор для активного відпочинку:** Колективні масові ігри малечі та дорослих.

ігрових рішень; - *виконує* рольові команди в ігрових ситуаціях; - щиро *вболіває* за результат команди; - *дотримується* безпечної поведінки під час виконання фізичних вправ та ігор; - *розуміє* необхідність дотримання правил безпеки у ході ігрової діяльності; - *коментує* емоції, що виникають під час естафет та рухливих ігор; - *пояснює,* чому треба грати чесно, поважаючи суперника; - *пояснює* правила проведення гри; - *ставить запитання*, аби краще розуміти правила та дії у відповідності до узгоджених правил; - *розповідає* про відомих спортсменів та прагне брати з них приклад; - *пояснює* однолітка, як треба поводитися у ході гри.	Ігрові заходи влітку та взимку.
3. Змістова лінія «Загальний стан здоров'я та безпека» (5 год)	
Здобувач освіти: - самостійно *регулює* фізичне навантаження відповідно до самопочуття під час виконання фізичних вправ та ігрових дій*;* - *розуміється* на тому, які ознаки втоми виявляються під час виконання фізичних навантажень; - визначає, що є складним для виконання фізичних вправ та ігрових дій; - *розповідає* про ознаки впливу фізичного навантаження та ігрових дій на власний організм*;* - *усвідомлює* про корисність виконання фізичних вправ для забезпечення здорового способу життя і занять з фізичної культури; - *розуміє*, що кожна людина може мати різні фізичні влади і відноситися до людей потрібно однаково; - *може пояснити* роль фізичних вправ у зміцненні здоров'я людини;	**Комплекс знань щодо фізичної культури:** Фізична культура як сукупність фізичних вправ, необхідних для зміцнення здоров'я. Розуміння наступу втоми за нехтування фізичними вправами. Загартування на повітрі як один із засобів підвищення життєвого тонусу. **Комплекс знань щодо безпеки під час занять з фізичної культури:** Необхідність правил поводження під час проведення занять з фізичної культури; Розуміння обов'язковості виконання правил безпеки за напрямом збереження здорового і неушкодженого організму. Уміння доказати правоту у виконанні правил безпеки під час проведення фізичних вправ.

- *виконує* фізичні вправи для загартування і відчуття здорового організму; - *вміє виконувати* фізичні вправи та ігрові прийоми для підвищення відчуття задоволення та щастя; - *виконує фізичні* вправи на свіжому повітрі разом з іншими дітьми, вчителями та батьками; - *змінює* навантаження та види фізичних вправ за поради вчителів, батьків та інших впливових дорослих з метою досягнення більших результатів у фізичному розвитку; - *прикладає* зусилля для удосконалення своїх фізичних можливостей та умінь; - *добирає* фізичні вправи за особистого уподобаннями і можливостей організму.	

Директор І.О.ЛАПІКА

ЗАТВЕРДЖУЮ
Директор
_____І.О.Лапіка
_____2019р.

ОСВІТНЯ ПРОГРАМА
спеціалізованої школи І-ІІІ ступенів №307 з поглибленим вивченням природничих наук Деснянського району міста Києва

НА 2019-2020 НАВЧАЛЬНИЙ РІК

1-2 класи

Схвалено
на засіданні
педагогічної ради
(протокол №
від _____ 2019р.)

Робочий навчальний план

початкової освіти з українською мовою навчання

(НУШ 1)

Назва освітньої галузі / *Клас*	Кількість годин	
	1-А,Б,В,Г	1-А,Б,В,Г
Інваріантний складник		
Мовно-літературна	315+35=350	
Українська мова і літературне читання	245+35=280	7+1=8
Іншомовна	70	2
Математична	140	4
Я досліджую світ (природнича, громадянська й історична, соціальна, здоров'язбережувальна галузі)	105	3
Технологічна	35	1
Мистецька	70	2
Фізкультурна*	105	3
Усього	770	23
Додаткові години для вивчення предметів освітніх галузей, проведення індивідуальних консультацій та групових занять	-	-
Загальнорічна кількість навчальних годин	805	
Гранично допустиме тижневе/ річне навчальне навантаження учня	20/700	
Сумарна кількість навчальних годин, що фінансуються з бюджету (без урахування поділу на групи)	805	

* Години, передбачені для фізичної культури, не враховуються під час визначення гранично допустимого навантаження учнів.

Директор І.О.ЛАПІКА

Робочий навчальний план
початкової школи з українською мовою навчання
за освітньою технологією «Росток»

Освітні галузі	Навчальні предмети	К-сть годин / 2-А клас	
Мовно-літературна (українська мова та література)	Українська мова	7	245
Мовно-літературна	Іноземна мова	2+1=3	70+35=105
Математична	Математика	5	175
Природнича	Навколишній світ	4	140
Громадянська та історична			
Соціальна і здоров'язбережувальна, технологічна			
Мистецька	Мистецтво	2	70
Інформатична		1	35
Фізкультурна	Фізична культура**	3	105
Разом		**22+3**	**875**
Додаткові години на вивчення предметів інваріантної складової, курсів за вибором, проведення індивідуальних консультацій та групових занять ***		**-**	**-**
Гранично допустиме тижневе/річне навчальне навантаження на учня (за санітарними нормами)		**22**	**770**
Сумарна кількість навчальних годин інваріантної і варіативної складових, що фінансується з бюджету (без урахування поділу класів на групи)		**25**	**875**

** Години фізичної культури не враховуються при визначені гранично допустимого навантаження учнів, але обов'язково фінансуються.

Директор І.О.ЛАПІКА

Робочий навчальний план

початкової освіти з українською мовою навчання

(НУШ 1)

Назва освітньої галузі / *Клас*	Кількість годин	
	2-Б,В,Г,Д	2-Б,В,Г,Д
Інваріантний складник		
Мовно-літературна	350	
Українська мова і літературне читання	245	7
Іншомовна	105	3
Математична	140+35=175	4+1=5
Я досліджую світ (природнича, громадянська й історична, соціальна, здоров'язбережувальна галузі)	175	5
Інформатична	-	-
Технологічна	-	-
Мистецька	70	2
Фізкультурна*	105	3
Усього	875	22+3
Додаткові години для вивчення предметів освітніх галузей, проведення індивідуальних консультацій та групових занять	-	-
Загальнорічна кількість навчальних годин	875	
Гранично допустиме тижневе/ річне навчальне навантаження учня	22/770	
Сумарна кількість навчальних годин, що фінансуються з бюджету (без урахування поділу на групи)	875	

* Години, передбачені для фізичної культури, не враховуються під час визначення гранично допустимого навантаження учнів.

Директор І.О.ЛАПІКА

Аналіз результативності освітньої програми
для 1-го класу за 2018-2019 н.р.

Освітня програма 1 класу має в собі великий потенціал для формування у здобувачів освіти різних ключових компетентностей, що дало на кінець навчального року отримати хороші результати.

Завдяки новій освітній програмі, діти дуже легко адаптувалися до школи. Школярі мають багато групових завдань, що стимулює обговорення, розвиває комунікаційні здібності, здатність до вираження думок, вміння працювати в колективі, а також ранкові обговорення в колах, що дають можливість для кращого і легшого сприйняття нового матеріалу. Знання учнями засвоюються легко, школярі вчаться спілкуватися і мислити критично.

У рамках нової програми з математики у дітей формувалися навички лічби, спостереження, практичні навички вимірювальної довжини. Робота була цікавою завдяки використанню конструктора Lego, дидактичних матеріалів нової української школи, різноманітних розвивальних та навчальних ігор, базових знань та творчому, креативному підходу педагогів до виконання програми.

Обсяг навчального матеріалу з мовно-літературної галузі відповідає віку та потребам учнів. Діти люблять писати, із задоволенням брали участь у театралізованих лялькових виставах, працювали з дитячою книжкою, проводили бібліотечні уроки, переглядали казки, з якими знайомилися під час уроків.

В межах природничої освітньої галузі першокласники проводили дослідження, спостерігали за ростом рослин, змінами в природі, ознайомилися з деяким професіями своїх батьків.

Програма й завдання технологічної галузі відповідають віку, потребам та інтересам учнів та фрагментами вдало тематично поєднана з програмою природничої галузі.

Програма мистецької галузі відповідає віку дітей та формує в них естетичний смак і відповідні навички.

Освітня програма з математики за освітньою технологією «Росток» якісна, цікава, відповідає віку дітей. Уся система завдань розроблена таким чином, що нарівні з розвитком обчислювальних навичок, навичок креслення й письма в учнів ефективно відбувається розвиток розумових операцій, уміння аналізувати, порівнювати, узагальнювати, класифікувати, міркувати.

Обсяг навчального матеріалу з мовно-літературної галузі відповідає віку та потребам учнів.

Програма природничої освітньої галузі, яка реалізується через курс «Навколишній світ», якісна. Підручник задовольняє потребу дітей у пізнанні навколишнього світу.

Отже, в цілому можна дати високу оцінку результативності освітньої програми за 1-й клас, враховуючи ключові компетентності та базуючись на результатах навчання здобувачів освіти, отриманих протягом першого року навчання за новою освітньою програмою.